

Krajowa Rada Sądownictwa

KWARTALNIK

CENA 19 ZŁ (W TYM 0% VAT)

NUMER 1

PAŹDZIERNIK 2008

W NUMERZE:

•
Informacja z działalności Krajowej Rady Sądownictwa w 2007 roku

•
Najważniejsze opinie, stanowiska, uchwały Krajowej Rady Sądownictwa
podjęte w okresie 1.01 – 31.07.2008

•
Współpraca międzynarodowa

•
Forum dyskusyjne:

Czy urząd sędziego będzie koroną zawodów prawniczych?

LEX

a Wolters Kluwer business

SPIS TREŚCI

4 Słowo wstępne

5 Informacja z działalności Krajowej Rady Sądownictwa w 2007 r.

31 Najważniejsze opinie, stanowiska, uchwały Krajowej Rady Sądownictwa podjęte od 1.01.2008 r. do 31.07.2008 r.

- 31 – Stanowisko KRS z 7.02.2008 r.
- 32 – Wystąpienie KRS do Prezesa Rady Ministrów z 13.03.2008 r.
- 33 – Stanowisko KRS w sprawie asesorów sądowych z 10.04.2008 r.
- 33 – Stanowisko KRS z 14.05.2008 r.
- 34 – Stanowisko KRS w sprawie dodatku orzeczniczego z 12.06.2008 r.
- 35 – Opinia KRS w przedmiocie projektu ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury z 12.06.2008 r.
- 38 – Opinia KRS w przedmiocie prezydenckiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz innych ustaw z 18.07.2008 r.
- 38 – Uchwała z 18.07.2008 r.

40 Kalendarz wydarzeń

- 40 – Spotkania z Prezydentem RP
- 40 – Spotkanie z Prezesem Rady Ministrów
- 40 – Uhonorowanie sędziów w stanie spoczynku
- 41 – Konferencja „Urząd sędziego koroną zawodów prawniczych”
- 42 – Konferencja „Media i sądy pro bono et malo. Wzajemne relacje w służbie demokratycznego państwa prawa”

44 Współpraca międzynarodowa

- 44 – Międzynarodowa działalność KRS
- 46 – Współpraca KRS w ramach Sieci ENCJ

49 Forum dyskusyjne

- 49 – Czy urząd sędziego będzie koroną zawodów prawniczych?
Irena Kamińska
- 52 – Urząd sędziego – z koroną czy bez. Kierunki reformy wymiaru sprawiedliwości. Marek Celej
- 58 – Uwagi na marginesie dyskusji o niezawisłości sędziowskiej w państwie prawa. Józef Musioł
- 65 – „Przedsąd referendarski” alternatywą dla koncepcji „sędziego grodzkiego – zarys modelu i zasad funkcjonowania. Grzegorz Karcz
- 69 – Urząd sędziego koroną zawodów prawniczych. Ewa Stryczyńska

72 Zaproszenie na Kongres Sędziów Polskich

KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA KWARTALNIK

Kolegium redakcyjne

Redaktor naczelny
Krzysztof Grajewski
Z-ca redaktora naczelnego
Irena Piotrowska
Sekretarz redakcji
Iwona Lewandowska
Barbara Godlewska-Michalak
Małgorzata Niezgódka-Medek
Krzysztof Pluta

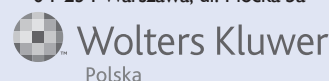
Patronat honorowy
SSN Stanisław Dąbrowski
Przewodniczący Krajowej Rady
Sądownictwa

Materiały do publikacji – o objętości do 15 stron znormalizowanego maszynopisu (ok. 25 tysięcy znaków) – przyjmujemy z dyskietką, płytą CD lub pocztą elektroniczną (z imieniem, nazwiskiem, krótkim CV oraz telefonami kontaktowymi). Artykuły o większej objętości – zaakceptowane do druku – Redakcja będzie odsyłała Autorom w celu ich skrócenia.

Do materiałów przysyłanych do redakcji przez absolwentów wydziałów prawa, doktorantów, asystentów i aplikantów powinna być dołączona rekomendacja (recenzja) opiekuna naukowego. Autor, przekazując redakcji tekst, przenosi na wydawcę wyłączne prawo do jego publikacji (prawa autorskie i wydawnicze). Redakcja zastrzega sobie możliwość dokonywania zmian w tekstach przeznaczonych do publikacji. Materiały niezamówione nie będą zwracane.

WYDAWCA

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a

WOLTERS KLUWER POLSKA

Dyrektor Działu Czasopism
Klaudiusz Kaleta
tel. (0-22) 535 83 13
e-mail: kkaleta@wolterskluwer.pl

Sekretariat
tel. (0-22) 535 82 00; 535 82 03
faks (0-22) 535 83 32;
e-mail: czasopisma@wolterskluwer.pl

Szczegółowe informacje o prenumeracie czasopisma można uzyskać pod numerem infolinii 0 800 120 188; faks (0-22) 535 82 05

Biurowo Reklamę
tel. (0-22) 535 83 01

Skład i łamanie
A.P. GRAF, Warszawa

Nakład 2500 egz.

SŁOWO WSTĘPNE

Przedstawiamy Państwu pierwszy numer Biuletynu Krajowej Rady Sądownictwa w nowej formie i szacie graficznej.

Od 1 stycznia 2007 r. Krajowa Rada Sądownictwa, konstytucyjny strażnik niezależności sądów i niezawisłości sędziów jest także organem samodzielnym finansowo, organizacyjnie i administracyjnie. Najnowszy numer Biuletynu zawiera informacje o działalności Rady w pierwszym roku jej samodzielności i choć jest wydawany od 1994 roku, to idąc z duchem czasu, postanowiliśmy odejść od prezentowania dokonań Rady w cyklu rocznym - na rzecz kwartalnego kontaktu z naszymi Czytelnikami.

Uznaliśmy, że problematyka wymiaru sprawiedliwości, a zwłaszcza kierunki proponowanych i koniecznych reform prezentowane w środkach społecznego przekazu, są tak ważne, że Rada powinna w sposób zdecydowanie szybszy prezentować swoje poglądy, działania i uchwały podejmowane dla zrealizowania jej konstytucyjnych i ustawowych zadań. Celem zmian jest także umożliwienie Czytelnikom zapoznania się z działalnością Rady na forum międzynarodowym.

Jak dotychczas będziemy publikować uchwały, stanowiska i opinie Rady dotyczące analizowanych projektów aktów normatywnych. Zaprezentujemy też artykuły dotyczące ważnych dla środowiska sędziowskiego zagadnień. Ufamy, że Biuletyn-Kwartalnik w zmodyfikowanej formie i w nowej szacie graficznej zachęci jeszcze bardziej do zapoznania się z dorobkiem Krajowej Rady Sądownictwa, podniesie jakość i przyspieszy przekaz ważnych dla środowiska sędziowskiego informacji.

Życząc przyjemnej lektury, będziemy wdzięczni za poświęcenie uwagi ważnym sprawom wymiaru sprawiedliwości.

Zapraszamy Czytelników – nie tylko ze środowiska sędziowskiego – do nadsyłania uwag i opinii o nowym Kwartalniku Krajowej Rady Sądownictwa. Mamy nadzieję, że proponowana forma przekazywania Państwu informacji spotka się z zainteresowaniem i pomoże w nawiązaniu bliższych kontaktów Krajowej Rady Sądownictwa ze wszystkimi Czytelnikami.

SSN Stanisław Dąbrowski
Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa

INFORMACJA Z DZIAŁALNOŚCI KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA W 2007 ROKU

Ogólna charakterystyka

Krajowa Rada Sądownictwa powołana została ustawą o Krajowej Radzie Sądownictwa z 20.12.1989 r. (DzU nr 73, poz. 435), która obowiązywała do 2001 r. Obecnie funkcjonowanie Krajowej Rady Sądownictwa reguluje ustawa z 27.07.2001 r. (DzU nr 100, poz. 1082 ze zm.).

Charakter ustrojowy Krajowej Rady Sądownictwa od początku budził wątpliwości w doktrynie i piśmiennictwie prawniczym. Niektórzy autorzy widzą w niej organ samorządu sędziowskiego, inni – organ administracji państwowej lub organ o charakterze mieszanym, skupiający kompetencje organu administracyjnego oraz samorządowego (konstytucyjny organ państwowy o cechach quasi-korporacyjnej, publiczno-samorządowej reprezentacji środowiska sędziowskiego), jeszcze inni – najwyższy pozajudykacyjny organ władzy sądowej, organ władzy sądowniczej *sensu largo* (metawładzy sądowniczej) albo naczelny organ państwowy powiązany swymi funkcjami z władzą sądową. Spory na ten temat trwają, jakkolwiek nie powinna budzić wątpliwości teza, że Krajowa Rada Sądownictwa nie jest organem samorządowym (korporacyjnym), o czym świadczy choćby jej skład, w który wchodzi osoby nie będące sędziami, reprezentujące władzę ustawodawczą i wykonawczą.

Znaczne wzmocnienie ustrojowej pozycji Krajowej Rady Sądownictwa nastąpiło w związku z uchwaleniem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. Funkcja Krajowej Rady Sądownictwa – strażnika niezależności sądów i niezawisłości sędziów – została podniesiona do rangi wartości konstytucyjnej (art. 186 ust. 1). Z punktu widzenia Konstytucji, spełnianiu tej funkcji służy wyłączne prawo Rady do przedstawiania Prezydentowi RP wniosków o powołanie na stanowiska sędziowskie w sądach (art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17), jak też uprawnienie występowania do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją aktów normatywnych w zakresie, w jakim dotyczą one niezależności sądów i niezawisłości sędziów (art. 186 ust. 2).

W Konstytucji unormowano także skład Rady oraz jej organy (art. 187 ust. 1 i 2) i zniesiono kadencyjność Rady na rzecz kadencyjności poszczególnych jej członków, pochodzących z wyboru (art. 187 ust. 3).

Artykuł 187 Konstytucji RP stanowi, że:

1. Krajowa Rada Sądownictwa składa się z:
  - 1) Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Ministra Sprawiedliwości, Prezesa Naczelnego Sądu

Administracyjnego i osoby powołanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej,

- 2) piętnastu członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych,
  - 3) czterech członków wybranych przez Sejm spośród posłów oraz dwóch członków wybranych przez Senat spośród senatorów.
2. Krajowa Rada Sądownictwa wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i dwóch wiceprzewodniczących.
  3. Kadencja wybranych członków Krajowej Rady Sądownictwa trwa cztery lata.
  4. Ustrój, zakres działania i tryb pracy Krajowej Rady Sądownictwa oraz sposób wyboru jej członków określa ustawa.

Dążąc do wzmocnienia pozycji Krajowej Rady Sądownictwa w ramach trójpodziału władzy, 27.07.2001 r. Sejm RP uchwalił nową ustawę o Krajowej Radzie Sądownictwa rozszerzając zakres jej kompetencji m.in. o współdecydowanie o budżecie wymiaru sprawiedliwości, jak również o obowiązek opracowania zbioru zasad etyki zawodowej sędziów. Na podstawie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 27.07.2001 r., Krajowa Rada Sądownictwa składa Ministrowi Sprawiedliwości wniosek o opracowanie projektu planu dochodów i wydatków sądów powszechnych. Korzystanie z tego uprawnienia owocuje systematycznym wzrostem nakładów na sądownictwo powszechne. W dniu 19.02.2003 r. Krajowa Rada Sądownictwa uchwaliła Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów, przy czym ustawowo zobowiązana jest do czuwania nad jego przestrzeganiem.

Ustawa z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, dostosowująca stan prawny do Konstytucji, przewidywała wprowadzenie samodzielności budżetowej Rady od 1.01.2004 r. Data ta została następnie ustawą z 28.11.2003 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o prokuraturze, ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych oraz niektórych innych ustaw (DzU nr 228, poz. 2256) przesunięta na 1.01.2007 r.

Poselski projekt, który przewidywał dalsze odroczenie wprowadzenia samodzielności budżetowej Rady do 31.12.2010 r., Krajowa Rada Sądownictwa zaopiniowała negatywnie – w listopadzie 2006 r. Senat uchwa-

łą z 21.12.2006 r. ustawę o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa odrzucił, stwierdzając w uzasadnieniu, że odroczenie samodzielności budżetowej Rady do 2011 r. uniemożliwi temu konstytucyjnemu organowi jego prawidłowe funkcjonowanie. Stanowiłoby to naruszenie zasady demokratycznego państwa prawa wyrażonej w art. 2 Konstytucji. Wobec braku ponownego stanowiska Sejmu, **Krajowa Rada Sądownictwa z dniem 1.01.2007 r. stała się organem niezależnym finansowo, organizacyjnie i administracyjnie.** Wyodrębnienie budżetu Krajowej Rady Sądownictwa jako organu władzy sądowniczej w budżecie państwa oraz jego względna niezależność są konsekwencją ustrojowego wyodrębnienia tej władzy w systemie władz.

Na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa Rada uchwaliła w dniu 28.12.2006 r. regulamin Biura Krajowej Rady Sądownictwa określający organizację i tryb jego działania. Celem powołania Biura było stworzenie urzędu służącego pomocą Krajowej Radzie Sądownictwa przy wykonywaniu jej zadań w zakresie administracyjnym, organizacyjnym, prawnym i finansowym. Biurem kieruje i reprezentuje je na zewnątrz Szef Biura w randze podsekretarza stanu, przy pomocy 2 zastępców i dyrektorów komórek organizacyjnych.

Do najważniejszych, określonych w ustawie zadań Rady należą:

- podejmowanie uchwał w sprawach wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej aktów normatywnych w zakresie dotyczącym niezależności sądów i niezawisłości sędziów,
- rozpatrywanie i ocena kandydatur do pełnienia urzędu sędziowskiego na stanowiskach sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz na stanowiskach sędziowskich w sądach powszechnych, w wojewódzkich sądach administracyjnych i w sądach wojskowych,
- przedstawianie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosków o powołanie sędziów w Sądzie Najwyższym, Naczelnym Sądzie Administracyjnym, sądach powszechnych, wojewódzkich sądach administracyjnych i w sądach wojskowych,
- rozpatrywanie wniosków o przeniesienie sędziego w stan spoczynku,
- rozpatrywanie wystąpień sędziów w stanie spoczynku o powrót na stanowisko sędziowskie,
- wybór rzecznika dyscyplinarnego sędziów sądów powszechnych,
- wyrażanie opinii w sprawie powołania i odwołania prezesa albo wiceprezesa sądu powszechnego albo sądu wojskowego,

- uchwalenie zbioru zasad etyki zawodowej sędziów i czuwanie nad ich przestrzeganiem,
- opiniowanie projektów aktów prawnych w sprawach wynagrodzeń sędziowskich oraz przedstawianie wniosków w tym zakresie,
- opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sądownictwa i sędziów.

Do 9.05.2007 r. do zadań Rady należało ponadto rozpatrywanie wniosków o wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziów, którzy ukończyli 65 rok życia.

Zgodnie z art. 3 znowelizowanej ustawy z 16.03.2007 r. ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, Rada może zarządzić przeprowadzenie:

- 1) wizytacji sądu albo jego jednostki organizacyjnej,
- 2) lustracji działalności sądu w określonym zakresie,
- 3) lustracji pracy sędziego, którego indywidualna sprawa podlega rozpatrzeniu przez Radę.

Zagadnienia, które Rada w swojej działalności w 2007 r. uznała za szczególnie ważne:

- 1) dbałość o dobór najlepszych kandydatów na stanowiska sędziowskie oraz do powołania na wyższe stanowiska,
- 2) kryteria oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie,
- 3) udział w procesie legislacyjnym związanym z reformą sądownictwa,
- 4) wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją aktów normatywnych w zakresie dotyczącym niezależności sądów i niezawisłości sędziów,
- 5) opiniowanie projektów planów finansowych przygotowanych przez dyrektorów sądów apelacyjnych oraz przedstawianie ich Ministrowi Sprawiedliwości z wnioskiem o opracowanie planu dochodów i wydatków sądów planowanych na 2008 r., a także uchwalenie projektu własnego budżetu na 2008 r.,
- 6) system wynagrodzeń sędziów jako ważna gwarancja niezawisłości sędziowskiej,
- 7) publiczne wypowiedzi polityków na temat wymiaru sprawiedliwości,
- 8) oświadczenia lustracyjne sędziów,
- 9) wzajemne relacje sądownictwa i prokuratury.

Na posiedzeniach plenarnych Krajowa Rada Sądownictwa rozpatrywała:

- wnioski o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego,

- wnioski o przeniesienie sędziów w stan spoczynku,
- informacje i propozycje rozstrzygnięć w sprawach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów,
- skargi od osób prywatnych.

W 2007 r. Krajowa Rada Sądownictwa obradowała na 13 posiedzeniach i podjęła 227 uchwał w sprawach osobowych i problemowych.

Wykonując ustawowe obowiązki Rada podjęła uchwały dotyczące:

- przedstawienia Prezydentowi RP wniosków o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego w stosunku do 690 osób oraz umorzenia postępowania w tym przedmiocie wobec 37 osób,
- odmowy objęcia wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wobec 221 osób,
- przeniesienia sędziego w stan spoczynku w stosunku do 12 osób,
- wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu 65 roku życia wobec 15 osób. W jednym przypadku Rada odmówiła wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, a w stosunku do 13 osób umorzyła postępowanie w tym przedmiocie,
- powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko sędziego w stosunku do 2 osób,
- stwierdzenia okoliczności powodujących utratę prawa do stanu spoczynku i uposażenia w stanie spoczynku wobec jednego sędziego, w związku ze złożeniem niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego.

Dane statystyczne zostały załączone do sprawozdania.

W związku z treścią pisma Zastępcy Szefa Kancelarii Prezydenta RP z 13.07.2007 r., w którym poinformował on, iż Prezydent RP „nie skorzystał z konstytucyjnej prerogatywy w zakresie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego” 9 osób (w tym 4 asesorów), Krajowa Rada Sądownictwa zwróciła się o wydanie postanowienia w tym względzie, a następnie, na podstawie art. 179 Konstytucji, ponowiła wniosek do Prezydenta RP o powołanie tych sędziów.

Ponadto w uchwale nr 224/2007 z 13.12.2007 r. zwróciła się do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego o wystąpienie na podstawie art. 192 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego pomiędzy Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej a Krajową Radą Sądownictwa, powstałego na skutek nieskorzystania przez Prezydenta RP z konstytucyjnej prerogatywy w zakresie powołania

na stanowisko sędziego 9 osób przedstawionych przez KRS z wnioskiem o powołanie. Istota sporu dotyczy tego, czy Prezydent RP ma prawo ponownie analizować wnioski o powołanie na urząd sędziowski, zwłaszcza w zakresie kwalifikacji kandydata, skoro czyni to Rada, zgodnie z ustawą – Prawo o ustroju sądów powszechnych i z Konstytucją.

W 2007 r. podjęciem czterech uchwał ostatecznie zakończyły się prace nad doprecyzowaniem **kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie**. Niemal od początku funkcjonowania Rady były one zmieniane, modyfikowane i dostosowywane do aktualnych potrzeb, sygnalizowanych przez prezesów sądów.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 29.II.2007 r. (SK 43/2006), na skutek skargi konstytucyjnej jednego z sędziów orzekł, że wymienione kryteria powinny wynikać z przepisów ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, nie zaś z podjętej przez Radę uchwały, i uznał art. 2 ust. 2 pkt 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa za niezgodny z art. 60 Konstytucji RP. Zatem praca wykonana przez Radę może jedynie w przyszłości zostać wykorzystana w trakcie prac nad uchwaleniem zmian ustawowych.

W uchwale nr 184/2007 z 8.II.2007 r. Rada postanowiła z dniem 1.01.2008 r., uroczystie wyrażać podziękowanie zasłużonym sędziom odchodzącym w stan spoczynku. Zasady i szczegółowy tryb uhonorowania sędziów określono w regulaminie stanowiącym załącznik do uchwały.

W ramach **opiniowania projektów aktów normatywnych** dotyczących sądownictwa i sędziów Krajowa Rada Sądownictwa przyjęła w 2007 r.: 23 stanowiska, 32 opinie i 16 uchwał oraz przekazała je organom, które zwróciły się o ich podjęcie. Ponadto, upoważnieni członkowie Rady brali udział w posiedzeniach sejmowych i senackich komisji w trakcie prac nad ustawami dotyczącymi sądów i sędziów.

Rada wyraziła swoje stanowisko w opinii na temat projektów ustaw dotyczących pozycji ustrojowej sądów powszechnych, instytucji asesora i Krajowej Rady Sądownictwa. Opiniowała także inne projekty, które związane były z szeroko pojętą reformą sądownictwa i które proponowały systemowe rozwiązania.

W stanowisku z 18.04.2007 r. w sprawie rządowego projektu ustawy o licencjach prawniczych Rada zdając sobie sprawę z wagi problemu zapewnienia społeczeństwu szerszego dostępu do usług prawniczych, zwłaszcza dla osób mniej zamożnych, zaprezentowała pogląd, iż proponowane w ustawie wymogi dotyczące przyznania licencji prawniczych nie dają gwarancji, że osoby posiadające takie licencje będą odpowiednio przygotowane zawodowo do

świadczenia usług objętych daną licencją i nie wyrządzają szkód swoim klientom.

Dostrzeżono, że osoba z licencją prawniczą I stopnia, która ma ukończone studia prawnicze, a nie ma żadnego doświadczenia zawodowego, będzie mogła – w przeciwieństwie np. do aplikanta radcowskiego lub adwokackiego – występować przed sądami wszystkich szczebli, w tym przed Sądem Najwyższym i Naczelnym Sądem Administracyjnym. Z tych względów, Krajowa Rada Sądownictwa krytycznie oceniła powyższe rozwiązania apelując do projektodawcy o wnikliwe przeanalizowanie rozwiązań zawartych w projekcie w kontekście orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego z 19.04.2006 r. (sygn. akt K 6/06) oraz z 8.II.2006 r. (sygn. akt K 30/06).

W stanowisku z 15.05.2007 r. Rada zasygnalizowała nieprawidłowości w procesie legislacyjnym dotyczącym prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw.

Poważne zastrzeżenia budziło zgłoszenie i uchwalenie poprawek na posiedzeniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w dniu 26.04.2007 r. Nowe przepisy zawarte w poprawce radykalnie zmieniły projekt ustawy. Wprowadziły do ustroju sądów powszechnych nową instytucję i szczególny tryb postępowania w przypadku rozpoznawania wniosku o uchylenie immunitetu sędziowskiego w sprawach o zbrodnie lub umyślne występki zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat. Rada zasygnalizowała nieprawidłowości w procesie legislacyjnym, albowiem powyższe poprawki nie były konsultowane z KRS, a tym samym doszło do naruszenia trybu wymaganego przy stanowieniu prawa przez Sejm RP. Nieskonsultowanie z Radą poprawek zgłoszonych na posiedzeniu Komisji Sejmowej w dniu 26.04.2007 r. pozbawiło Radę jej ustawowego prawa do wyrażenia opinii. Potrzebę zasięgnięcia takiej opinii potwierdził Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 24.06.1998 r. (sygn. akt K 3/98).

W dniu 1.06.2007 r. Krajowa Rada Sądownictwa zaopiniowała negatywnie projekty ustaw: o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw.

W 2006 roku w Trybunale Konstytucyjnym zawiśła sprawa dotycząca zbadania zgodności z Konstytucją instytucji asesora sądowego. Uwzględniając wagę problemu, w postanowieniu skierowanym do Sejmu Trybunał uznał za konieczne podjęcie inicjatywy ustawodawczej w kwestii unormowania systemu powoływania osób do zawodu sędziowskiego.

Z inicjatywą zmiany Konstytucji wystąpił Prezydent RP. Prezydencki projekt przewidywał zastąpienie asesorów sądowych sędziami powoływanymi na czas oznaczony od dwóch do czterech lat. Miałby to być etap pośredni między aplikacją sądową a właściwą i gwarantowaną przymiotem nieusuwalności służbą sądowniczą.

Krajowa Rada Sądownictwa stwierdziła, że proponowana zmiana Konstytucji wprowadziłaby do systemu prawnego „sędziego drugiej kategorii”, przy czym osoba ta nie byłaby wyposażona w pełne gwarancje niezawisłości.

Niezależnie od krytyki tego projektu, Rada zaproponowała inne rozwiązanie, które nie naruszałoby Ustawy Zasadniczej. Według Rady, uzasadnione byłoby dokonanie zmiany w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych, polegającej na wprowadzeniu dodatkowego, pierwszego szczebla w hierarchii stanowisk sędziowskich o nazwie, przykładowo, „sędzia grodzki” lub „sędzia pokoju”. Osoba powołana przez Prezydenta RP – na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa – na czas nieokreślony do pełnienia urzędu na takim stanowisku miałaby ograniczone kompetencje. Rozpoczynając służbę sędziowską, osoba nielegitymująca się stosownym dorobkiem w innym zawodzie prawniczym, orzekałaby w sprawach o najmniejszym ciężarze i niewielkiej wadze społecznej. Określenie w ustawie katalogu takich spraw w odniesieniu do wszystkich dziedzin prawa nie nastroczałoby trudności, a powierzenie orzekania w tak ograniczonym zakresie dawałoby możliwość sprawdzania pożądanых predyspozycji i cech charakteru przed wyposażeniem sędziego w kompetencje rozpoznawania spraw o większej wadze. Po upływie określonego czasu sędzia („grodzki”, „pokoju”) mógłby kandydować na stanowisko sędziego sądu rejonowego. W razie niepowołania na to stanowisko orzekałby nadal w sprawach najprostszych. Opinia Rady była przedstawiona przez niektórych posłów w czasie posiedzenia Sejmu w dniu 13.06.2007 r.

Do inicjatyw Rady należały wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej aktów normatywnych w zakresie dotyczącym niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Uwagi zgłaszane przez Krajową Radę Sądownictwa do projektów ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych i o Krajowej Radzie Sądownictwa nie zostały uwzględnione przez projektodawców, stąd powstała konieczność złożenia wniosków do Trybunału Konstytucyjnego.

W 2007 r. Rada pięciokrotnie podejmowała uchwały w sprawie wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego.

☞ **Uchwała nr 25/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 17.04.2007 r.** dotyczyła wystąpienia z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją przepisu zakazującego łączenia członkostwa w Radzie z pełnieniem funkcji prezesa lub wiceprezesa sądu (art. 25a u.s.p. w brzmieniu nadanym przez art. 2 pkt 1 i art. 5 i 6 ustawy z 16.03.2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz zmianie niektórych innych ustaw (DzU nr 73, poz. 484).

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 18.07.2007 r. (K 25/07) uwzględnił wniosek Krajowej Rady Sądownictwa i stwierdził, iż znowelizowane przepisy są niezgodne z Konstytucją.

☞ **Uchwała nr 25a/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 17.04.2007 r.** dotyczyła wystąpienia z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją art. 2a, art. 3 ust. 4, art. 4 ust. 2, art. 12 ust. 4 ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, tj. przepisów dotyczących m.in.:

- inspirowania i wspierania działań mających na celu ujednolicanie wykładni prawa w orzecznictwie sądów,
- wizytacji sądu lub jego jednostki organizacyjnej, lustracji działalności sądu w określonym zakresie lub lustracji pracy sędziego, którego indywidualna sprawa podlega rozpatrzeniu przez Radę na wniosek Ministra Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- uczestnictwa w posiedzeniu plenarnym Rady, w razie nieobecności Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego lub Ministra Sprawiedliwości ich upoważnionego przedstawiciela z możliwością wyrażenia stanowiska w każdej sprawie, jednakże bez prawa głosu,
- podejmowania uchwał Rady bezwzględłą większością głosów w głosowaniu jawnym i wyłączenia możliwości przeprowadzenia głosowania tajnego.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku ogłoszonym 16.04.2008 r. (sygn. K 40/07) orzekł, że:

- 1) art. 2a ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa jest niezgodny z art. 2, art. 178 ust. 1, art. 183 ust. 1, art. 186 ust. 1 i art. 187 ust. 4 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 186 ust. 2 Konstytucji;
- 2) art. 3 ust. 4 powyższej ustawy jest zgodny z art. 187 ust. 1 i 4 Konstytucji;
- 3) art. 4 ust. 2 powyższej ustawy, w części obejmującej zwrot „przedstawiciel może wyrażać stanowisko

w każdej sprawie”, jest niezgodny z art. 2 i art. 187 ust. 1 i 4 Konstytucji;

- 4) art. 12 ust. 4 powyższej ustawy, w części obejmującej zwrot „w głosowaniu jawnym”, jest niezgodny z art. 2 i art. 186 ust. 1 Konstytucji.

☞ **Uchwała nr 139/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 18.07.2007 r.** dotyczyła wystąpienia z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją art. 40 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, tj. przepisów dotyczących:

- nadzoru nad działalnością sądów powszechnych,
- zobowiązania sądów apelacyjnych i okręgowych – jako sądów odwoławczych, w razie stwierdzenia przy rozpoznawaniu sprawy oczywistej obrazy przepisów, do wytknięcia uchybienia właściwemu sądowi.

Trybunał Konstytucyjny, jak dotąd, nie wyznaczył terminu rozpoznania sprawy.

- **Uchwała nr 142/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 19.07.2007 r.** dotyczyła wystąpienia z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją art. 9, art. 22 § 6, art. 37 § 2, 3 i 4, art. 56 § 2, art. 77 § 1, 2, 2a, 3, 3a, 7a i 7b, art. 80 § 2f, 2g, 2h, art. 80a, art. 80b, art. 80c, art. 80d, art. 110 § 2, art. 130 § 1, 2 i 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, tj. przepisów dotyczących:
- powierzenia Ministrowi Sprawiedliwości „zwierzchniego nadzoru nad działalnością administracyjną sądów”,
- regulacji zagadnienia pełnienia funkcji prezesa sądu, gdy prezes nie został powołany,
- uprawnień Ministra Sprawiedliwości do uchylania zarządzeń administracyjnych niezgodnych z prawem,
- zmian w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości, jako podstawowego zadania sądów powszechnych, zgodnie z przepisami ustaw procesowych normującymi właściwość rzeczową i miejscową,
- zmian w zakresie sprawowania władzy sądowniczej przez sędziego zgodnie z wyznaczonym miejscem służbowym (konkretny sąd),
- uprawnień Ministra Sprawiedliwości do natychmiastowego odsunięcia sędziego od wykonywania czynności służbowych.

Trybunał Konstytucyjny, jak dotąd, nie wyznaczył terminu rozpoznania sprawy.

☞ **Uchwała nr 153/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 12.09.2007 r.** dotyczyła wystąpie-

nia z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją art. 12 ust. 6 ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, tj. określenia przez Prezydenta RP, w drodze rozporządzenia, szczegółowego trybu działania Rady i postępowania przed Radą.

Trybunał Konstytucyjny, jak dotąd, nie wyznaczył terminu rozpoznania sprawy.

NOWELIZACJA USTAWY O KRAJOWEJ RADZIE SĄDOWNICTWA Z 16.03.2007 R. (DZU NR 73, POZ. 848) WPROWADZONE ZOSTAŁY NOWE ZADANIA DLA KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

Wprowadzone przepisy przewidywały, że do zadań Rady należeć ma także inspirowanie i wspieranie działań mających na celu ujednolicanie wykładni prawa w orzecznictwie sądów. Realizacja tego zadania miała być przedmiotem corocznych informacji składanych przez Radę Sejmowi.

W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa działania na rzecz ujednolicania wykładni prawa w orzecznictwie sądów wykraczają poza art. 186 ust. 1 Konstytucji RP, stanowiący, iż podstawowym zadaniem Rady jest stanie na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Działania takie mieszczą się niewątpliwie w zakresie nadzoru judykacyjnego sprawowanego przez Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny i tylko te Sądy są wyposażone w odpowiednie środki judykacyjne do realizacji tego uprawnienia. Krajowa Rada Sądownictwa nie ma natomiast żadnych instrumentów prawnych do podjęcia i wykonania tego zadania. Rada zwróciła także uwagę, że nowo wprowadzony art. 2a ust. 1 ustawy zawiera niedookreślony zwrot „inspirowanie i wspieranie działań”. Wynikająca z niego niedookreśloność kompetencji konstytucyjnego organu, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa, narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), gdyż może prowadzić do kolizji z kompetencjami innych organów konstytucyjnych (Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego). Ponadto, brak skonkretyzowania działań Rady w sferze mogącej kolidować z wartościami konstytucyjnymi (niezależnością sądów i niezawisłością sędziów), których strażnikiem jest Rada, narusza zasadę poprawnej legislacji, także wynikającą z art. 2 Konstytucji.

Krajowa Rada Sądownictwa jest zdania, iż nie można stanowić przepisów, które mogłyby prowadzić do powstania kolizji w systemie wykładni prawa. Godziłoby to w zasadę demokratycznego państwa prawnego, wynika-

jącą z art. 2 Ustawy Zasadniczej. W związku z tym, iż nałożony na Radę obowiązek inspirowania i wspierania działań mających na celu ujednolicanie wykładni prawa w orzecznictwie sądów narusza konstytucyjne zasady demokratycznego państwa prawnego i zasady poprawnej legislacji, a także godzi w niezawisłość sędziów – Rada skierowała wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie konstytucyjności tego przepisu.

Kolejnym przepisem wprowadzonym nowelizacją ustawy z 16.03.2007 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, co do którego Rada powzięła wątpliwości natury konstytucyjnej i objęła wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego, jest przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości, Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego i Prezesowi Naczelnego Sądu Administracyjnego kompetencji do wnioskowania o przeprowadzenie wizytacji sądu lub jego jednostki organizacyjnej, lustracji działalności sądu w określonym zakresie oraz lustracji pracy sędziego, którego indywidualna sprawa podlega rozpatrzeniu przez Radę (art. 1 pkt 3 ustawy).

Poprzednio obowiązujące rozwiązania zawarte w art. 3 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa pozwalały na zarządzenie wizytacji bądź lustracji z własnej inicjatywy Rady, a zwłaszcza lustracji pracy sędziego, którego indywidualna sprawa była przedmiotem obrad tego organu. Dotychczasowe rozwiązanie było wystarczające do prawidłowego wypełniania zarówno konstytucyjnych, jak i ustawowych zadań Rady.

Konstytucja, co wynika z art. 187 ust. 1, nie różnicuje uprawnień członków Krajowej Rady Sądownictwa i nie wyposaża członków wymienionych w punkcie 1 tego przepisu, wchodzących w skład Rady z racji sprawowanego urzędu, w dodatkowe uprawnienia w porównaniu z członkami Rady pochodzącymi z wyboru lub powołania. Ustawodawca zwykły nie został w art. 187 ust. 4 Konstytucji upoważniony do zróżnicowania statusu członków Krajowej Rady Sądownictwa. Takie zróżnicowanie, jak wprowadzone w kwestionowanym przepisie ustawy, nie mieści się ani w ustroju, ani w zakresie działania, ani też w sposobie wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa.

Rada zdecydowała o zaskarżeniu do Trybunału Konstytucyjnego także przepisu art. 4 ust. 2 ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 4 ustawy nowelizującej z 16.03.2007 r. Przepis ten zakłada, że w przypadku, gdy Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego albo Minister Sprawiedliwości nie mogą uczestniczyć w posiedzeniu Rady, w posiedzeniu tym biorą udział ich upoważnieni przedstawiciele, którzy

mogą wyrażać stanowisko w każdej sprawie, jednakże nie mogą uczestniczyć w głosowaniu.

Skład Krajowej Rady Sądownictwa został określony w art. 187 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem stanowi materię konstytucyjną. Każdy członek Krajowej Rady Sądownictwa ma prawo i obowiązek uczestniczyć w realizacji jej zadań, także poprzez udział w jej posiedzeniach i wyrażanie stanowiska w każdej sprawie. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej nie przewiduje w składzie Rady upoważnionych przedstawicieli ani innych zastępców członków Rady. Przyjęte rozwiązanie narusza także art. 187 ust. 4 Konstytucji. W przepisie tym jest mowa o ustawowym określeniu ustroju, zakresu działania i trybu pracy Rady oraz sposobu wyboru jej członków. Potwierdza to, że ustawa ma określać te kwestie w odniesieniu do składu wynikającego z art. 187 ust. 1 Konstytucji.

Krajowa Rada Sądownictwa wyraziła przekonanie, że Konstytucja w art. 187 ust. 1 i 4 zawiera jedyną przesłankę różnicującą członków Rady, polegającą na sposobie powstania członkostwa w Radzie. Prowadzi to do wniosku, że niedopuszczalne jest wprowadzanie innych przesłanek różnicujących w drodze ustawy. Udział upoważnionych przedstawicieli trzech członków Rady w posiedzeniach tego organu, którego uchwały podejmowane będą zgodnie z nowowprowadzonym art. 12 ust. 4 ustawy wyłącznie w głosowaniu jawnym, sprowadzałby się do czuwania nad przebiegiem głosowań i mógłby wypaczać ich wyniki. Godziłoby to w zasadę demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji).

Przytoczony wyżej art. 12 ust. 4 wyłączający możliwość przeprowadzenia w Radzie głosowania tajnego byłby – w opinii Rady – niezgodny z art. 2 i art. 186 ust. 1 Konstytucji. Wprowadzoną zmianę uzasadniono tezą, że zasada jawności jest gwarancją przejrzystości działania w zakresie rozstrzygania o konkurencyjnych kandydatach i jest ona niezbędnym uzupełnieniem takich decyzji. Powyższe względy nie mogą jednak ograniczać Krajowej Rady Sądownictwa w realizacji jej konstytucyjnych zadań, określonych w art. 186 ust. 1 Konstytucji. Wyrażając swoje stanowisko w poddanych głosowaniu kwestiach członek Rady powinien kierować się wyłącznie przekonaniem o jego słuszności. Nie może pozostawać pod presją, że określony sposób głosowania wpłynie na jego osobistą sytuację, np. na możliwość awansu czy reakcję środowiska zawodowego lub – w przypadku parlamentarzystów – także partyjnego. Taką swobodę wypowiedzi w kontrowersyjnych sytuacjach zapewnia wyłącznie głosowanie tajne. W szczególności jest to istotne z uwagi na udział w Radzie organów i osób wymienionych w art. 187 ust. 1 pkt 1 Konstytucji.

Kilkunastoletnie już doświadczenie, wynikające z podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa uchwał, potwierdza w pełni słuszność tej tezy. W ocenie Rady, zmiana art. 12 ust. 4 cytowanej ustawy nie miała na celu poprawy jakości pracy tego organu, lecz stworzenie sytuacji, w której na wynik głosowania będą wywierały wpływ inne, niż merytoryczne, okoliczności. Stanowiłoby to poważne ograniczenie niezależności Krajowej Rady Sądownictwa niezbędnej dla prawidłowego wykonywania jej konstytucyjnych obowiązków. Co ciekawe, nowelizując, tą samą ustawą, ustawę z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.) ustawodawca nie widział potrzeby zmiany zasady tajności głosowania w sprawach osobowych przy podejmowaniu uchwał przez zgromadzenia ogólne sędziów apelacji i okręgu (art. 33 § 5 art. 35 § 7).

Pogorszenie warunków podejmowania przez Krajową Radę Sądownictwa obiektywnych decyzji, w szczególności w sprawach personalnych, należących do podstawowych zadań tego organu i mających wpływ na strzeżenie niezależności sądów i niezawisłości sędziów, godziłoby w zasadę demokratycznego państwa prawnego, wynikającą z art. 2 Konstytucji.

Wniosek Krajowej Rady Sądownictwa o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją omówionych wyżej przepisów ustawy z 16.03.2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw Trybunał Konstytucyjny rozpoznał w pełnym składzie w dniu 2.04.2008 r. zaś w dniu 16.04.2008 r. ogłosił wyrok, w którym stwierdził niezgodność z Konstytucją zakwestionowanych przez Radę przepisów, z wyjątkiem art. 3 ust. 4 ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (wyrok ten wydany w sprawie o sygn. akt K 40/07 ogłoszony został w Dzienniku Ustaw z 29.04.2008 r. nr 72, poz. 427).

Trybunał uznał, że wniosek, o którym mowa w zakwestionowanym przepisie art. 3 ust. 4 znowelizowanej ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, dotyczy wizytacji sądu lub jego jednostki organizacyjnej, lustracji działalności sądu w określonym zakresie oraz lustracji pracy sędziego, którego indywidualna sprawa podlega rozpatrzeniu przez Radę. Uznanie tego przepisu za zgodny z Konstytucją opiera się na spostrzeżeniu, że z jego treści wynika, iż wniosek Ministra Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego nie jest dla Krajowej Rady Sądownictwa wiążący, a zatem nie stawia w lepszej sytuacji wymienionych w nim członków Rady w stosunku do pozostałych. Przepis ten nie różnicuje więc statusu członków Krajowej Rady Sądownictwa.

Na podstawie art. 178 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.) Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia Ministrowi Sprawiedliwości wniosek **o opracowanie projektu planu dochodów i wydatków sądów powszechnych – zgłaszając swoje uwagi i zastrzeżenia.**

W uchwale nr 136/2007 z 18.07.2007 r. Rada zgłosiła m.in. następujące uwagi i zastrzeżenia do projektu budżetu na rok 2008.

Za podstawowe cele KRS uznała:

- kontynuowanie tendencji w zakresie zwiększania obsady etatowych referendarzy i asystentów sędziów, jako wysoko wykwalifikowanego korpusu wspomagającego pracę sędziów;
- zwiększenie obsady pracowników administracyjnych w celu prawidłowej obsługi zespołów orzeczniczych, a także dla zaspokojenia potrzeb kadrowych związanych z informatyzacją sądów oraz zapewnieniem prawidłowej obsługi finansowej sądów;
- zapewnienie sądom właściwej liczby etatów pracowników obsługi, a zwłaszcza archiwistów i woźnych;
- kontynuowanie szkoleń sędziów, głównie w zakresie praktycznego stosowania norm prawa unijnego, z jednoczesną decentralizacją środków przeznaczonych na ten cel;
- zracjonalizowanie szkoleń kadry urzędniczej w celu podniesienia jej kwalifikacji adekwatnie do potrzeb i wymagań współczesnego sądownictwa (w związku z informatyzacją sądów);
- zapewnienie zgodności używanych i wdrażanych urządzeń ewidencyjnych w formie elektronicznej dla zapewnienia jednolitości tych systemów na terenie całego kraju oraz kontynuację procesu zmierzającego do odstępowania od tradycyjnych (papierowych) form biurowości;
- utrzymanie odpowiedniego poziomu nakładów na wydatki majątkowe i inwestycje przy jednoczesnym uproszczeniu procedur ich realizacji.

Rada w swojej działalności bardzo dużo uwagi poświęciła problematyce wynagrodzeń sędziów jako ważnej gwarancji niezawisłości sędziowskiej. Mimo poprawy płac w sferze budżetowej o 15% w 2007 r. sędziowie nie uzyskali podwyżek wynagrodzenia i zaczęli odchodzić z sądów do innych zawodów prawniczych. Głównym powodem były zbyt niskie wynagrodzenia, odbiegające w sposób znaczący od wynagrodzeń osób wykonujących inne zawody prawnicze i uposażeń sędziów państw unijnych.

Uchwałą nr 37/2007 z 16.05.2007 r. Krajowa Rada Sądownictwa wystąpiła do Prezydenta RP o zmianę roz-

porządzenia dotyczącego wynagrodzeń sędziów sądów powszechnych. Rada zwróciła w niej uwagę na fakt, iż kolejny rok bez podwyższenia wynagrodzeń, przy utrzymującej się dysproporcji zarobków sędziów w porównaniu do zarobków przedstawicieli innych zawodów prawniczych, pogłębia poczucie braku satysfakcji sędziów z wykonywanej odpowiedzialnej służby państwowej. Skutkiem tego było między innymi odejście ze służby w ciągu ostatniego roku około 100 sędziów, asesorów i referendarzy (stanowiska sędziego zrzekło się w 2006 r. – 28 osób, w 2007 r. – 51 osób).

Krajowa Rada Sądownictwa po raz kolejny zaapelowała do organów państwa odpowiedzialnych za kształtowanie systemu wynagrodzeń sędziowskich o takie ich stanowienie, by realnie odpowiadały normie konstytucyjnej. W dniu 11.10.2007 r. przypomniła stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w wyroku z 4.10.2000 r. (sygn. P 8/00) określające, że „*odpowiedniość wynagrodzenia sędziego ma nie tylko aspekt ilościowy, wyrażony w określonych stawkach pieniężnych, lecz także aspekt jakościowy, wyrażający się w rozwiązaniach podkreślających szacunek dla urzędu sędziego, stabilizację jego sprawowania i niezawisłość sędziowską*”. Krajowa Rada Sądownictwa odnosząc tę ocenę do obecnych realiów stwierdziła, że w obu wskazanych wyżej aspektach doszło do niepokojącego zachwiania proporcji pomiędzy rzeczywistym wynagrodzeniem sędziów a stale rosnącym zakresem ich obowiązków i godnością sprawowanego urzędu.

Rada przedstawiła również swoje spostrzeżenia w zakresie odpowiedniego poziomu wydatków budżetowych na potrzeby sądów powszechnych w uchwale z 13.12.2007 r. (nr 225/2007).

Dostrzegając konieczność ograniczenia wydatków w budżecie Państwa Rada uznała, że prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości musi być związane ze stosownym wzrostem nakładów na inwestycje i informatyzację. Określając nakłady w tej dziedzinie jako zadowalające zauważyła, że budżet sądów powszechnych w ostatnich latach nie przewidywał żadnego wzrostu w zakresie wynagrodzeń sędziowskich. Spowodowało to realne obniżenie statusu finansowego sędziów i doprowadziło szczególnie w ostatnim okresie do rezygnacji wielu sędziów z pełnienia urzędu. Krajowa Rada Sądownictwa popierając projekt budżetu sądów powszechnych na 2008 r. zaapelowała o podjęcie działań systemowych zmierzających do tego, aby wynagrodzenia sędziowskie odpowiadały normie konstytucyjnej.

W swoich wystąpieniach członkowie Krajowej Rady Sądownictwa, powołując się na niezadowolenie środowiska, podnosili kwestie związane z koniecznością zmiany wynagrodzeń sędziowskich przypominając, że nie były

one zmieniane od 3 lat. Podkreślali też nakładanie na sędziów coraz większych obowiązków związanych z koniecznością pozostawania w gotowości do świadczenia pracy poza godzinami urzędowania sądów, także w nocy oraz w dni wolne od pracy, w tym niedziele i święta.

INNE WAŻNE ZAGADNIENIE TO PUBLICZNE WYPOWIEDZI POLITYKÓW NA TEMAT WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

W stanowisku z 8.II.2007 r. Krajowa Rada Sądownictwa odniosła się z niepokojem do wypowiedzi Premiera RP w przedmiocie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia do sądu redaktorów „Gazety Polskiej” w związku z prowadzoną przeciwko nim sprawą karną. Rada uznała, że wypowiedź Prezesa Rady Ministrów godziła bezpodstawnie w dobre imię sędziów i podważała wiarygodność wymiaru sprawiedliwości poprzez sugestię koniunkturalnego orzekania w okresie wyborów parlamentarnych. W tym stanowisku Rada zaapelowała także do dziennikarzy i wydawców o pełne, rzetelne i prawdziwe przedstawianie poglądów i komentarzy, zgodnie z prawem prasowym, tak aby nie wprowadzały one w błąd społeczeństwa. Podobna sytuacja miała miejsce na początku 2006 r., kiedy Rada wyraziła oburzenie w związku z wypowiedziami Ministra Sprawiedliwości i innych członków rządu odnoszącymi się do rozstrzygnięcia sądu w głośnej sprawie dotyczącej zawalenia się hali targowej w Chorzowie.

Ustawa z 18.10.2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów nałożyła na Krajową Radę Sądownictwa obowiązek powiadomienia, w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy, sędziów i asesorów pełniących czynności sędziowskie w sądach powszechnych, wojskowych i administracyjnych o **konieczności złożenia oświadczenia lustracyjnego** o pracy, służbie lub współpracy z organami bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1990 oraz przyjmowania tych oświadczeń, a następnie ich niezwłocznego przekazywania do Biura Lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej. Obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego dotyczył osób pełniących funkcje publiczne (w tym sędziów) urodzonych przed 1.08.1972 r. oraz osób, które kandydowały do objęcia funkcji publicznej. Wydział Organizacyjny i Kadr Biura KRS powiadomił, odebrał, zarejestrował i przekazał do IPN oświadczenia lustracyjne od około 7500 osób.

W konsekwencji zakwestionowania przez Trybunał Konstytucyjny (wyrok z 11.05.2007 r., sygn. 2 K/07) znacznej części przepisów ustawy lustracyjnej, w szczegól-

ności treści wzoru oświadczenia lustracyjnego, nastąpiła nowelizacja ustawy lustracyjnej (ustawą z 7.09.2007 r.), która wprowadziła, od 14.09.2007 r., obowiązek ponownego powiadomienia przez Krajową Radę Sądownictwa sędziów o obowiązku składania oświadczeń lustracyjnych według nowego wzoru, odbioru tych oświadczeń i przekazania ich do Instytutu Pamięci Narodowej.

W dniu 12.01.2007 r. Rada zajęła ważne stanowisko w przedmiocie **wzajemnych relacji sądownictwa i prokuratury**. Było ono reakcją Rady na pojawiające się w mediach wypowiedzi zajmujących wysokie stanowiska prokuratorów w kwestii prezentowania poglądów o konkretnych orzeczeniach sądów i to na etapie, gdy wyroki czy postanowienia (głównie w przedmiocie tymczasowego aresztowania) były jeszcze nieprawomocne. Prokuratorzy wygłaszali także negatywne oceny o poszczególnych sądach i sędziach na podstawie informacji uzyskiwanych od osób oskarżonych lub skazanych. Rada uznała, że właśnie w tej kwestii rozważa i ostrożność przy ferowaniu opinii o domniemanych czy rzeczywistych nieprawidłowościach bądź patologiach jest szczególnie wskazana. Takie zachowania – w ocenie Rady – mogą powodować obniżenie autorytetu wymiaru sprawiedliwości, a przecież zarówno sędziowie, jak i prokuratorzy są szczególnie narażeni na ataki i pomówienia płynące ze środowisk przestępczych.

Na posiedzeniu w dniu 8.02.2007 r. Rada zajęła stanowisko w sprawie pisma Prokuratora Okręgowego w Krakowie z 26.01.2007 r., skierowanego do Prezesa Sądu Rejonowego dla Krakowa–Śródmieścia w Krakowie, a dotyczącego rozstrzygnięcia wydanego przez sąd, w konkretnej sprawie. Członkowie Rady z niepokojem przyjęli wiadomość, że polemika prokuratury z prawomocnym orzeczeniem sądu wykracza daleko poza dozwoloną krytykę konkretnego orzeczenia i jest w istocie próbą nakłonienia prezesa sądu do wkroczenia w ramach działań nadzorczych w tę dziedzinę stosowania prawa, która jest konstytucyjnie zastrzeżona dla niezależnych sądów i niezawisłych sędziów. Uznano też, że pismo prokuratora jest próbą wywarcia nacisku na sąd środkami nieprzewidzianymi w kodeksie postępowania karnego, w celu uzyskania orzeczenia zgodnego z oczekiwaniami oskarżyciela.

Krajowa Rada Sądownictwa wyraziła kategoryczny sprzeciw wobec tego rodzaju działań prokuratury.

Z INNYCH, NIE MNIEJ ISTOTNYCH DZIAŁAŃ RADY NALEŻY WYMIENIĆ SPOTKANIA

☞ Spotkanie Krajowej Rady Sądownictwa z przedstawicielami Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, które odbyło się 3.10.2007 r. Spotkanie miało na celu

wpracowanie zasad oraz metod współpracy pomiędzy obydwojema podmiotami.

W toku dyskusji podniesiono szereg problemów, z jakimi boryka się obecnie sądownictwo. W szczególności wskazano na niebezpieczeństwo płynące z próby podporządkowania sądów władzy wykonawczej (zmiana ustaw: o Krajowej Radzie Sądownictwa i Prawo o ustroju sądów powszechnych). Podniesiono również kwestie wadliwego prawa oraz braku środków materialnych do prawidłowego wykonywania zadań. W ramach tego ostatniego zagadnienia dyskutanci wskazali na potrzebę podwyższenia i zmiany zasad ustalania płac sędziowskich, które obecnie trudno uznać za „godne wynagrodzenie”.

Dyskusja objęła także problem, jaki ujawnił się w związku z pismem Zastępcy Szefa Kancelarii Prezydenta RP informującego o nieskorzystaniu z przysługujących Prezydentowi RP prerogatyw do powołania przedstawionych przez Krajową Radę Sądownictwa osób na stanowiska sędziowskie.

Podczas spotkania podniesiono także, że w mediach przedstawiany jest często zafałszowany obraz pracy sędziów i sądów, zaś niechęć władzy wykonawczej do władzy sądowniczej powoduje, że głos środowisk sędziowskich *de facto* staje się niesłyszalny.

☞ Krajowej Rady Sądownictwa z Prezesem Trybunału Konstytucyjnego Jerzym Stępnem i sędzią Sądu Najwyższego w stanie spoczynku Józefem Musiołem, na posiedzeniu w dniu 6.II.2007 r. na temat modelu postępowania przygotowawczego w polskim systemie prawnym.

W trakcie dyskusji podkreślano, iż błędem było połączenie funkcji Ministra Sprawiedliwości z funkcją Prokuratora Generalnego. Połączenie to spowodowało, iż zmiany w prokuraturze, na stanowiskach prokuratorów apelacyjnych i okręgowych, następują każdorazowo ze zmianą rządu – a ostatnio następowały nawet na stanowiskach prokuratorów rejonowych. Fakt hierarchizacji i podrzędności prokuratorów wobec bezpośrednich przełożonych oraz Ministra Sprawiedliwości jako Prokuratora Generalnego (art. 8 ustawy z 20.06.1985 r. o prokuraturze, DzU z 2002 r. nr 21, poz. 206) może ograniczać swobodę działalności prokuratorów i rodzić wątpliwości co do ich niezależności.

Uczestnicy dyskusji wskazali, że w takiej sytuacji obowiązujące przepisy dotyczące postępowania przygotowawczego w niewystarczającym stopniu zabezpieczają ochronę praw obywatelskich podmiotów, będących przedmiotem takiego postępowania. Wprawdzie sąd w postępowaniu przygotowawczym ma dość szerokie uprawnienia, jed-

nak nie są one wystarczające dla zabezpieczenia właściwej ochrony praw obywatelskich.

Taki stan, w ocenie wszystkich biorących udział w dyskusji, daje podstawę do sformułowania wniosku o konieczności poszerzenia kompetencji sądu przez przywrócenie instytucji sędziego śledczego. W Europie instytucja ta funkcjonuje np. w Niemczech i we Francji.

Instytucja sędziego śledczego została wprowadzona do polskiego systemu prawnego przez kodeks postępowania karnego z 1928 r., natomiast od 1948 r. zadania sędziego śledczego przejął prokurator, który prowadził postępowanie przygotowawcze i sporządzał akt oskarżenia; również decyzje o tymczasowym aresztowaniu pozostawiono wówczas w jego kompetencjach.

Zabierający głos w dyskusji podkreślali, że kwestia właściwego modelu postępowania przygotowawczego była przedmiotem rozważań wielu gremiów sędziowskich, które wskazywały, że za przywróceniem instytucji sędziego śledczego (niezależnego i niezawisłego organu) przemawiają następujące argumenty: upolitycznienie prokuratury, niemożność zapoznania się w ciągu 24 godzin z często obszernym i nieuporządkowanym materiałem dowodowym zebrany w toku postępowania przygotowawczego przez sąd orzekający o tymczasowym aresztowaniu i ukie-runkowanie w związku tym sądu na przywołane przez „upolitycznioną prokuraturę” dowody, co w konsekwencji mogło i może prowadzić do ograniczenia swobód i wolności obywatelskich.

Do rozważenia pozostawałaby kwestia, kto miałby zostać sędzią śledczym oraz jaki byłby zakres jego kompetencji. W ocenie dyskutantów, sędzia śledczy nie powinien zastępować sądu orzekającego w przedmiocie przesłuchania, zatrzymania czy też tymczasowego aresztowania. Prezes Trybunału Konstytucyjnego podkreślił, że najwyższy czas rozpocząć debatę na temat kształtu wymiaru sprawiedliwości, w tym również na temat instytucji sędziego śledczego. Krajowa Rada Sądownictwa, widząc również taką konieczność, powołała zespół dla przygotowania i podjęcia uchwały w tej materii.

Na podstawie § 6 rozporządzenia Prezydenta RP z 22.12.2001 r. (następnie z 13.II.2007 r.) w sprawie szczegółowego trybu działania Krajowej Rady Sądownictwa oraz postępowania przed Radą, Rada powołała stałe i problemowe komisje KRS (skład komisji w załączeniu) mając na względzie potrzebę zapewnienia efektywnego i sprawnego wykonywania przez Radę zadań przewidzianych w ustawach.

☞ Komisja do spraw odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów rozpoznaje sprawy z zakresu odpo-

wiedzialności dyscyplinarnej sędziów uregulowane przepisami ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (u.s.p.).

Zgodnie z art. 107 § 1 u.s.p., sędzia odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienia godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne). Uchybienie godności urzędu to wszelkie inne zachowania sędziego (nieetyczne, niemoralne, gorszące) w służbie i poza służbą – także w życiu prywatnym, które przynoszą ujmę stanowisku sędziego. Również sędzia w stanie spoczynku odpowiada dyscyplinarnie za uchybienie godności urzędu sędziego w okresie pełnienia służby oraz za uchybienie godności sędziego po przejściu w stan spoczynku (art. 104 § 2 u.s.p.).

Sędzia może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej po wydaniu zezwolenia przez właściwy sąd dyscyplinarny (art. 80 § 1 u.s.p.). Natomiast za wykroczenia sędzia odpowiada wyłącznie dyscyplinarnie (art. 81 u.s.p.).

Rada zgodnie z art. 121 u.s.p. ma prawo składać do Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego odwołania od wydanych w pierwszej instancji wyroków sądu dyscyplinarnego oraz postanowień i zarządzeń zamykających drogę do wydania wyroku. Ponadto, zgodnie z art. 114 u.s.p., ma możliwość występowania do Rzecznika Dyscyplinarnego z żądaniem podjęcia wobec sędziego czynności dyscyplinarnych, a w wypadku odmowy, ma prawo zaskarżyć takie postanowienie do sądu dyscyplinarnego. Rada może również występować o wznowienie postępowania dyscyplinarnego na podstawie art. 125 u.s.p., a art. 75 ustawy umożliwia Radzie wystąpienie do sądu dyscyplinarnego z wnioskiem o przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe bez jego zgody, gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska.

Do Krajowej Rady Sądownictwa wpłynęły w 2007 r. materiały z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej dotyczące 140 sędziów (w przypadku 15 sędziów toczyło się więcej niż jedno postępowanie). Były to nieprawomocne i prawomocne wyroki sądów dyscyplinarnych pierwszej i drugiej instancji, odwołania od wyroków składane przez strony, postanowienia sądów dyscyplinarnych, uchwały w przedmiocie zwrócenia sędziemu uwagi na piśmie przez Prezesa Sądu (art. 37 § 4 u.s.p.) w razie stwierdzenia uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego oraz uchwały dotyczące uchylenia immunitetu sędziowskiego.

Najczęściej popełnianymi przewinieniami służbowymi przez sędziów były: nieterminowość sporządzania uzasadnień orzeczeń, rażące naruszenia prawa materialnego, rażące naruszenia prawa procesowego, zagubienie

akt, odmowa wykonania odezwy, odmowa ujawnienia w oświadczeniu majątkowym zasobów finansowych, niezłożenie oświadczenia majątkowego w terminie, podejmowanie dodatkowego zatrudnienia bez zgody właściwego prezesa, przeróbki orzeczeń po ich ogłoszeniu.

Uchybienia godności urzędu polegały m.in. na: aroganckim zachowaniu podczas przesłuchania świadka, niewłaściwym zachowaniu wobec innych sędziów (w sekretariacie sądu), podjęciu czynności zawodowych w stanie nietrzeźwości (odosobnione przypadki), powoływaniu się na pełniony urząd sędziego przy załatwianiu prywatnych spraw (posłużenie się pieczęcią sądu przy zgłoszeniu reklamacji kupionej odzieży oraz reklamacji usługi turystycznej).

Członkowie komisji zapoznają się ze sprawami i przygotowują propozycje rozstrzygnięć, które następnie przedstawiane są na posiedzeniu Rady – celem podjęcia decyzji. Wyroki sądów dyscyplinarnych I instancji Rada rozpatrywała pod kątem współmierności orzeczonych kar dyscyplinarnych do przypisanych przewinień dyscyplinarnych i celowości ich zaskarżenia.

W 2007 r. Rada podjęła:

- 9 uchwał o wniesieniu odwołań od wyroków Sądów Apelacyjnych – Sądów Dyscyplinarnych (dotyczyły one 9 sędziów sądów rejonowych) – wszystkie na niekorzyść obwinionych;
- 1 uchwałę o wniesieniu zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w części dotyczącej umorzenia postępowania dyscyplinarnego ze względu na przedawnienie karalności zarzucanego sędziemu przewinienia służbowego z art. 107 § 1 u.s.p. (dotyczyła 1 sędziego sądu apelacyjnego w stanie spoczynku);
- 1 uchwałę w przedmiocie wystąpienia do Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych o informację na temat przebiegu postępowania wyjaśniającego mającego na celu ustalenie, czy ze strony sędziego doszło do popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 107 § 1 u.s.p. w szczególności w związku ze zdarzeniem zaistniałym na terenie sądu (dotyczyła sędziego sądu okręgowego);
- 3 uchwały o nieuwzględnieniu wniosku Komisji do Spraw Odpowiedzialności Dyscyplinarnej Sędziów o zaskarżenie wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego (dotyczyły 3 sędziów sądu rejonowego).

Komisja do Spraw Odpowiedzialności Dyscyplinarnej Sędziów, w takim samym trybie, rozpatruje skargi i wnioski zawierające żądanie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów pochodzące od osób indywidu-

alnych. Komisja rozpatrzyła zasadność 190 tego rodzaju skarg i wniosków.

Rada:

- nie skorzystała ze swoich kompetencji wynikających z art. 125 u.s.p. i nie wystąpiła o wznowienie postępowania dyscyplinarnego;
- nie występowała do Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Wojskowych, na podstawie ustawy z 21.08.1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, z żądaniem podjęcia czynności dyscyplinarnych wobec sędziów sądów wojskowych.

Do Rady wpłynęło też 13 wniosków Prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej – Oddziału Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach o zezwolenie na pociągnięcie sędziów do odpowiedzialności karnej za popełnienie zbrodni komunistycznej oraz 13 zarządzeń Prezesów Sądów Apelacyjnych – Sądów Dyscyplinarnych o odmowie przyjęcia tych wniosków jako oczywiście bezzasadnych.

Zestawienie orzeczeń Sądów Dyscyplinarnych zapadłych w 2007 r. na podstawie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Orzeczenia sądu dyscyplinarnego	Liczba
przeniesienie na inne miejsce służbowe	7
usunięcie z zajmowanej funkcji	3
nagana	18
upomnienie	20
uniewinnienie	11
odstąpienie od wymierzenia kary	14
umorzenie postępowania w zakresie wymierzenia kary	6
zawieszenie waloryzacji uposażenia na okres 1 roku	1
ogółem	80

☞ Komisja skarg w 2007 r. rozpatrzyła 1238 skarg i wniosków pochodzących od 690 osób.

Podobnie jak w latach ubiegłych, charakter spraw, z jakimi piszący zwracali się do Krajowej Rady Sądownictwa w 2007 r., był wynikiem braku znajomości celów, dla których Rada została powołana. W dalszym ciągu traktowali oni Radę jako nadrzędny organ wymiaru sprawiedliwości, powołany do sprawowania nadzoru administracyjnego i judykacyjnego nad działalnością polskiego wymiaru sprawiedliwości.

Przedmiotem większości skarg i wniosków nadesłanych do Rady były zarzuty dotyczące orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne, Naczelny Sąd Administracyjny oraz Sąd Najwyższy. Skarżący – traktując Radę jako „sąd najwyższej instancji” – domagali się zmiany orzeczeń sądowych, dokonania kontroli wydanych wyroków i ingerencji w toczące się postępowania sądowe. Znaczna część pism miała charakter pism procesowych. Do Rady kierowano wnioski o wyłączenie sędziego, dopuszczenie dowodu w sprawie bądź zwracano się z prośbami o rozpoznanie środków odwoławczych w sposób korzystny dla autorów pism. Domagano się też wzruszenia prawomocnych orzeczeń.

W sprawach z zakresu administracji sądowej piszący – w przeważającej większości – przedstawiali zarzuty dotyczące czynności wykonywanych przez prezesów sądów. Skargi dotyczyły również pracy sekretariatów sądowych (najczęściej zarzucano brak sprawności). Niejednokrotnie strony postępowań sądowych, niezadowolone z zapadłych orzeczeń, przedstawiały Krajowej Radzie Sądownictwa doniesienia

o naruszeniu przez sędziów zasad etyki zawodowej i żądania wszczęcia postępowań dyscyplinarnych i karnych. Komisja do Spraw Odpowiedzialności Dyscyplinarnej Sędziów rozpatrzyła 190 tego typu wniosków pochodzących od 121 osób.

Podobnie jak w latach ubiegłych, znaczna liczba skarg dotyczących postępowań dowodowych pochodziła od osób odbywających karę pozbawienia wolności. Zarzuty dotyczyły przeważnie odmowy udzielenia przez sądy penitencjarne warunkowego przedterminowego zwolnienia bądź przerwy w odbywaniu kary. Ponieważ Krajowa Rada Sądownictwa nie jest uprawniona do podejmowania oczekiwanych czynności, pisma skarżących, w znacznej mierze, nie mogły odnieść oczekiwanych przez nich rezultatów. Powodowało to niezadowolenie skarżących ze sposobu załatwienia skarg, które objawiało się nadsyłaniem kolejnych pism (o tonie zdecydowanie ostrzejszym czy wręcz zawierającym zwroty obraźliwe).

W prowadzonej z obywatelami korespondencji Rada udzielała zainteresowanym stosownych wyjaśnień, przekazywała pisma – zgodnie z właściwością – prezesom sądów, wskazywała właściwą procedurę.

☞ Komisja do spraw etyki zawodowej sędziów czuwa nad przestrzeganiem Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i dokonuje wykładni przepisów zawartych w Zbiorze.

Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów stanowiący załącznik do uchwały Krajowej Rady Sądownictwa

„ Komisja skarg
w 2007 r. rozpatrzyła 1238
skarg i wniosków pocho-
dzących od 690 osób. ”

z 19.02.2003 r. określa zasady postępowania sędziego w służbie i poza służbą i ułatwia ocenę, czy konkretne zachowanie sędziego stanowi uchybienie godności sprawowanego urzędu. Zasady dotyczą sędziów sprawujących aktualnie urząd, sędziów w stanie spoczynku i asesorów sądowych.

Na wniosek Komisji Rada zajmowała się pismami pochodzącymi zarówno od stron postępowań sądowych, jak i osób postronnych.

Tytułem przykładu można wymienić pisma:

- sędziego Sądu Okręgowego w Częstochowie, który zarzucił dyskryminowanie go w stosunkach pracy, złożył pozew przeciwko sądowi oraz zwrócił się do KRS o interwencję. Komisja do Spraw Etyki Zawodowej Sędziów skierowała pismo do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach o zbadanie sprawy i poinformowanie Rady o dokonanych ustaleniach. Po zapoznaniu się z treścią uzyskanych od Prezesa Sądu Apelacyjnego wyjaśnień, Rada powiadomiła skarżącego, że nie znajduje podstaw do interwencji;
- niezadowolonego z wyroku skarżącego, który zwrócił się „o ocenę jakości pracy sędziego oraz jego niezawisłości”, powołując się na kompetencje Rady dotyczące czuwania nad przestrzeganiem zasad etyki zawodowej przez sędziów. KRS wyjaśniła zainteresowanemu, że ta kompetencja nie może być rozumiana jako uprawnienie do oceny orzeczeń sądowych;
- zawierające skargę na nieetyczne zachowanie sędziego uzasadnione m.in. „*poczuciem demonstrowanej niechęci sędziego, nienaturalnej komitowy sędziego ze stroną przeciwną*”. Autor skargi oczekiwał od Komisji do Spraw Etyki Zawodowej Sędziów interwencji. Do skargi załączona została obszerna dokumentacja sprawy sądowej. KRS – po zapoznaniu się z wyjaśnieniami, o które zwróciła się do prezesa właściwego sądu – poinformowała skarżącego, że zarzuty odnoszą się do sprawy, w której toczy się postępowanie sądowe, a ponadto, że została mu już udzielona przez wiceprezesa sądu okręgowego odpowiedź odnosząca się do podniesionych zarzutów.

☞ Komisja kontaktów międzynarodowych i sama Krajowa Rada Sądownictwa utrzymywała stałe kontakty międzynarodowe i dbała o nawiązywanie nowych, które służyły przede wszystkim wymianie poglądów i doświadczeń.

Rok 2007 obfitował w spotkania zarówno dwu-, jak i wielostronne. Nastąpiło znaczne zwiększenie liczby wizyt i wyjazdów zagranicznych, co pozwoliło Radzie zacieśnić dotychczasowe więzi współpracy i nawiązać nowe kontakty międzynarodowe.

Na zaproszenie Krajowej Rady Sądownictwa przebywały w Warszawie z trzydniowymi wizytami delegacje:

- Krajowej Rady Sądownictwa Republiki Węgierskiej w dniach 8–11 lipca (w trakcie wizyty delegacja zapoznała się z zakresem kompetencji Krajowej Rady Sądownictwa, jej pozycją ustrojową i składem osobowym);
- Najwyższej Rady Sądownictwa Rumunii w dniach 23–27 września
(w programie wizyty znalazły się m.in. spotkania gości z Prezesem Trybunału Konstytucyjnego, Prezesami Sądu Najwyższego, Prezesem Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich).

W 2007 r. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa przyjął w siedzibie Rady liczne delegacje zagraniczne:

- 1 lutego odbyło się spotkanie delegacji zagranicznych ekspertów z Banku Światowego z członkami KRS;
- 11 kwietnia w siedzibie KRS gościła 6-osobowa delegacja posłów Komisji Konstytucyjno–Prawnej Parlamentu Republiki Słowackiej;
- 19 kwietnia odbyło się spotkanie członków KRS z 3-osobową delegacją sędziów Sądu Najwyższego Republiki Czarnogóry;
- 25 kwietnia odbyło się spotkanie członków KRS z 10-osobową delegacją Komisji Legislacyjnej Parlamentu Republiki Indonezji;
- 15 maja odbyło się spotkanie członków KRS z 4-osobową delegacją sędziów Sądu Najwyższego Republiki Estonii;
- 25 maja odbyło się spotkanie członków KRS z 10-osobową delegacją ukraińskich prawników;
- 25 czerwca do Krajowej Rady Sądownictwa przybyła oficjalna delegacja przedstawicieli Stowarzyszenia Sędziów z Kosowa, przebywająca w Warszawie na zaproszenie Fundacji Instytutu na rzecz Państwa Prawa;
- 4 września odbyło się spotkanie Przewodniczącego KRS z przedstawicielami Rady Adwokatów i Stowarzyszeń Prawniczych Europy CCBE i Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawników IBA;
- 7 września w siedzibie Rady odbyło się spotkanie członków Rady z 12 przedstawicielami Wyższego Administracyjnego Sądu Ukrainy.

W 2007 r. członkowie Krajowej Rady Sądownictwa brali udział w wielu konferencjach, zjazdach i seminariach zarówno w kraju, jak i za granicą:

- 27 maja – 1 czerwca odbyła się w Murcji IX edycja Stałego Seminarium Porównawczego Systemów Sądownictwa poprzez Język Prawny;
- 29–30 maja odbyło się w Bukareszcie seminarium na temat odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów.

Uczestniczył w nim Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych;

- 6 września CCBE zorganizowało w Warszawie obrady Okrągłego Stołu na temat „Broniąc Rządów Prawa w Polsce”, w których wziął udział Przewodniczący KRS;
- 26–27 listopada Akademia Prawa Europejskiego zorganizowała w Trewirze seminarium na temat „Walka z dyskryminacją. Dyrektywy antydyskryminacyjne z 2000 r.”.

Istotną rolę w wymianie poglądów i doświadczeń odgrywa członkostwo Krajowej Rady Sądownictwa w Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa (ENCJ), w ramach którego w ciągu roku przedstawiciele Rady brali udział w licznych spotkaniach Komitetu Sterującego Sieci oraz Grup Roboczych skupiających sędziów:

- 5–6 lutego delegacja KRS uczestniczyła w posiedzeniu Grupy Roboczej ENCJ „Wewnętrzna Organizacja”, a następnie w obradach Komitetu Sterującego ENCJ,
- 26 lutego w siedzibie Krajowej Rady Sądownictwa odbyło się pierwsze spotkanie Grupy Roboczej Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa „Finansowanie Sądów i ich odpowiedzialność finansowa”, której koordynację powierzono Polsce,
- 25–26 marca ENCJ wraz z Radą Konsultacyjną Sędziów Europejskich (CCJE) zorganizował w Rzymie III Zjazd Sędziów Europejskich na temat: „Jaka Rada Sądownictwa?”,
- 21 maja w ramach Grupy Roboczej Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa odbyło się w Warszawie drugie spotkanie Grupy,
- 6–8 czerwca odbyło się w Brukseli, w Pałacu Egmont, spotkanie Komitetu Sterującego i sesja plenarna Piątego Zgromadzenia Ogólnego ENCJ. Głównym tematem posiedzenia była kwestia trójpodziału władz w XXI wieku i miejsce sądownictwa, zarówno z narodowej, jak i europejskiej perspektywy,
- 4–5 listopada miało miejsce Nadzwyczajne Zgromadzenie Ogólne ENCJ. Poruszano na nim kwestie związane z przyjęciem przez Europejską Sieć Rad Sądownictwa osobowości prawnej oraz nowego statutu, jak również ustanowienia stałego Biura Sieci. Podjęto decyzję o formalnym zarejestrowaniu organizacji jako stowarzyszenia, z siedzibą w Brukseli.

Krajowa Rada Sądownictwa we współpracy z ENCJ uczestniczy w Programie wymiany kadr wymiaru sprawiedliwości.

Europejska Sieć Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN) zorganizowała wymianę pomię-

dzy Radami Sądownictwa Polski i Hiszpanii oraz Polski i Litwy:

- 18–21 listopada w Madrycie
Program wymiany obejmował wykłady na temat struktury sądownictwa Hiszpanii, systemu szkolenia sędziów, odpowiedzialności sędziowskiej oraz systemu wizytacji i lustracji sądów;
- 2–6 grudnia w Wilnie
Program wymiany obejmował omówienie kwestii związanych z procedurą karną, odpowiedzialnością karną sędziów, samorządem sędziowskim, systemem sądów administracyjnych na Litwie oraz funkcjonowaniem Sądu Apelacyjnego Republiki Litewskiej.

☞ Komisja budżetowa dokonuje do 30 czerwca każdego roku analizy danych zawartych w oświadczeniach prezesów sądów apelacyjnych oraz prezesów wojskowych sądów okręgowych o ich stanie majątkowym i przedstawia Radzie wnioski z tej analizy.

☞ Ze składu Rady powołano również komisje problemowe do spraw:

- z zakresu prawa cywilnego,
- z zakresu prawa karnego,
- ustalenia kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie oraz szkoleniowych,
- środków społecznego przekazu.

W związku z nowelizacją ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa z 16.03.2007 r. (DzU nr 73, poz. 848) w celu realizacji przewidzianych w niej zadań powołano w Radzie dwie nowe stałe komisje.

☞ Komisję do spraw wizytacji i lustracji, której zadaniem jest przygotowanie uchwał w sprawach przeprowadzenia wizytacji sądu albo jego jednostki organizacyjnej, lustracji działalności sądu w określonym zakresie albo lustracji pracy sędziego, którego indywidualna sprawa podlega rozpatrzeniu przez Radę.

☞ Komisję orzecznictwa i spraw ogólnych, której zadaniem jest projektowanie działań Rady zmierzających do ujednolicania wykładni prawa w orzecznictwie sądowym, opracowanie informacji z rocznej działalności Rady oraz postulaty co do aktualnych problemów i potrzeb wymiaru sprawiedliwości.

W celu wykonania zadania określonego w art. 2a ust. 1 ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (w okresie, w którym przepis ten obowiązywał) Rada zwróciła się do wszystkich prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych, wszystkich prezesów wojewódzkich sądów

administracyjnych oraz wszystkich prezesów wojskowych sądów okręgowych i wojskowych sądów garnizonowych z prośbą o informację, czy dostrzegają oni rozbieżności w orzecznictwie sądów działających pod ich kierownictwem bądź w ich okręgach wymagające podjęcia przez Radę działań mających na celu ujednolicenie wykładni prawa w orzecznictwie tych sądów.

W określonym terminie nadesłane zostały odpowiedzi:

- przez wszystkich prezesów sądów apelacyjnych – spośród odpowiedzi udzielonych przez 11 prezesów sądów apelacyjnych, w pięciu znalazły się informacje o istnieniu rozbieżności w orzecznictwie sądów, które wymagałyby podjęcia przez KRS stosownych działań, a w sześciu pozostałych stwierdzono, że takich rozbieżności nie dostrzeżono;
- przez 42 prezesów sądów okręgowych – spośród odpowiedzi udzielonych przez prezesów sądów okręgowych w 26 zawarto informację o istnieniu rozbieżności w orzecznictwie sądów wymagających podjęcia przez KRS ewentualnych działań zmierzających do ujednolicenia wykładni prawa, a w 16 poinformowano o braku takich rozbieżności;
- przez 10 prezesów wojewódzkich sądów administracyjnych – spośród odpowiedzi udzielonych przez prezesów wojewódzkich sądów administracyjnych tylko w jednej poinformowano o istnieniu rozbieżności w orzecznictwie, a w pozostałych 9 o ich braku;
- przez prezesa wojskowego sądu okręgowego – który poinformował, że ani on, ani podlegli mu prezesi wojskowych sądów garnizonowych nie dostrzegli rozbieżności w orzecznictwie wymagających podjęcia działań przez KRS w celu ujednolicenia orzecznictwa.

Analiza informacji, w których zasygnalizowano istnienie rozbieżności w orzecznictwie sądów, wskazywała, że największa ich liczba dotyczyła wykładni przepisów proceduralnych (kodeks postępowania cywilnego, kodeks postępowania karnego) i wiązała się z bardzo licznymi nowelizacjami tych aktów prawnych w ostatnim czasie. Zdarzało się, że rozbieżna wykładnia tego samego przepisu przez różne sądy była następstwem braku akceptacji nowych rozwiązań ustawodawczych (np. art. 202 k.p.c.). W wielu wypadkach problemy stwarzało również niejednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego bądź odstępowanie przez ten Sąd od poglądów wyrażonych w poprzednio rozstrzyganych sprawach. Część rozbieżności i wątpliwości była najprawdopodobniej wynikiem niejednolitego

procesu szkolenia sędziów w poszczególnych okręgach czy apelacjach. Usunięcie wielu z nich może, zdaniem Rady, nastąpić w drodze przedstawienia przez sądy odwoławcze Sądowi Najwyższemu zagadnień prawnych budzących poważne wątpliwości (w trybie art. 390 § 1 k.p.c.) bądź przez przekazanie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy (w trybie art. 441 § 1 k.p.k.).

Częstokroć rozbieżności dostrzegane były przez sądy I instancji w sprawach, w których orzeczenia nie są zazwyczaj zaskarżane do sądów odwoławczych, oraz w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, w których stosunkowo rzadko sądy odwoławcze korzystają z możliwości przekazania Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego.

Po zapoznaniu się z przedstawionymi w odpowiedziach problemami, dotyczącymi nierzadko rozbieżności w wykładni szczegółowych przepisów prawa, można było odnieść wrażenie, że część sądów, która je zasygnalizowała, oczekiwała od Krajowej Rady Sądownictwa zaskarżenia niektórych aktów prawnych do Trybunału Konstytucyjnego (mimo że nie wiązała się z niezawisłością sędziów i niezależnością sądów) oraz spowodowania, by Sąd Najwyższy usunął te rozbieżności w swoim orzecznictwie, gdyż utrudniają sądom jednoznaczną wykładnię przepisów prawa. Krajowa Rada Sądownictwa nie dysponuje jednak instrumentami prawnymi pozwalającymi na sprostanie tym oczekiwaniom.

Inspirowanie działań mających na celu ujednolicenie wykładni prawa w orzecznictwie sądów mogło, zdaniem Rady, polegać jedynie na współpracy z Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury poprzez ewentualne wskazywanie tematyki szkoleń dla sędziów. Jednak Krajowa Rada Sądownictwa musiała wystrzegać się nawet pozorów wkraczania w sferę niezawisłości sędziowskiej przy wykonywaniu obowiązku określonego w art. 2a znowelizowanej ustawy z 27.07.2001 r.

Poza bieżącymi zadaniami, Rada zorganizowała trzy konferencje.

➤ Pierwsza odbyła się w Łodzi w dniach 17–19.06.2007 r., a poświęcona była 90–leciu Odrodzonego Sądownictwa w Polsce. Wśród zaproszonych gości znalazły się zagraniczne delegacje m.in. z Rumunii i Litwy. Zabrakło zaproszonych przedstawicieli władz państwowych z Ministrem Sprawiedliwości włącznie.

Referaty wygłosili:

- Sędzia Sądu Najwyższego Jacek Gudowski: „Historia sądownictwa powszechnego na ziemiach polskich”;
- wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego prof. dr hab. Roman Hauser: „Historia i teraźniejszość sądownictwa administracyjnego”;

- Prezes Trybunału Konstytucyjnego Jerzy Stępień: „Historia Trybunału Konstytucyjnego”.

Uczestnicy konferencji podjęli uchwałę.

„W 90 rocznicę odrodzonego sądownictwa w Polsce pragniemy wyrazić szacunek i oddać hołd tym wszystkim, którzy w minionych latach, często bardzo trudnych i dalekich od demokratycznych standardów, potrafili pełnić służbę i wykonywać swoje obowiązki w sposób niezawisły.

Nawet w najgorszym dla sądownictwa okresie pracowali w nim ludzie, którzy dalecy byli od poddawania się okolicznościom i umieli orzekać zgodnie ze swoim sumieniem, starając się stosować prawo tak, aby sprawiedliwość była ostoją mocy i trwałości Rzeczypospolitej.

Ci sędziowie są dla nas wzorem również dzisiaj. Mimo że obecnie wypełniamy swoją służbę w innych warunkach ustrojowych, gdy Konstytucja stwarza gwarancje dla niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz funkcjonuje Krajowa Rada Sądownictwa, stojąca na ich straży, nadal występują zagrożenia dla realizacji tych gwarancji.

Aktualne działania władzy wykonawczej i ustawodawczej prowadzą do zachwiania zasady podziału i równowagi władz, na której opiera się ustrój Rzeczypospolitej. Z ubolewaniem stwierdzamy, że przedstawiciele tych władz nie są zainteresowani merytoryczną debatą z udziałem sędziów nad kondycją wymiaru sprawiedliwości, zastępując ją niekiedy demagogicznymi koncepcjami i ocenami. Zapominają, że niezawisłość jest gwarancją demokratycznego społeczeństwa, a nie przywilejem sędziów.

Powołując się na te zasady nie tylko w imieniu sędziów i pracowników wymiaru sprawiedliwości, ale przede wszystkim dla dobra obywateli, którym mają one służyć, przypominamy, że równorzędna wobec innych władz pozycja władzy sądowniczej zależy od niezależności i bezstronności sądów, a przede wszystkim niezawisłości sędziów. Tylko wówczas gdy sędziowie wypełniają w sposób rzetelny i odważny swoją służbę, realizują normy Konstytucji. Podważanie lub ograniczanie ustawowych gwarancji w tym zakresie uderza wprost w porządek ustrojowy i konstytucyjnie gwarantowane każdemu prawo do sądu”.

☞ Druga konferencja, zorganizowana przy udziale Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia” pod hasłem „Dobro Rzeczypospolitej niechaj będzie najwyższym prawem”, odbyła się w Warszawie 14.12.2007 r. W konferencji udział wzięli: Marszałek Sejmu Bronisław Komorowski i Wicemarszałek Senatu Zbigniew Romaszewski oraz Minister Sprawiedliwości Zbigniew Cwiakalski i Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego prof. dr hab. Lech Gardocki.

Referaty wygłosili:

- prof. dr hab. Piotr Winczorek: „Podział i równowaga władz”;
- dr Ryszard Piotrowski: „Ustrojowa pozycja sędziego; gwarancje niezawisłości”;
- prof. dr hab. Andrzej Zoll: „Potrzeba reformy prokuratury, instytucja sędziego śledczego”;
- prof. dr Zbigniew Cwiakalski Minister Sprawiedliwości: „Propozycje na przyszłość”.

Krajowa Rada Sądownictwa wraz ze Stowarzyszeniem Sędziów Polskich „Iustitia” zorganizowała konferencję widząc potrzebę pogłębionej dyskusji nad sposobami odbudowy prestiżu i zaufania do władzy sądowniczej w naszym kraju i umacniania fundamentów demokratycznego państwa prawa. Zwrócono na niej uwagę na konieczność stałego umacniania fundamentów porządku konstytucyjnego w naszym kraju, jakimi są podział i równowaga władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej. Stwierdzono, że władza sądownicza podlega silnym naciskom poprzez próby ograniczenia niezależności i niezawisłości sędziów oraz sądów, ośmieszania sędziów, podważania ich autorytetu, presji władzy wykonawczej na władzę sądowniczą i chęci jej podporządkowania. W tym kierunku między innymi szły propozycje zmian w ustawie o ustroju sądów powszechnych, zmiany dotyczące postępowania dyscyplinarnego wobec osób wykonujących niektóre zawody prawnicze. Wiele także było prób wywierania politycznych nacisków na prokuratorów i ich pracę. Nastąpiło znaczne osłabienie autorytetu niezależnych organów sądowniczych. Po raz pierwszy od 18 lat Prezydent RP odmówił, bez podania uzasadnienia, mianowania sędziami 9 kandydatów rekomendowanych przez uprawniony do tego, samodzielny organ państwowy, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa.

☞ Rada zorganizowała także konferencję szkoleniową dla zastępców rzecznika dyscyplinarnego w Konstancinie-Jeziornej w dniach 26–28.09.2007 r. Tematami szkolenia były m.in.:

- przegląd aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych,
- model postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego w świetle przepisów ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Postulaty Rady co do aktualnych problemów i potrzeb wymiaru sprawiedliwości są następujące.

Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24.10.2007 r., w którym za niezgodny z Konstytucją uznany został art. 135 § 1 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, pozwalający na powierzanie asesorum sądowym czynności sędziowskich w zakresie orzekania

(z odroczeniem utraty mocy obowiązującej na okres 18 miesięcy), najpilniejszym problemem do rozwiązania jest dokonanie takich zmian tej ustawy przez parlament, które określą drogę dochodzenia do urzędu sędziego. Krajowa Rada Sądownictwa uważa, że urząd sędziego powinien stanowić ukoronowanie kariery prawniczej. Powołanie na urząd sędziego winni otrzymywać najlepsi, a zarazem dysponujący dużym doświadczeniem zawodowym i życiowym przedstawiciele pozostałych zawodów prawniczych (prokuratorzy, adwokaci, radcowie prawni, notariusze czy profesorowie i doktorzy habilitowani nauk prawnych). Jednak obecna wysokość wynagrodzeń sędziowskich nie tylko nie gwarantuje ubiegania się o stanowiska sędziowskie przez takich kandydatów spośród wymienionych zawodów, ale pozwala przypuszczać, że nie będzie w ogóle zainteresowania członków tych korporacji ubieganiem się o urząd sędziego sądu rejonowego, a nawet sędziego sądu okręgowego. Z tego względu Krajowa Rada Sądownictwa postuluje dokonanie takich zmian w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych, które umożliwią powoływanie na pierwsze stanowiska sędziowskie (tj. sędziów grodzkich), na czas nieokreślony, najlepszych aplikantów sądowych, nawet bezpośrednio po zdaniu egzaminu sędziowskiego.

Konieczne są też pilne zmiany zasad wynagradzania sędziów poprzez powiązanie ich wysokości z obiektywnym wskaźnikiem, jakim jest przeciętne wynagrodzenie w gospodarce oraz ich istotne podwyższenie. Dopiero wówczas będzie można je uznać za spełniające warunek określony w art. 178 ust. 2 Konstytucji, czyli za odpowiadające godności urzędu oraz zakresowi obowiązków sędziego.

DZIAŁALNOŚĆ KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA W 2007 r.

Dane statystyczne:

Krajowa Rada Sądownictwa obradowała na 13 posiedzeniach:				
Data posiedzenia	dni	liczba posiedzeń	liczba uchwał (w sprawach osobowych i problemowych)	liczba osób, względem których Rada podjęła uchwały
I	2	3	4	5
9–12 stycznia	4	1	10	128
6–8 lutego	3	1	7	106
6–8 marca	3	1	7	60
17–19 kwietnia	3	1	11	151
15–17 maja	3	1	37	125
31 maja–1 czerwca	2	1	11	49
20–22 czerwca	3	1	6	7
17–19 lipca	3	1	55	102
11–13 września	3	1	11	25
9–11 października	3	1	22	103
6–8 listopada	3	1	12	28
29 listopada	1	1	x	x
11–13 grudnia	3	1	38	122
	36	13	227	1006

Uchwały w sprawach kadrowych dotyczyły:

Przedstawienia Prezydentowi wniosków o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego 690 osób									
Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
9–12 stycznia	x	x	2	x	13	63	x	x	78
6–8 lutego	x	x	2	x	4	86	x	x	92
6–8 marca	x	x	3	x	4	24	x	x	31
17–19 kwietnia	x	x	x	6	10	102	x	x	118
15–17 maja	x	x	x	1	5	74	x	x	80
31 maja – 1 czerwca	1	x	x	2	17	21	x	x	41
17–19 lipca	x	x	14	1	10	27	x	x	52
11–13 września	x	x	1	x	x	17	x	x	18
9–11 października	x	x	x	6	26	53	x	x	85
6–8 listopada	x	x	x	x	4	20	x	x	24
11–13 grudnia	x	x	5	5	29	32	x	x	71
	1	x	27	21	122	519	x	x	690

Powrotu na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko sędziego 2 osób									
Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
6–8 lutego	x	x	x	x	I	x	x	x	I
6–8 listopada	x	x	x	x	x	I	x	x	I
	x	x	x	x	I	I	x	x	2

Umorzenia postępowania w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego 37 osób									
Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
17–19 kwietnia	x	x	x	x	x	II	x	x	II
17–19 lipca	x	x	x	x	x	x	7	x	7
11–13 grudnia	x	x	x	x	I	II	7	x	19
	x	x	x	x	I	22	14	x	37

Odmowy objęcia wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego 221 osób									
Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
9–12 stycznia	x	x	8	x	25	6	x	x	39
6–8 lutego	x	x	x	x	x	7	x	x	7
6–8 marca	x	x	2	x	22	I	x	x	25
17–19 kwietnia	x	x	x	2	I	16	x	x	19
15–17 maja	x	x	25	x	I	4	x	x	30
31 maja – I czerwca	x	x	x	x	6	x	x	x	6
20–22 czerwca	x	x	x	x	I	5	x	x	6
17–19 lipca	x	x	8	I	31	x	x	x	40
11–13 września	x	x	I	x	x	2	x	x	3
9–11 października	x	x	x	I	12	2	x	x	15
11–13 grudnia	x	x	9	3	18	I	x	x	31
	x	x	53	7	117	44	x	x	221

Przeniesienia sędziego w stan spoczynku na wniosek Kolegium Sądu 12 osób									
Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
9–12 stycznia	x	x	x	x	x	I	x	x	I
6–8 lutego	x	x	x	I	x	x	x	x	I
6–8 marca	x	x	x	x	I	x	x	x	I
17–19 kwietnia	x	x	x	x	x	I	x	x	I
15–17 maja	x	x	x	x	I	x	x	x	I
17–19 lipca	x	x	x	x	x	I	x	x	I
11–13 września	x	x	x	x	2	I	x	x	3
9–11 października	x	x	x	x	x	I	x	x	I
6–8 listopada	x	x	x	x	I	I	x	x	2
	x	x	x	I	5	6	x	x	12

Wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu 65 roku życia 15 osób									
Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
9–12 stycznia	x	x	x	I	6	2	x	x	9

Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
6–8 lutego	x	x	x	I	2	x	x	x	3
6–8 marca	x	x	x	x	3	x	x	x	3
	x	x	x	2	II	2	x	x	15

Umorzenia postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego, który ukończył 65 rok życia wobec 13 osób

Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
15–17 maja	x	x	x	I	7	4	x	x	12
31 maja – I czerwca	x	x	x	x	I	x	x	x	I
	x	x	x	I	8	4	x	x	13

Odmowy wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego wobec 1 osoby

Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
6–8 lutego	x	x	x	I	x	x	x	x	I

Art. 69 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych wszedł w życie 16.03.2007 r. § 1

„Sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, chyba że nie później niż na 6 miesięcy przed ukończeniem 65 roku życia oświadczy Ministrowi Sprawiedliwości wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia,

do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie”.

Art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o KRS – zniesiony ustawą z 16.03.2007 r., która weszła w życie 10.05.2007 r.

Na podstawie art. 8 ust. 1 i 3 ustawy z 17.12.1997 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (DzU nr 98 z 1998 r., poz. 607):

Wszczęcia postępowania i stwierdzenia okoliczności powodujących utratę uprawnień wynikających z prawa do stanu spoczynku w sprawie 1 sędziego w stanie spoczynku

Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
11–13 września	x	x	x	x	x	I	x	x	I
11–13 grudnia	x	x	x	x	x	I	x	x	I

Uchwały w sprawach dyscyplinarnych dotyczyły:

- na podstawie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 27.07.2001 r. (DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.):

Odwolań od wyroku (zażaleń na postanowienie) Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego dotyczącego sędziego sądu:

Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
9–12 stycznia	x	x	x	x	x	I	x	x	I
6–8 lutego	x	x	x	x	x	I	x	x	I
17–19 kwietnia	x	x	x	x	x	I	x	x	I
15–17 maja	x	x	x	x	x	I	x	x	I
20–22 czerwca	x	x	x	x	x	I	x	x	I
17–19 lipca	x	x	x	x	x	I	x	x	I
9–11 października	x	x	x	I	x	I	x	x	2
6–8 listopada	x	x	x	x	x	I	x	x	I
11–13 grudnia	x	x	x	x	x	I	x	x	I
	x	x	x	I	x	9	x	x	10

Nieuwzględnienia wniosku Komisji do Spraw Odpowiedzialności Dyscyplinarnej Sędziów o zaskarżenie wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego dotyczącego sędziego sądu:									
Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
17–19 kwietnia	x	x	x	x	x	I	x	x	I
15–17 maja	x	x	x	x	x	I	x	x	I
17–19 lipca	x	x	x	x	x	I	x	x	I
	x	x	x	x	x	3	x	x	3

Wystąpienia do Rzecznika Dyscyplinarnego o informację na temat przebiegu postępowania dotyczącego sędziego sądu:									
Data posiedzenia	SN	NSA	WSA	SA	SO	SR	WSO	WSG	Łącznie
31 maja – I czerwca	x	x	x	x	I	x	x	x	I

ZESTAWIENIE UCHWAŁ, STANOWISK I OPINII KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA PODJĘTYCH w 2007 r. UDOSTĘPNIONYCH NA STRONIE INTERNETOWEJ WWW.KRS.PL

- Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 11.01.2007 r. w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów.
- Uchwała nr 7/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 11.01.2007 r. w sprawie kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych.
- Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 12.01.2007 r. w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw.
- Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 12.01.2007 r. w przedmiocie wzajemnych relacji prokuratury i sądownictwa.
- Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 12.01.2007 r. w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy o kuratorach sądowych.
- Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 12.01.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.
- Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 12.01.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o prawach pacjenta.
- Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 7.02.2007 r. w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny skarbowy, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Prawo prasowe.
- Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 7.02.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny.
- Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 7.02.2007 r. w przedmiocie daty obowiązywania nowych kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych zawartych w uchwale nr 7/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 11.01.2007 r.
- Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 8.02.2007 r. w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz o zmianie niektórych innych ustaw.
- Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 8.02.2007 r. w sprawie pisma Prokuratora Okręgowego w Krakowie z 26.01.2007 r., skierowanego do Prezesa Sądu Rejonowego dla Krakowa–Śródmieścia w Krakowie. Prokuratora Apelacyjnego w Krakowie z 26.02.2007 r. w odpowiedzi na stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa.
- Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 7.03.2007 r. dotyczące ustawy o opłacie skarbowej.
- Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 8.03.2007 r. w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o sporcie kwalifikowanym.

15. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 8.03.2007 r. w sprawie poselskich projektów ustaw:
  1. o zmianie ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora,
  2. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw.
16. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 8.03.2007 r. w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o pracownikach sądów i prokuratury.
17. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 8.03.2007 r. w sprawie stosowania ustawy z 14.02.2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów i ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (DzU nr 25, poz. 162).
18. Uchwała nr 23/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 8.03.2007 r. w sprawie stosowania ustawy z 14.02.2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów i ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (DzU nr 25, poz. 162).
Wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do Trybunału Konstytucyjnego.
19. Uchwała nr 25a/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 17.04.2007 r. w przedmiocie wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem – stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały – w sprawie zgodności z Konstytucją:
  - art. 2a ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 2 ustawy z 16.03.2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw;
  - art. 3 ust. 4 ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 3 ustawy z 16.03.2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw;
  - art. 4 ust. 2 ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 4 ustawy z 16.03.2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw;
  - art. 12 ust. 4 ustawy z 27.07.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 7 ustawy z 16.03.2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw.
20. Uchwała nr 25/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 17.04.2007 r. w przedmiocie wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem – stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały – w sprawie zgodności z Konstytucją art. 25a ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu nadanym przez art. 2 pkt 1 ustawy z 16.03.2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw oraz art. 5 i 6 tej ustawy.
21. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 18.04.2007 r. dotyczące badań lekarskich, o których mówi art. 229 § 2 kodeksu pracy w odniesieniu do sędziów.
22. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 18.04.2007 r. w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego.
23. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 18.04.2007 r. w sprawie projektu ustawy o licencjach prawniczych.
24. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 18.04.2007 r. w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości.
25. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 18.04.2007 r. w sprawie wyznaczenia członka Krajowej Rady Sądownictwa do udziału w pracach Konsultacyjnej Rady Sędziów Europejskich CCJE przy Radzie Europy.
26. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 18.04.2007 r. w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym.
27. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 19.04.2007 r. w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz o zmianie niektórych innych ustaw.
28. Uchwała nr 32/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 19.04.2007 r. w przedmiocie wykładni treści

- uchwały nr 7/2007 z 11.01.2007 r. w sprawie kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych.
29. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 15.05.2007 r. w przedmiocie sygnalizacji nieprawidłowości w procesie legislacyjnym dotyczącym prac nad projektem ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (druk nr 1057).
  30. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 16.05.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny.
  31. Uchwała nr 37/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 16.05.2007 r. w sprawie wystąpienia do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w przedmiocie zmiany rozporządzenia dotyczącego wynagrodzeń sędziów sądów powszechnych.
  32. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 16.05.2007 r. w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.
  33. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 17.05.2007 r. w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym.
  34. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 1.06.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny.
  35. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 1.06.2007 r. w przedmiocie projektów ustaw – Kodeks nieletnich oraz Przepisy wprowadzające Kodeks nieletnich.
  36. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 1.06.2007 r. w przedmiocie projektów ustaw:
    - o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
    - o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Druk nr 1603).
  37. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 21.06.2007 r. w przedmiocie rządowych projektów:
    - ustawy o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw,
    - rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości oraz wysokości opłat za niektóre czynności adwokackie niedokonywane przed organami wymiaru sprawiedliwości,
  - rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłat za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości oraz wysokości opłat za niektóre czynności radców prawnych niedokonywane przed organami wymiaru sprawiedliwości.
  38. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 21.06.2007 r. w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.
  39. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 21.06.2007 r. w sprawie poselskiego projektu ustawy o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (z uwzględnieniem autopoprawki).
  40. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 21.06.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego.
  41. Uchwała nr 139/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 18.07.2007 r. w przedmiocie wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją art. 40 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.
  42. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 18.07.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary.
  43. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 18.07.2007 r. w przedmiocie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzoru stroju urzędowego sędziów na rozprawie.
  44. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 18.07.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny.
  45. Uchwała nr 136/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 18.07.2007 r. w sprawie wniosku do Ministra Sprawiedliwości o opracowanie projektu planu dochodów i wydatków sądów powszechnych.

46. Uchwała nr 142/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 19.07.2007 r. w przedmiocie wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją:
- art. 9 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  - art. 22 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  - art. 37 § 2, 3 i 4 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  - art. 56 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  - art. 77 § 1, 2, 2a, 3, 3a, 7a i 7b ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  - art. 80 § 2f, 2g, 2h, art. 80a, art. 80b, art. 80c, art. 80d, art. 110 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych łącznie z art. 130 § 1, 2 i 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.
- Wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie zgodności z Konstytucją:
1. art. 9 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  2. art. 22 § 6 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  3. art. 37 § 2, 3 i 4 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  4. art. 40 § 1 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  5. art. 56 § 2 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  6. art. 77 § 1, 2, 2a, 3, 3a, 7a i 7b ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  7. art. 80 § 2g ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  8. art. 80 § 2h ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  9. art. 80a § 1–5, art. 80b § 1–6, art. 80c, art. 80d § 1, 2 i art. 110 § 2 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  10. art. 80a § 3 i 4 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  11. art. 80 § 2f i art. 80b § 3 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
  12. art. 130 § 1, 2, 3 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.
47. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 19.07.2007 r. w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych.
48. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 19.07.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw.
49. Uchwała nr 143/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 19.07.2007 r. w sprawie kryteriów oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych.
50. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 12.09.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz innych ustaw.
51. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 12.09.2007 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych.
52. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 12.09.2007 r. w przedmiocie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu i trybu oraz zakresu uzyskiwania informacji o kandydacie na stanowisko aplikanta sądowego.
53. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 12.09.2007 r. w sprawie rządowych projektów: ustawy o finansach publicznych oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych.
54. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 12.09.2007 r. w przedmiocie projektu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie szczegółowego trybu działania Krajowej Rady Sądownictwa oraz postępowania przed Radą.
55. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 11.10.2007 r. w sprawie stosowania ustawy z 7.09.2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (DzU nr 165, poz. 1171).
56. Uchwała nr 173/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 11.10.2007 r. w sprawie stosowania ustawy z 7.09.2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (DzU nr 165, poz. 1171).
57. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 11.10.2007 r. w przedmiocie kształtowania systemu wynagrodzeń sędziowskich.

58. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 7.II.2007 r. w przedmiocie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie trybu postępowania przy likwidacji kancelarii komorniczych.
59. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 7.II.2007 r. w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.
60. Uchwała nr 177/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 7.II.2007 r. w sprawie potrzeby zmian w organizacji prokuratury i przywrócenia instytucji sędziego śledczego.
61. Uchwała nr 185/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 8.II.2007 r. w sprawie upoważnienia członków Krajowej Rady Sądownictwa do występowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w związku z uchwałą Krajowej Rady Sądownictwa nr 153/07 z 12.09.2007 r.
62. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 8.II.2007 r. w przedmiocie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu, trybu uzyskiwania, sporządzania i przekazywania przez organy Policji informacji o zainteresowanym objęciem stanowiska komornika sądowego oraz o kandydacie na stanowisko asesora komorniczego i aplikanta komorniczego, a także wzoru kwestionariusza tej informacji.
63. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 8.II.2007 r. dotyczące zatrzymania podejrzanego w Sądzie Rejonowym w Bielsku–Białej w dniu 24.07.2007 r. przez funkcjonariuszy Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach.
64. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 8.II.2007 r. w sprawie wypowiedzi dotyczących oceny postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu do sądu redaktorów „Gazety Polskiej”.
65. Uchwała nr 184/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 8.II.2007 r. w sprawie uhonorowania sędziów odchodzących w stan spoczynku.

Regulamin w sprawie określenia zasad i trybu uhonorowania sędziów odchodzących w stan spoczynku.
66. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 13.12.2007 r. w przedmiocie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie trybu postępowania dyscyplinarnego wobec komorników oraz asesorów i aplikantów komorniczych.
67. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 13.12.2007 r. w przedmiocie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzoru zgłoszenia o przystąpieniu do egzaminu konkursowego na aplikację komorniczą oraz wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego.
68. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 13.12.2007 r. w przedmiocie zwolnionych stanowisk sędziowskich.
69. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 13.12.2007 r. w przedmiocie wstępnego projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie przeprowadzania konkursów na stanowisko asystenta sędziego.
70. Uchwała nr 225/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 13.12.2007 r. w sprawie zapewnienia odpowiedniego poziomu wydatków budżetowych dla sądów powszechnych.
71. Uchwała nr 224/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 13.12.2007 r. w sprawie sporu kompetencyjnego.

SKŁAD KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA¹

Stanisław Dąbrowski Przewodniczący Rady, Sędzia Sądu Najwyższego,
Roman KĘSKA Wiceprzewodniczący Rady, Sędzia Sądu Okręgowego w Siedlcach,
Ryszard Pęk Wiceprzewodniczący Rady, Sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego,
Ewa Barnaszewska Sędzia Sądu Okręgowego we Wrocławiu,
Jan Bury Poseł na Sejm RP,
Ewa Chałubińska Sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi, Rzecznik Prasowy KRS do 11.09.2007 r.
Stanisław Marcin Chmielewski Poseł na Sejm RP,
Zbigniew Ćwiąkalski Minister Sprawiedliwości,
Andrzej Mikołaj Dera Poseł na Sejm RP,
Marian FILAR Poseł na Sejm RP,
Teresa Flemming–Kulesza Sędzia Sądu Najwyższego,
Lech Gardocki Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego,

¹ Stan z 31.12.2007 r. W 2007 r. w skład Rady wchodził także: Jarosław Chmielewski członek Rady od 22.12.2005 r. do 20.12.2007 r. (Senator RP); Mirosław Krajewski członek Rady od 23.03.2006 r. do 19.12.2007 r. (Poseł na Sejm RP); Stanisław Piotrowicz członek Rady od 22.12.2005 r. do 20.12.2007 r. (Senator RP); Małgorzata Sadurska członek Rady od 18.10.2006 r. do 19.12.2007 r. (Poseł na Sejm RP); Zbigniew Ziobro członek Rady od 31.10.2005 r. do 16.11.2007 r. (Minister Sprawiedliwości).

Grzegorz Gładysz Sędzia Sądu Okręgowego w Krośnie,
Barbara Godlewska-Michalak Sędzia Sądu Apelacyjnego
w Warszawie, Rzecznik Prasowy KRS od 12.09.2007 r.
Mirosław Jaroszewski Sędzia Wojskowego Sądu
Okręgowego w Warszawie,
Krzysztof Kwiatkowski Senator RP,
Zbigniew Merchel Sędzia Sądu Okręgowego
w Gdańsku,
Krystyna Mielczarek Sędzia Sądu Apelacyjnego
w Łodzi,
Beata Morawiec Sędzia Sądu Okręgowego w Krakowie,
Małgorzata Niezgódka-Medek Sędzia Naczelnego Sądu
Administracyjnego,
Irena Piotrowska Sędzia Sądu Okręgowego
w Katowicach,
Jarema Sawiński Sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu,
Ewa Stryczyńska Sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie,
Osoba powołana przez Prezydenta RP,
Janusz Trzeciński Prezes Naczelnego Sądu
Administracyjnego,
Piotr Zientarski Senator RP,

Prezydium Krajowej Rady Sądownictwa

Stanisław DĄBROWSKI – Przewodniczący
Roman KĘSKA – Wiceprzewodniczący
Ryszard PEK – Wiceprzewodniczący
Ewa CHAŁUBIŃSKA – Członek Rady
Beata MORAWIEC – Członek Rady
Irena PIOTROWSKA – Członek Rady

KOMISJE STAŁE I PROBLEMOWE KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA WEDŁUG STANU z 31.12.2007 r.

Stałe Komisje Krajowej Rady Sądownictwa:

☞ ORZECZNICTWA I SPRAW OGÓLNYCH

(komisja powołana 13.12.2007 r.)

Sędzia Roman KĘSKA – Przewodniczący
Sędzia Ewa BARNASZEWSKA
Sędzia Teresa FLEMMING-KULESZA
Sędzia Mirosław JAROSZEWSKI
Sędzia Małgorzata NIEZGÓDKA-MEDEK
Sędzia Ewa STRYCYŃSKA

☞ DO SPRAW ODPOWIEDZIALNOŚCI DYSCY- PLINARNEJ SĘDZIÓW

Sędzia Krystyna MIELCZAREK – Przewodnicząca
Sędzia Ewa BARNASZEWSKA

Poseł Jan BURY
Sędzia Stanisław DĄBROWSKI
Poseł Andrzej Mikołaj DERA
I Prezes SN Lech GARDOCKI
Sędzia Mirosław JAROSZEWSKI
Sędzia Beata MORAWIEC
Poseł Małgorzata SADURSKA
Sędzia Jarema SAWIŃSKI
Sędzia Ewa STRYCYŃSKA

☞ BUDŻETOWA

Sędzia Beata MORAWIEC – Przewodnicząca
Sędzia Ewa BARNASZEWSKA
Sędzia Ewa CHAŁUBIŃSKA
Sędzia Grzegorz GŁADYSZ
Sędzia Mirosław JAROSZEWSKI
Sędzia Krystyna MIELCZAREK
Sędzia Małgorzata NIEZGÓDKA-MEDEK
Sędzia Ryszard PEK
Sędzia Irena PIOTROWSKA
Sędzia Jarema SAWIŃSKI
Sędzia Ewa STRYCYŃSKA

☞ DO SPRAW WIZYTACJI I LUSTRACJI

Sędzia Ryszard PEK – Przewodniczący
Sędzia Grzegorz GŁADYSZ
Sędzia Zbigniew MERCHEL
Sędzia Krystyna MIELCZAREK
Sędzia Beata MORAWIEC
Sędzia Irena PIOTROWSKA
Sędzia Jarema SAWIŃSKI

☞ DO SPRAW ETYKI ZAWODOWEJ SĘDZIÓW

Sędzia Teresa FLEMMING-KULESZA – Przewodnicząca
Sędzia Ewa CHAŁUBIŃSKA
I Prezes SN Lech GARDOCKI
Sędzia Barbara GODLEWSKA-MICHALAK
Poseł Mirosław KRAJEWSKI
Sędzia Krystyna MIELCZAREK
Sędzia Irena PIOTROWSKA
Sędzia Małgorzata NIEZGÓDKA-MEDEK

Komisje Problemowe Krajowej Rady Sądownictwa

☞ Z ZAKRESU PRAWA CYWILNEGO

Sędzia Ewa BARNASZEWSKA
Senator Jarosław CHMIELEWSKI

Sędzia Stanisław DĄBROWSKI
Sędzia Teresa FLEMMING–KULESZA
Sędzia Grzegorz GŁADYSZ
Sędzia Barbara GODLEWSKA–MICHALAK
Sędzia Roman KĘSKA
Sędzia Zbigniew MERCHEL
Sędzia Irena PIOTROWSKA
Sędzia Ewa STRYCYŃSKA

☞ Z ZAKRESU PRAWA KARNEGO

Sędzia Mirosław JAROSZEWSKI
Sędzia Krystyna MIELCZAREK
Sędzia Beata MORAWIEC
Senator Stanisław PIOTROWICZ
Sędzia Jarema SAWIŃSKI

☞ KONTAKTÓW MIĘDZYNARODOWYCH

Sędzia Teresa FLEMMING–KULESZA
Sędzia Barbara GODLEWSKA–MICHALAK
Sędzia Zbigniew MERCHEL
Sędzia Ryszard PEK
Sędzia Irena PIOTROWSKA

☞ USTALENIA KRYTERIÓW OCENY KANDYDATÓW NA STANOWISKA SĘDZIOWSKIE ORAZ SZKOLENIOWYCH

Sędzia Zbigniew MERCHEL – Przewodniczący
Sędzia Ewa BARNASZEWSKA
Sędzia Roman KĘSKA
Sędzia Ryszard PEK
Sędzia Ewa STRYCYŃSKA

☞ SKARG

Sędzia Roman KĘSKA
Sędzia Zbigniew MERCHEL
Sędzia Ryszard PEK

☞ ŚRODKÓW SPOŁECZNEGO PRZEKAZU

Sędzia Ewa CHAŁUBIŃSKA
Sędzia Barbara GODLEWSKA–MICHALAK
Sędzia Ryszard PEK
Sędzia Ewa STRYCYŃSKA
Sędzia Małgorzata NIEZGÓDKA–MEDEK
Poseł Małgorzata SADURSKA

NAJWAŻNIEJSZE OPINIE, STANOWISKA, UCHWAŁY KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA PODJĘTE od 1.01.2008 r. do 31.07.2008 r.

Stanowisko KRS z 7.02.2008 r.

w przedmiocie projektów:

- założeń w zakresie racjonalizacji i uelastycznienia struktury organizacyjnej sądów powszechnych oraz wzmocnienia statusu sędziego i kariery sędziowskiej,
- założeń w zakresie nowego uregulowania dostępu do zawodów prawniczych.

I. Krajowa Rada Sądownictwa zauważa na wstępie, że nadesłane przy piśmie z 17.01.2008 r. dwa projekty założeń mają charakter materiałów roboczych, a ich ocenę utrudnia brak poszerzonych uzasadnień (co dotyczy zwłaszcza pierwszego z nich). Trudno jest w tej sytuacji odczytać, jakie są zakładane przez Ministerstwo Sprawiedliwości (długofalowe) cele w zakresie przedstawianych zagadnień. Powyższe założenia są sformułowane tak niejasno i niespójnie, że ich zrozumienie nastręcza trudności. Dotyczą one zróżnicowanej materii, zarówno o znacznym stopniu ogólności, jak i zagadnień bardzo szczegółowych. Krajowa Rada Sądownictwa dostrzega tendencję projektów zmierzającą do zwiększenia kompetencji Ministra Sprawiedliwości odnoszących się do sędziów i sądów połączoną z umniejszaniem pozycji Rady.

II. Przechodząc do projektu założeń w zakresie nowego uregulowania dostępu do zawodów prawniczych trzeba zauważyć, że pierwszy punkt (ustęp) stanowi powrót do idei stworzenia nowej korporacji doradców prawnych. Przeprowadzenie części praktycznej projektowanego egzaminu „państwowego” zakłada bezpodstawnie, że absolwenci pięcioletnich magisterskich studiów prawniczych nabyli w trakcie tych studiów praktyczną wiedzę w zakresie doradztwa prawnego. Dopuszczenie do doradztwa prawnego na podstawie takiego egzaminu, w przekonaniu Rady, stwarzałoby niebezpieczeństwo braku kompetencji osób zajmujących się zaspokajaniem społecznych potrzeb w zakresie pomocy prawnej. Nie określa się, według jakich zasad osoby, które pomyślnie zdałyby egzamin, mogłyby ubiegać się o przyjęcie na aplikację. W szczególności dostrzegalna jest niekonsekwencja sformułowania odnoszącego się do rezultatu egzaminu państwowego: czy „byłby jednocześnie ujednoliconym egzaminem otwierającym drogę do rozpoczęcia aplikacji zawodowych, w tym ogólnej”, czy też byłby tylko pierwszym etapem rekrutacji jako przeprowadzany „przed przeprowadzeniem egzaminu na aplikację ogólną”.

Przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości nieskrępowanego żadnymi przesłankami ani współudziałem korporacji prawa określania liczby miejsc „na poszczególnych aplikacjach” nie zostało uzasadnione, a Rada takiego uzasadnienia nie znajduje. Założenia dotyczące aplikacji ogólnej, aplikacji sądowej i prokuratorskiej są tak ogólne, że trudno je oceniać. Nie proponuje się na przykład liczby lat szkolenia na żadnym z dwóch projektowanych poziomów ani też nie ma wzmianki o tym, czy i w jakim zakresie byłoby to szkolenie praktyczne. Rada ponownie postuluje, by aplikacja sądowa była organizowana jako „etatowa”, dla osób, które już przy przyjęciu wykazą się wiedzą w zakresie prawa materialnego na najwyższym poziomie, a w trakcie aplikacji odbywałyby szkolenia w zakresie prawa procesowego i praktycznych umiejętności stosowania wiedzy, a także w zakresie innych umiejętności potrzebnych przyszłemu sędziemu.

III. Projekt założeń w zakresie racjonalizacji i uelastycznienia struktury organizacyjnej sądów powszechnych oraz wzmocnienia statusu sędziego i kariery sędziowskiej reguluje kwestie bardzo ogólne, jak na przykład wprowadzenie do systemu prawnego „organu sądowego niemającego charakteru sądu w rozumieniu konstytucyjnym”, a z drugiej strony bardzo szczegółowe, np. łączenie funkcji prezesa sądu z funkcją przewodniczącą wydziału.

Rada pozytywnie ocenia kierunek planowania prac ustawodawczych zmierzający do ograniczenia kognicji sądów do spraw wymiaru sprawiedliwości *sensu stricto*. Należałoby jednakże przeprowadzić pogłębioną analizę materii, która nie należy do tej kategorii i mogłaby być przekazana innym organom (instytucjom) także poza systemem sądownictwa.

W zakresie tworzenia i znoszenia sądów Rada oczekuje opracowania i przedstawienia spójnych założeń popartych rzetelną analizą w zakresie pożądanej wielkości i rozmieszczenia sądów. Przeprowadzone dotychczas zmiany nie miały – w ocenie Rady – takiego pogłębionego uzasadnienia, a sprawiały wrażenie uzależnionych od przypadkowych okoliczności.

W projekcie „racjonalizacja sposobu zatrudniania i ulokowania personelu pomocniczego (asystenci, referendarze)” została powiązana z wykształceniem tych osób, a w szczególności z wprowadzeniem wymogu ukończenia aplikacji. Nie jest to postulat zrozumiały w odniesieniu do

referendarzy (którzy legitymują się ukończeniem aplikacji), a jest nieprzekonujący w odniesieniu do asystentów, zwłaszcza w aspekcie ich „zatrudnienia i ulokowania”.

Trzy ostatnie akapity tej części założeń (dotyczące prezesów) są przykładem zbyt częstych zmian koncepcji regulacji prawnych odnoszących się do organów sądów. Koncepcja w zakresie powierzania funkcji Prezesa zmierzająca w przeciwnym kierunku została niedawno wprowadzona.

Zasadnicze zastrzeżenia budzi usytuowanie Ministra Sprawiedliwości jako organu odwoławczego w zakresie przeniesienia sędziego do innego wydziału w sądzie. Rada postuluje powrót do regulacji powierzającej kolegium sądu kompetencje w zakresie podziału czynności, w tym przydziału sędziów do wydziałów.

Nie przedstawiono przekonującego uzasadnienia wprowadzenia zakazu awansowania wiceprezesa sądu na stanowisko prezesa (bezpośrednio po zakończeniu kadencji wiceprezesa). Krajowa Rada Sądownictwa jest zdania, że doświadczenie zdobyte na stanowisku wiceprezesa jest pomocne do należytego wypełniania obowiązków prezesa. Jest to naturalna droga awansu.

Krajowa Rada Sądownictwa krytycznie ocenia proponowane ograniczenie możliwości delegowania sędziów przez prezesa sądu okręgowego lub apelacyjnego przez wprowadzenie określenia „30 następujących po sobie dni”. Jest to zmiana nieracjonalna, prowadząca do utrudnienia

organizacji pracy sądów oraz procedury oceny sędziów aspirujących do awansu.

Natomiast niezupełnie zrozumiałe są koncepcje zawarte w kolejnych podpunktach (2 i 3) pierwszego akapitu części poświęconej „statusowi sędziego”. Nie jest dla Rady jasne, czy praktyka (staż) na stanowisku asystenta lub referendarza była-by częścią aplikacji sądowej, czy też alternatywą dla niej.

Projektowana procedura uzyskiwania nominacji na stanowisko sędziego „w drodze konkursu” jest skomplikowana w stopniu uzasadniającym twierdzenie o braku racjonalności. Jedynie tytułem przykładu jej niejasności można wymienić wątpliwości, jakie nasuwa znaczenie „listy rankingowej” (sama nazwa jest dość niezręczna) i związane z tą listą Rady oraz zgromadzeń ogólnych. Podobnie niejasne jest postulowane „dopuszczenie możliwości zweryfikowania, na wniosek kandydata i na podstawie uchwały kolegium niekorzystnej dla niego oceny kwalifikacji”. Nie wiadomo, o jaką (przez kogo dokonaną) ocenę chodzi i jaki organ (podmiot) miałby weryfikować tę ocenę.

Kompetencje w zakresie powierzenia władzy sądowniczej są uregulowane w Konstytucji, a projekt wkracza w tę materię umniejszając rolę Krajowej Rady Sądownictwa, co nie jest dopuszczalne.

Wygaszanie stanowisk sędziowskich i przenoszenie ich do innych sądów powinno wymagać zgody Krajowej Rady Sądownictwa. ■

Wystąpienie Krajowej Rady Sądownictwa z 13.03.2008 r. do Prezesa Rady Ministrów

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca się do Pana Premiera o podjęcie stosownych działań w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu wynagrodzeń sędziowskich.

Postulowany model dochodzenia do zawodu sędziego, który byłby ukoronowaniem zawodów prawniczych, wymaga zagwarantowania sędziom odpowiedniego uposażenia, tak aby najlepsi przedstawiciele innych zawodów prawniczych zechcieli ubiegać się o stanowiska sędziów. Przedłożony przez Prezydenta RP projekt rozporządzenia w sprawie stawek wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów powszechnych, asesorów i aplikantów sądowych oraz stawek dodatku funkcyjnego sędziów zmierza we właściwym kierunku.

Krajowa Rada Sądownictwa zauważa, że norma konstytucyjna wymieniona w art. 178 ust. 2 ustawy zasadniczej nakazuje zapewnienie sędziom warunków pracy i wynagrodzenia odpowiadających godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków.

„Odpowiedniość” wynagrodzenia sędziego winna wyrażać się w rozwiązaniach prawnych podkreślających szacunek dla urzędu sędziego, stabilizację jego sprawowania

i niezawisłość sędziowską. Takie stanowisko wyraził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4.10.2000 r. (sygn. akt P 8/00).

Obniżenie wysokości składki rentowej w 2007 r. nie miało wpływu na wynagrodzenia sędziowskie, bowiem składka taka, wobec odmiennych regulacji prawnych w stosunku do sędziów, nie jest pobierana.

Spowodowało to relatywne obniżenie wysokości wynagrodzeń sędziów w porównaniu z innymi grupami zawodowymi, również opłacanymi z budżetu Państwa.

Krajowa Rada Sądownictwa pragnie przypomnieć, że sędziowie nie mogą podejmować dodatkowego zatrudnienia ani zarobkować poza nielicznymi wyjątkami określonymi w ustawie.

Krajowa Rada Sądownictwa rozumiejąc ograniczenia budżetu Państwa i dążenie Rządu do dyscyplinowania finansów publicznych wyraża przekonanie, że ważne i pilne potrzeby szczególnej a nielicznej grupy zawodowej osób sprawujących władzę sądowniczą znajdą zrozumienie.

Krajowa Rada Sądownictwa wyraża gotowość przedstawienia problemów współdziałania władzy sądowniczej z władzą wykonawczą podczas bezpośredniego spotkania członków Rady z Panem Premierem. ■

Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 10.04.2008 r. w sprawie asesorów sądowych

Krajowa Rada Sądownictwa wyraża niepokój w związku z brakiem propozycji rozwiązania ustawowego umożliwiającego mianowanym asesorom sądowym, niepełniającym wymogu z art. 61 § 1 pkt 7 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, podjęcie starań o powołanie na urząd sędziego przed 6.05.2009 r., tj. przed dniem wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z Konstytucją wykonywania przez asesorów sądowych czynności sędziowskich.

Obecnie około 1300 osób, które otrzymały od Ministra Sprawiedliwości akty mianowania na stanowiska asesorów, wykonuje czynności orzecznicze w sądach rejonowych, stanowiąc niezwykle ważną grupę orzecznictwa w tych jednostkach. Powierzenie pełnienia tych czynności wygaśnie z dniem 5.05.2009 r.

Procedura powołania na urząd sędziego, biorąc pod uwagę funkcjonującą dotychczas praktykę, trwa średnio od 9 do 12 miesięcy, licząc od daty obwieszczenia o wolnym stanowisku sędziowskim w „Monitorze Polskim” do dnia wręczenia aktu powołania przez Prezydenta RP. Procedura powołań wymaga przeprowadzenia ocen, analiz

orzecznictwa pracy asesorów przez sędziów wizytatorów oraz sędziów sądów okręgowych niepełniących funkcji, co przy wskazanej wyżej liczbie osób podlegających takiej ocenie może okazać się trudne do realizacji, zważywszy, że wnikliwa i rzetelna analiza orzecznictwa jest zajęciem czasochłonnym i trudnym do pogodzenia z normalną pracą orzecznictwem opiniujących.

Wskazać także należy, że opiniowanie kandydatów przez poszczególne uprawnione organy: kolegium sądu, zgromadzenie sędziów, Ministra Sprawiedliwości wymaga zapewnienia odpowiedniego czasu umożliwiającego przeprowadzenie tych czynności.

Wobec powyższego Krajowa Rada Sądownictwa, mając świadomość długotrwałości procesu ustawodawczego, wyraża obawy co do zapewnienia stabilnej obsady w sądach rejonowych po wejściu w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z Konstytucją powierzenia pełnienia czynności sędziowskich asesorom, wobec czego postuluje pilną konieczność wprowadzenia rozwiązań mogących przeciwdziałać zaistnieniu w najbliższej przyszłości zapaści Wymiaru Sprawiedliwości. ■

Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 14.05.2008 r.

Krajowa Rada Sądownictwa po raz kolejny zwraca się o podjęcie zdecydowanych działań przez przedstawicieli władzy ustawodawczej i wykonawczej w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu wynagrodzeń sędziowskich, tak by ich wysokość była zgodna z normą konstytucyjną wyrażoną w art. 178 ust. 2 ustawy zasadniczej.

Krajowa Rada Sądownictwa z zaniepokojeniem przyjęła informację o braku akceptacji ze strony Rządu dla już przygotowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości projektu podniesienia wynagrodzeń sędziowskich w 2009 r. i uznaje, że jest to działanie ze wszech miar szkodliwe dla wymiaru sprawiedliwości.

W związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z 24.10.2007 r. niezbędne jest ukształtowanie nowego modelu dochodzenia do zawodu sędziego.

W przekonaniu Krajowej Rady Sądownictwa urząd sędziego winien być ukoronowaniem kariery prawnika. Aby osiągnąć to w praktyce i sprawić, by powołaniem na ten urząd byli zainteresowani wybitni przedstawiciele zawodów prawniczych, potrzeba nie tylko radykalnego zwiększenia wynagrodzeń sędziowskich, ale także stworzenia mechanizmów prawnych zapewniających ich waloryzację proporcjonalnie do wzrostu zamożności całego społeczeństwa.

Krajowa Rada Sądownictwa w pełni podtrzymuje swoje stanowisko z 7.02.2008 r. i opinię z 13.03.2008 r. w przedmiocie wstępnego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych uznając, że zawarte w projekcie rozwiązania były pierwszym krokiem w kierunku realizacji cytowanej wyżej normy konstytucyjnej. Jak najszybsze wprowadzenie tych zmian stworzy możliwość rozpoczęcia procesu reformy wynagrodzeń sędziowskich w pożądanym dla prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości kierunku. Kolejne już w bieżącym roku wycofanie się przez Rząd z zapowiadanego wcześniej wzrostu wynagrodzeń i tzw. awansu poziomego powoduje wzrost napięcia w środowisku sędziowskim i przekonanie, że pełna zaangażowania praca nie jest właściwie doceniana.

Właściwy poziom wynagrodzeń sędziowskich jest nie tylko sprawą wewnętrzną Polski. Zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy z przyjętą 10.07.1998 r. Europejską Kartą Ustawowych Zasad Dotyczących Sędziów jednoznacznie wskazuje, że wynagrodzenia sędziów są istotnym elementem niezawisłości i bezstronności sędziego.

Niezawisłość i bezstronność sędziego to podstawowe gwarancje demokratycznego państwa prawa.

Krajowa Rada Sądownictwa apeluje zatem do przedstawicieli władzy ustawodawczej i wykonawczej także

o to, by chroniły poprzez swoje działania prawidłowe funkcjonowanie mechanizmów demokracji. ■

Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 12.06.2008 r. w sprawie dodatku orzeczniczego

Krajowa Rada Sądownictwa dostrzegając pilną konieczność podniesienia wysokości wynagrodzeń sędziowskich przedstawia propozycję zmiany ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych poprzez wprowadzenie nowego stałego składnika wynagrodzenia sędziów w postaci „dodatku orzeczniczego”. Projekt tej zmiany wygląda następująco:

Art. 1

W ustawie z 27.07.2001 roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych (DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.) w art. 91 po § 6 dodaje się § 6a i § 6b w brzmieniu:

„§ 6a. Sędziemu przysługuje dodatek orzecniczy stanowiący 100 % kwoty bazowej, o której mowa w §1.

§ 6b. Dodatek orzecniczy nie przysługuje sędziom za okres zawieszenia w czynnościach służbowych w trybie art. 129 § 1 i 2, delegowania do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej (art. 77 § 1 pkt 2), korzystania z urlopu dla poratowania zdrowia (art. 93), nieobecności w pracy z powodu choroby (art. 94 § 1) lub innej usprawiedliwionej nieobecności w pracy (art. 94 § 3) trwającej dłużej niż 2 miesiące łącznie w ciągu roku kalendarzowego”.

Art. 2

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1.10.2008 r.

UZASADNIENIE

Proponowana przez Krajową Radę Sądownictwa zmiana w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych ma na celu doraźne rozwiązanie problemu nieadekwatności poziomu wynagrodzeń sędziów sądów powszechnych do zakresu nakładanych na sądy i sędziów obowiązków oraz związanego z nimi niezbędnego nakładu pracy i intelektualnego wysiłku, jak również godności sprawowanego urzędu. Zaistniały stan, w którym pogłębia się dysproporcja pomiędzy wysokością wynagrodzeń sędziów a wynagrodzeń przedstawicieli innych zawodów, w tym zawodów prawniczych, skutkuje coraz częstszymi decyzjami o zrzeczeniu się urzędu.

Z konstytucyjnej zasady niezawisłości sędziowskiej wynika co do zasady wykluczenie podejmowania przez

sędziów dodatkowego zatrudnienia, zajęcia czy sposobu zarobkowania. Przepisy art. 86 § 1 i 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z przyczyn ustrojowych są w pełni uzasadnione, niemniej wskazać należy, że nie pozostają one bez wpływu na pogłębianie się dysproporcji pomiędzy dochodami sędziów a dochodami przedstawicieli innych zawodów.

Krajowa Rada Sądownictwa wielokrotnie wyrażała się w przedmiocie potrzeby zapewnienia odpowiedniego poziomu wynagrodzeń sędziowskich. W dniu 13.03.2008 r. Krajowa Rada Sądownictwa wystąpiła do Prezesa Rady Ministrów o podjęcie stosownych działań. Ponownie wyraziła swoje stanowisko w sprawie wynagrodzeń sędziowskich w dniu 14.05.2008 r.

W związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z 24.10.2007 r. niezbędne jest ukształtowanie nowego modelu dochodzenia do zawodu sędziego. Postulowany model dochodzenia do zawodu sędziego, który byłby ukoronowaniem zawodów prawniczych, wymaga zagwarantowania sędziom odpowiedniego uposażenia, tak aby wybitni przedstawiciele innych zawodów prawniczych zechcieli ubiegać się o stanowiska sędziów.

Krajowa Rada Sądownictwa zauważa, że norma konstytucyjna wymieniona w art. 178 ust. 2 ustawy zasadniczej nakazuje zapewnienie sędziom warunków pracy i wynagrodzenia odpowiadających godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków.

„Odpowiedniość” wynagrodzenia sędziego winna wyrażać się w rozwiązaniach prawnych podkreślających szacunek dla urzędu sędziego, stabilizację jego sprawowania i niezawisłość sędziowską. Takie stanowisko wyraził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4.10.2000 r. (sygn. akt P 8/00). Obniżenie wysokości składki rentowej w 2007 r. nie miało wpływu na wynagrodzenia sędziowskie, bowiem składka taka, wobec odmiennych regulacji prawnych w stosunku do sędziów, nie jest pobierana. Spowodowało to relatywne obniżenie wysokości wynagrodzeń sędziów w porównaniu z innymi grupami zawodowymi, również opłacanymi z budżetu Państwa.

Krajowa Rada Sądownictwa rozumiejąc ograniczenia budżetu Państwa i dążenie Rządu do dyscyplinowania finansów publicznych wyraża przekonanie, że ważne i pilne potrzeby szczególnej a nielicznej grupy zawodowej osób sprawujących władzę sądowniczą znajdują zrozumienie.

Właściwy poziom wynagrodzeń sędziowskich jest nie tylko sprawą wewnętrzną Polski. Zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy z przyjętą 10.07.1998 r. Europejską Kartą Ustawowych Zasad Dotyczących Sędziów jednoznacznie wskazuje, że wynagrodzenia sędziów są istotnym elementem niezawisłości i bezstronności sędziego. Niezawisłość i bezstronność sędziego to podstawowe gwarancje demokratycznego państwa prawa. Krajowa Rada Sądownictwa apeluje zatem do przedstawicieli władzy ustawodawczej i wykonawczej także o to, by chroniły poprzez swoje działania prawidłowe funkcjonowanie mechanizmów demokracji.

Podkreślić jednak należy, że niezbędne jest nie tylko radykalne zwiększenie wynagrodzeń sędziowskich, ale także stworzenie mechanizmów prawnych zapewniających ich waloryzację proporcjonalnie do wzrostu zamożności całego społeczeństwa. Proponowana przez Radę zmiana ma z tego względu oczywiście charakter doraźny do czasu wprowadzenia obiektywnych, przejrzystych i konstytucyjnych mechanizmów kształtowania wynagrodzenia sędziów sądów powszechnych. Jak najszybsze wprowadzenie proponowanych zmian stworzy możliwość rozpoczęcia procesu systemowej reformy wynagrodzeń sędziowskich w pożądanym dla prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości kierunku. ■

Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 12.06.2008 r. w przedmiocie projektu ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury

Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie opiniuje projekt ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

Przedstawiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt budzi niepokój przede wszystkim w zakresie przyjętej w nim koncepcji nowego unormowania drogi dojścia do urzędu sędziego. Sprowadzenie tej niezwykle istotnej, ustrojowej zmiany w sądownictwie powszechnym do regulacji o charakterze podporządkowanym odmiennemu instytucjonalnie modelowi organizacji kształcenia wstępnego nie może zyskać akceptacji. Konieczność nowelizacji obowiązującej obecnie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, wywołana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 24.10.2007 r. w sprawie SK 7/06, w zakresie zapewnienia zgodności rozwiązań ustawowych z brzmieniem Konstytucji ma charakter priorytetowy i nadrzędny. Wprowadzenie tych zmian do rozdziału zawierającego przepisy zmieniające, przejściowe i końcowe ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury jest wyrazem braku zrozumienia dla niezwyklej wagi i znaczenia dokonywanych zmian w ustroju sądów powszechnych.

Krajowa Rada Sądownictwa podtrzymuje wcześniej wyrażone stanowisko, że kwestia zapewnienia stosownych rozwiązań ustawowych umożliwiających mianowanym asesorum sądowym, nie spełniającym wymogu z art. 61 § 1 pkt 7 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, podjęcie starań o powołanie na urząd sędziego przed dniem 6.05.2009 r., jest sprawą niezwykle pilną i ważną dla zapobieżenia zapaści kadrowej w sądach rejonowych po wejściu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Dlatego też stosowna nowelizacja w tym zakresie powinna zostać przeprowadzona w trybie odrębnym przyspieszonym.

Przedstawiony projekt nie zawiera uzasadnienia w zakresie powołania do życia nowej instytucji o nazwie Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w miejsce funkcjonującego obecnie Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury, które proponuje się zlikwidować. Bardzo skromna argumentacja wskazana w uzasadnieniu projektu nie jest

przekonująca, gdyż zakres zadań, jakie instytucja ta ma realizować, w szczególności szkolenie zawodowe i szkolenie wstępne, pokrywa się z zakresem zadań funkcjonującego od 1.09.2006 r. Centrum Szkolenia. Nie ma zatem potrzeby powoływania do życia nowej instytucji. Poważne wątpliwości budzi ponadto proponowana jej nazwa. Doskonalenie zawodowe sędziów wszystkich szczebli sądów powszechnych, w przekonaniu Krajowej Rady Sądownictwa, nie powinno być organizowane przez instytucję, która nazywa się Szkołą. Pozostaje to w sprzeczności z rangą sprawowanego przez sędziów urzędu oraz poziomem kwalifikacji zawodowych wcześniej uzyskanych. Nazwa ta mogłaby być adekwatna jedynie w odniesieniu do aplikacji.

Proponowane zmiany dotyczące procesu kształcenia kandydatów na sędziów w toku aplikacji sądowej oraz przeprowadzania szkoleń zawodowych nie są, zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa, zgodne z zasadami przyjętymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Usytuowanie dyrektora szkoły, dające mu pełną kontrolę tego podmiotu i niezwykle szerokie kompetencje wraz z ochroną wynikającą z kadencyjności powołania, stanowi zagrożenie dla istoty szkolenia kandydatów na sędziów. Brak możliwości jakiegokolwiek współdecydowania przez środowisko sędziowskie o procesie kształcenia sędziów i przygotowania kandydatów do pełnienia urzędu, jak również pozbawienie Krajowej Rady Sądownictwa realnego wpływu na ten proces, pozostaje w sprzeczności z przyjętą w Konstytucji zasadą trójpodziału władz. Przedstawiona koncepcja funkcjonowania instytucji zajmującej się kompleksowo kształceniem i doskonaleniem zawodowym oddaje pełnię kompetencji w tym zakresie wyłącznie władzy wykonawczej, co budzi sprzeciw Krajowej Rady Sądownictwa i jest niezgodne z opinią Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) nr 10 (2007) z 23.II.2007 r.

Krajowa Rada Sądownictwa nie popiera także propozycji poszerzenia kręgu osób, spośród których Minister

Sprawiedliwości powoływać ma dyrektora szkoły. Instytucja, której celem jest kształcenie sędziów, z uwagi na swoją specyfikę co do programu i metod kształcenia, powinna być kierowana przez osobę doskonale obeznaną z warsztatem sędziego, a więc posiadającą bogate doświadczenie w tym zakresie. Przyjęcie rozwiązania dającego możliwość powołania na stanowisko dyrektora osoby posiadającej tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych jest rozwiązaniem zbyt daleko idącym.

Wskazać należy, że zgodnie z Europejską Kartą Ustawowych Zasad Dotyczących Sędziów prawo odnośnie do selekcji, rekrutacji i szkoleń wstępnych musi gwarantować organizowanie ich w sposób przygotowujący do właściwego wykonywania obowiązków sędziego. W tej procedurze organ posiadający uprawnienia legislacyjne i wykonawcze, którego skład stanowią co najmniej w 50% sędziowie wybierani przez sędziów, musi mieć prawo do zapewnienia właściwego programu szkolenia i takiej jego organizacji, która pozwoli zrealizować wymagania otwartego umysłu, fachowości i bezstronności – elementów związanych z wykonywaniem obowiązków sędziego. Nadto każda decyzja dotycząca selekcji, rekrutacji, powołania na stanowisko, kariery zawodowej czy zakończenia służby przez sędziego musi być podejmowana z udziałem tego niezależnego organu.

Podkreślenia wymaga, że biorąc pod uwagę obecne usytuowanie Ministra Sprawiedliwości – polityka wchodzącego w skład Rady Ministrów – Krajowa Rada Sądownictwa wyraża zdecydowaną negatywną opinię na temat proponowanego ukształtowania procesu kształcenia i doszkalania sędziów, w którym kluczową rolę odgrywałaby osoba dyrektora powoływana przez członka Rządu.

Przedstawiony projekt nie zapewnia należytej koordynacji w zakresie zmian modelu szkolenia, dochodzenia do urzędu sędziego, sposobu wynagradzania i umiejscowienia w systemie organów państwa Ministra Sprawiedliwości.

Przepisy międzyczasowe odnoszące się do osób, które zdały egzamin sędziowski na zasadach dotychczas obowiązujących oraz osób, które obecnie kształcą się w ramach aplikacji sądowej rozpoczętej przed 1.01.2008 r., godzą – zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa – w zasadę ochrony praw nabytych. Wskazanemu kręgowi osób należy zagwarantować dokończenie obranej przez nich drogi. Takie rozwiązanie zaproponowała Rada w stanowisku z 13.03.2008 r., w którym uznała za zasadne utworzenie nowego stanowiska sędziowskiego w sądzie rejonowym i odpowiednio wojskowym sądzie garnizonowym, sędziego grodzkiego. Dopiero takie stanowisko, na którym egzaminowany aplikant sądowy sprawdza się w procesie orzekania o ograniczonym zakresie kognicji, pozwoli na dostateczne zweryfikowanie jego wiedzy i kwalifikacji.

Wobec powyższego Krajowa Rada Sądownictwa nie popiera przyjętego w projekcie Ministra Sprawiedliwości wymogu stażu tych osób na stanowisku referendarza czy asystenta sę-

dziego. Ustanowienie tego wymogu byłoby *de facto* przedłużeniem okresu aplikacji, już po zdanym egzaminie sędziowskim. Osoby, które rozpoczynały i skończyły aplikacje na zasadach dotychczas obowiązujących, nie przewidywały ewentualności, że po odbytej aplikacji i zdanym egzaminie sędziowskim będą musiały przez kilka lat dodatkowo wykonywać zawód referendarza lub asystenta sędziego. Proponowane rozwiązania nie mogą w tak znaczący sposób zmieniać sytuacji osób, które są w trakcie drogi do objęcia urzędu sędziego. Tak drastyczne wydłużenie okresu potrzebnego do uzyskania nominacji sędziowskiej jest dla tych osób rozwiązaniem krzywdzącym. Zaznaczyć należy, że Trybunał Konstytucyjny w wymienionym wyżej orzeczeniu nie zakwestionował merytorycznego przygotowania asesora sądowego do pełnienia funkcji orzeczniczych, lecz wyposażenie tego stanowiska w pełnię gwarancji niezawisłości.

Niepokój Krajowej Rady Sądownictwa budzi również proponowane przedłużenie okresu aplikacji o okres stażu na stanowisku asystenta i referendarza. Kompetencje referendarza sądowego ograniczone do wykonywania czynności z zakresu ochrony prawnej nie stanowią przygotowania do orzekania w różnych kategoriach spraw, w których właściwy rzeczowo jest sąd rejonowy. Nie sposób zgodzić się także z rozwiązaniem, w którym o miejscu i warunkach odbywania tego stażu decydowałby dyrektor Szkoły. Kompetencje tego podmiotu są niezwykle szerokie i trudno znaleźć racjonalne uzasadnienie dla takiej propozycji, w której dyrektor Szkoły decyduje o całym procesie przebiegu aplikacji, poczynając od egzaminu wstępnego aż po egzamin sędziowski i przebieg stażu.

Nie może zyskać akceptacji rozwiązanie, zgodnie z którym zatrudnienie na stanowisku referendarza sądowego jest środkiem do osiągnięcia innego celu, jakim jest mianowanie na urząd sędziego. Instytucja referendarza sądowego, funkcjonująca od ponad 10 lat w wymiarze sprawiedliwości i posiadająca utrwalony ustrojowy status, nie miała pełnić w zamysle ustawodawcy roli „poczekalni”, lecz stanowić wyodrębniony szczebel w hierarchii stanowisk pomiędzy stanem urzędniczym a urzędem sędziowskim, realizujący niezwykle ważne zadania z dziedziny ochrony prawnej. Proponowane rozwiązanie wprowadzi niepożądany podział na różne kategorie referendarzy. Powyższe spostrzeżenie dotyczy także asystentów sądowych, których rozwiązania instytucjonalne proponowane w projekcie, odnoszące się do wprowadzenia nieuzasadnionych podziałów na różne kategorie, nie są godne poparcia.

Zastrzeżenia budzą także następujące szczegółowe rozwiązania zawarte w projekcie.

Art. 8 pkt 1 projektu

Wskazany przepis upoważnia Ministra Sprawiedliwości do odwołania członka Rady Programowej, jeżeli ten nie realizuje zadań związanych z zakresem swoich obowiązków w Radzie.

Użyte sformułowanie jest nieostre, choć kompetencje organów powinny być sformułowane w sposób jednoznaczny.

Art. 12 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 projektu

Uwaga analogiczna do powyższej z tym, że nieostrość odnosi do kompetencji Ministra Sprawiedliwości do odwołania dyrektora Krajowej Szkoły, jeżeli ten nie realizuje zadań związanych z pełnioną funkcją. Ponadto, odwołanie dyrektora następuje po uzyskaniu opinii Rady, która nie jest wiążąca dla Ministra Sprawiedliwości.

Art. 25 ust. 4 i 5 projektu

Projektowane przepisy uprawniają dyrektora Krajowej Szkoły do wyznaczenia aplikantowi patrona koordynatora, który m.in. nadzoruje prawidłowy przebieg jego praktyk. Jednocześnie upoważniają one dyrektora do tego, aby w uzgodnieniu z patronem koordynatorem wyznaczył aplikantowi patrona każdej z praktyk, do których odbycia jest on zobowiązany programem aplikacji. Takie rozwiązanie jest oczywiście niewłaściwe, gdyż o przydzieleniu patrona powinien decydować prezes właściwego sądu. Rozwiązanie ujęte w projekcie daje dyrektorowi Szkoły uprawnienie do ingerowania w funkcjonowanie sądu z pominięciem jego prezesa, tj. osoby najlepiej zorientowanej w kwalifikacjach poszczególnych sędziów do sprawowania funkcji patrona.

Art. 31 ust. 1 w zw. z art. 25 ust. 1 projektu

Proponowany artykuł 31 oznacza czas trwania aplikacji sędziowskiej na 54 miesiące. Zgodnie z treścią art. 25, poprzedza ją 12-miesięczna aplikacja ogólna. Oznacza to, że aplikacja trwać będzie łącznie 5 lat i 6 miesięcy, z czego 3,5 roku to zajęcia w Krajowej Szkole połączone z odpowiednimi praktykami, a następne 2 lata – staż odpowiednio na stanowisku asystenta sędziego (na czas określony) oraz referendarza sądowego (na czas nieokreślony). Taki system kształcenia sędziów ma, zgodnie z uzasadnieniem projektu, odpowiadać dotychczasowemu modelowi, który po zsumowaniu aplikacji i asesury daje podobny czas oczekiwania na objęcie urzędu sędziowskiego. Nie sposób zgodzić się z takim rozumowaniem projektodawcy, gdyż nieporozumieniem jest porównywanie dotychczasowej instytucji asesury ze stażem asystenta sędziego czy referendarza sądowego, którzy mogą wykonywać jedynie ograniczone zadania przyszłego sędziego. W żadnym razie nie mogą oni przeprowadzać postępowań sądowych, a więc przebieg tego stażu nie będzie stanowił podstawy do stwierdzenia, czy kandydat gwarantuje prawidłowe sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Lepszym rozwiązaniem wydaje się skrócenie aplikacji poprzez zintensyfikowanie praktyk i skrócenie stażu na stanowisku referendarza sądowego do roku, z pominięciem stażu na stanowisku asystenta sędziego. Ponadto, trzeba wyraźnie wskazać, że brak gwarancji powołania na stanowisko sędziego po ukończeniu aplikacji z odpowiednio dobrym wynikiem, w połączeniu z perspektywą długotrwałego zatrudnienia na stanowisku referendarza sądowego i relatywnie niskim wynagrodzeniem, spowoduje,

że dla wielu osób urząd sędziego nie będzie atrakcyjną ofertą zawodową. Stoi to w sprzeczności z nadrzędnym założeniem, że sędziami powinni zostawać najlepsi z absolwentów uczelni prawniczych, gdyż tylko oni mogą zagwarantować wysoki poziom orzekania. Ponadto, należy wskazać, że propozycja zawarta w projekcie przewiduje podwójne dochodzenie do zawodu referendarza poprzez roczną aplikację ogólną i poprzez odbywanie stażu na stanowisku referendarza po uprzednim ukończeniu aplikacji sędziowskiej. Ten dualizm nie znajduje racjonalnego uzasadnienia.

Art. 42 i art. 47 projektu

Na podstawie art. 42 projektu dyrektor Krajowej Szkoły, na wniosek aplikanta, przyznaje mu stypendium na czas aplikacji ogólnej, prokuratorskiej i sędziowskiej (z wyłączeniem okresu stażu, za który przysługuje wynagrodzenie). I tak odpowiednio dla aplikacji ogólnej wynosi ono nie więcej niż 70% wysokości wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej referendarza sądowego, a dla aplikacji sądowej i prokuratorskiej 100% tego wynagrodzenia. Jednocześnie z treści art. 47 wynika, że aplikant może podejmować jedynie zatrudnienie na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym oraz zajęcia o charakterze naukowym, dydaktycznym lub publicystycznym i tylko wtedy, gdy ich wykonywanie nie przeszkodzi w wykonywaniu obowiązków aplikanta. Zgodę na podjęcie ww. zatrudnienia lub zajęcia wyraża każdorazowo dyrektor Krajowej Szkoły, który może zgłosić w tej kwestii swój sprzeciw, od którego służy odwołanie do Ministra Sprawiedliwości. Takie ograniczenia w powiązaniu z czasem trwania aplikacji i perspektywą utworzenia jednego ośrodka dla kandydatów z całej Polski, który nie jest położony centralnie, przy uwzględnieniu, że potencjalni aplikanci to osoby posiadające na utrzymaniu rodziny, jest nie do zaakceptowania.

Art. 44 projektu

Wzmiankowany przepis normuje przypadki, kiedy aplikant pobierający stypendium w okresie aplikacji sędziowskiej i odpowiednio prokuratorskiej ma obowiązek jego zwrotu. Aplikant sędziowski musi zwrócić stypendium, gdy:

- został skreślony z listy aplikantów,
- w terminie trzech lat od daty ukończenia aplikacji nie przystąpił do konkursu na stanowisko sędziego, zrezygnował w trakcie procedury konkursowej lub zrzekł się stanowiska sędziego.

Aplikant prokuratorski musi zwrócić stypendium, gdy:

- został skreślony z listy aplikantów,
- odmówił podjęcia pracy na stanowisku asesora prokuratorskiego zaproponowanym przez Ministra Sprawiedliwości, w kolejności miejsca na liście egzaminowanych aplikantów,
- po podjęciu pracy na stanowisku, o którym mowa powyżej, w okresie nie dłuższym niż trzy lata od ukończenia aplikacji

rozwiązał stosunek pracy albo rozwiązano z nim stosunek pracy bez wypowiedzenia z jego winy.

Takie rozwiązanie stanowi kolejny wymóg, który nie do końca przystaje do realiów społecznych, gdyż przy proponowanej długości aplikacji sędziowskiej nikt nie jest w stanie przewidzieć, czy po przykładowo 6 latach szkolenia nadal będzie zainteresowany objęciem urzędu sędziego, zwłaszcza wobec braku uprzednich gwarancji zatrudnienia.

Art. 49 projektu

To kolejny przepis, który daje dyrektorowi Krajowej Szkoły prawo nieuzasadnionej ingerencji w kompetencje prezesa sądu.

Zgodnie z jego treścią, dyrektor powołuje patronów koordynatorów oraz patronów praktyk i staży, które odbywają aplikanci odpowiednio spośród sędziów i prokuratorów za ich zgodą. W przepisie tym brak jest jakichkolwiek zapisów o konsultacji tych powołań czy to z prezesem sądu, czy z szefem danej jednostki Prokuratury.

Trzeba również zwrócić uwagę na szczególną sytuację sądów wojskowych, w związku z uchynieniem przepisów dotyczących asesorów i aplikantów w tych sądach. Należałoby dokonać nowelizacji ustawy o ustroju sądów wojskowych w kierunku utworzenia stanowiska asystenta sędziego. ■

Uchwała nr 219/2008 Krajowej Rady Sądownictwa z 16.07.2008 r.

Krajowa Rada Sądownictwa działając na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 186 ust. 2 i art. 188 pkt 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (DzU z 1997 r. nr 78, poz. 483) Postanawia wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem (stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały) w sprawie zgodności z Konstytucją:

1. art. 91 § 1, § 1a, § 1b ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.) w zw. z § 2 rozporządzenia Prezydenta RP z 6.05.2003 r. w sprawie stawek podstawowych wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów powszechnych, asesorów i aplikantów sądowych oraz stawek dodatku funkcyjnego sędziów (DzU nr 83, poz. 761 ze zm.);
2. art. 91 § 8 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.) w zw. z § 2 rozporządzenia Prezydenta RP z 6.05.2003 r. w sprawie stawek podstawowych wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów powszechnych, asesorów i aplikantów sądowych oraz stawek dodatku funkcyjnego sędziów (DzU nr 83, poz. 761 ze zm.);
3. art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z 25.01.2007 r. – Ustawa budżetowa na rok 2007 (DzU nr 15, poz. 90) oraz art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z 23.01.2008 r. – Ustawa budżetowa na rok 2008 (DzU nr 19, poz. 117) w zw. z art.

- 91 § 1 i 1b ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.) w zw. z § 2 rozporządzenia Prezydenta RP z 6.05.2003 r. w sprawie stawek podstawowych wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów powszechnych, asesorów i aplikantów sądowych oraz stawek dodatku funkcyjnego sędziów (DzU nr 83, poz. 761 ze zm.);
4. art. 4 i art. 6 ust. 1 ustawy z 6.07.2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (DzU nr 100, poz. 1080 ze zm.), art. 2 pkt 4 i 6 i art. 9 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z 23.12.1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (DzU nr 110, poz. 1255 ze zm.) i art. 91 § 1 i § 1b ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.). Jako umocowanych do występowania w jej imieniu w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie wniosku Krajowa Rada Sądownictwa upoważnia:
  - Panią Teresę FLEMMING-KULESZĘ – sędziego Sądu Najwyższego,
  - Panią Małgorzatę NIEZGÓDKĘ-MEDEK – sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego,
  - Pana profesora Mariana FILARA – posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. ■

Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z 18.07.2008 r. w przedmiocie prezydenckiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz innych ustaw.

Krajowa Rada Sądownictwa pozytywnie opiniuje przedłożony projekt zmian w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz innych ustaw. W zasadniczej części projekt jest zbieżny ze stanowiskiem Krajowej Rady Sądownictwa z 13.03.2008 r. Część proponowa-

nych zmian zasługuje na ocenę pozytywną, inne natomiast wymagają komentarza.

Krajowa Rada Sądownictwa sygnalizuje, iż w toku rozpoczętego procesu ustawodawczego należałoby rozważyć także zmianę art. 91 ustawy – Prawo o ustroju sądów po-

wszechnych (jak postulowano w stanowisku z 12.06.2008 r. w sprawie dodatku orzeczniczego oraz w stanowisku z 13.03.2008 r. – Propozycja Krajowej Rady Sądownictwa wyrażona w formie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw). Sposób ustalania wynagrodzeń sędziowskich jest wadliwy, czego efektem – zdaniem Rady – jest ciągle utrzymywanie się tendencji spadkowej poziomu wynagrodzeń zwłaszcza sędziów pierwszego szczebla, co godzi w zasadę wyrażoną w art. 178 ust. 2 Konstytucji.

Art. 1 pkt 8 projektu

Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa, regulacja przewidziana w projektowanym art. 59a § 2 zakładająca, że w przypadku nieuwzględnienia za pierwszym razem wniosku sędziego grodzkiego o powołanie na stanowisko sędziego sądu rejonowego kolejny wniosek można złożyć dopiero po 2 latach od złożenia wniosku poprzedniego, jest rozwiązaniem nieuzasadnionym. Proponowana zmiana różnicuje pozycję sędziów i stawia sędziego grodzkiego w gorszym położeniu w procedurze ubiegania się o wyższe stanowisko.

Art. 1 pkt 10 projektu

Wykluczenie możliwości ubiegania się o stanowisko sędziego sądu rejonowego przez przedstawicieli innych zawodów prawniczych nie jest zasadne. Tak daleka zmiana koncepcji drogi dochodzenia do stanowiska sędziego sądu rejonowego, zakładająca, że sędzią wyżej wymienionego sądu może zostać tylko sędzia grodzki, nie jest zdaniem Rady potrzebna. W opinii Krajowej Rady Sądownictwa przedstawiciele innych zawodów prawniczych powinni mieć – przy wylegitymowaniu się odpowiednim stażem w wykonywaniu danego zawodu – możliwość ubiegania się o powołanie na każdy szczebel urzędu sędziowskiego – a zatem sędziego grodzkiego, rejonowego, okręgowego, apelacyjnego, a nie – jak proponuje projektodawca – tylko na stanowiska sędziego grodzkiego, okręgowego i apelacyjnego. Wszakże urząd sędziego winien być ukoronowaniem kariery prawniczej i nabór na stanowiska sędziowskie winien się odbywać z kręgów najlepszych prawników, także z innych zawodów prawniczych.

Proponowana zmiana ograniczałaby dostęp do służby publicznej – do powołania na stanowisko sędziego sądu rejonowego – w sposób, który zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa musi zostać oceniony negatywnie w płaszczyźnie gwarancji z art. 60 Konstytucji.

Szczególną uwagę Rady zwróciło także zamknięcie dostępu do zawodu sędziego referendarzom sądowym

i asystentom sędziego, jaki był zapewniony w dotychczas obowiązującym art. 61 u.s.p. Projekt jest w tym zakresie nieuzasadniony merytorycznie i jest – zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa – wadliwy. Zasadne wydaje się umożliwienie ww. przedstawicielom zawodów prawniczych aspirowanie choćby na stanowisko sędziego grodzkiego.

Art. 1 pkt 17, art. 4 projektu

Projektowane przepisy ustanawiające zasady ubiegania się o stanowisko referendarza sądowego i określające krąg osób zwolnionych z odbywania stażu urzędniczego pomijają osoby, które odbyły aplikację sądową prowadzoną na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie ustawy z 1.07.2005 r. o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury. Zdaniem Rady, jest to błędne rozwiązanie.

Art. 1 pkt 16 projektu

Zgodnie z opinią Rady z 12.06.2008 r. w przedmiocie projektu ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, która dokładnie sygnalizuje najistotniejsze problemy obecnie dotyczące materię ww. ustawy, konieczne jest odmienne od aktualnego ustalenie zasad nadzoru merytorycznego nad aplikacją sądową. Brak możliwości jakiegokolwiek współdecydowania przez środowisko sędziowskie o procesie kształcenia sędziów i przygotowania kandydatów do pełnienia urzędu, jak również pozbawienie Krajowej Rady Sądownictwa realnego wpływu na ten proces pozostaje w sprzeczności z przyjętą w Konstytucji zasadą trójpodziału władz. Przedstawiona koncepcja funkcjonowania instytucji zajmującej się kompleksowo kształceniem i doskonaleniem zawodowym oddaje pełnię kompetencji w tym zakresie wyłącznie władzy wykonawczej, budzi sprzeciw Krajowej Rady Sądownictwa i jest niezgodna z opinią Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) nr 10 (2007) z 23.II.2007 r.

Art. 1 pkt 18 projektu

W pracach legislacyjnych nad projektowanym przepisem trzeba uwzględnić projekt rządowy zmiany tego przepisu, który przewiduje zmianę wysokości rekompensaty dla ławników za jeden dzień wykonywania czynności w sądzie na 6,25% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Art. 9 pkt 8b projektu

Rozwiązanie proponowane w art. 10f ust. 8 jest sprzeczne z przyjętą koncepcją konkursu na stanowiska sędziowskie, zbędne zatem wydaje się tworzenie „listy egzaminowanych aplikantów” wobec jej wątpliwej przydatności. ■

KALENDARZ WYDARZEŃ

Spotkania przedstawicieli Krajowej Rady Sądownictwa z Prezydentem RP Lechem Kaczyńskim

W dniu 30.01.2008 r. odbyło się pierwsze spotkanie członków Krajowej Rady Sądownictwa z Prezydentem RP Lechem Kaczyńskim.

W trakcie spotkania omówiono najistotniejsze problemy władzy sądowniczej, w tym poruszono sprawę przedłużającego się okresu mianowania na stanowiska sędziów kandydatów rekomendowanych przez Krajową Radę Sądownictwa, a także sytuację związaną z odmową mianowania przez Prezydenta RP 9 kandydatów.

Rozmowa dotyczyła także potrzeby stworzenia nowego modelu służby sędziowskiej, co jest związane z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności instytucji asesora sądowego z ustawą zasadniczą. Kolejnym poruszonym tematem były materialne gwarancje niezawisłości sędziów oraz niezależności sądów.

W dniu 17.04.2008 r. odbyło się następne spotkanie przedstawicieli Krajowej Rady Sądownictwa z Prezydentem RP, które dotyczyło omówienia propozycji reformy systemu sądownictwa, a przede wszystkim drogi dojścia do stanowiska sędziego. Jest to związane z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności instytucji asesora z ustawą zasadniczą.

Prezydent RP podkreślił chęć wnikliwego zapoznania się z projektem przedstawionym przez Krajową Radę Sądownictwa, który przewiduje wprowadzenie instytucji „sędziego grodzkiego”, obiecując, że rozważy możliwość wycofania się z propozycji powoływania sędziego na czas określony i w konsekwencji z projektu zmiany Konstytucji. Pan Prezydent zapewnił o chęci współpracy przy poszukiwaniu rozwiązania problemu asesorów i tworzeniu nowego modelu kariery sędziego. ■

Spotkanie przedstawicieli Krajowej Rady Sądownictwa z Prezesem Rady Ministrów Donaldem Tuskiem

W dniu 8.05.2008 r. Prezes Rady Ministrów Donald Tusk spotkał się z Przewodniczącym Krajowej Rady Sądownictwa Stanisławem Dąbrowskim oraz Wiceprzewodniczącymi Romanem Kęską i Ryszardem Pękiem. Omawiano problemy związane z reformą wymiaru sprawiedliwości w kontekście orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności instytucji asesora z ustawą zasadniczą, a także sprawy uposażeń sędziowskich.

Przedstawiciele Krajowej Rady Sądownictwa zaprezentowali projekt wprowadzenia instytucji „sędziego grodzkiego” jako pierwszego szczebla w hierarchii stanowisk

sędziowskich. Podkreślili, że reforma systemu sądownictwa jest doskonałą okazją do stworzenia modelu kariery sędziowskiej jako korony zawodów prawniczych. W tym celu konieczne są jednak zmiany zasad wynagrodzeń sędziowskich.

Szef rządu podzielił pogląd o konieczności stworzenia nowej ścieżki dochodzenia do urzędu sędziego i ze zrozumieniem odniósł się do postulatu podwyżek dla sędziów, ale poinformował, że w najbliższym czasie, z uwagi na sytuację budżetową, jedyna możliwość uzyskania podwyżek to szukanie pieniędzy w budżecie resortu sprawiedliwości. ■

Uhonorowanie zasłużonych sędziów

Zgodnie z uchwałą Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie uhonorowania sędziów odchodzących w stan spoczynku, 10 kwietnia, 15 maja i 8 lipca 2008 r. w nowej siedzibie Krajowej Rady Sądownictwa przy ul. Rakowieckiej 30 odbyły się uroczystości wręczenia sędziom w stanie spoczynku okolicznościowego medalu „Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości - Bene Merentibus Iustitiae”. Medal wraz z podziękowaniami za wiele lat służby sędziowskiej wręczył sędzia Sądu Najwyższego Stanisław Dąbrowski - Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa.

Awers i rewers medalu „Zasłużony dla wymiaru sprawiedliwości – Bene Merentibus Iustitiae”

Sędziowie odznaczeni w dniu 08.07.2008 r.

Tym zaszczytnym wyróżnieniem zostanie uhonorowanych w sumie 500 sędziów w stanie spoczynku. W ten sposób Krajowa Rada Sądownictwa pragnie podkreślić rangę zawodu sędziego wśród zawodów prawniczych oraz zwrócić uwagę na zasługi sędziów w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w naszym kraju.

Sędziowie odznaczeni w dniu 10.04.2008 r.

Członkowie KRS i sędziowie uhonorowani w dniu 15.05.2008 r.

Konferencja „Urząd Sędziego Koroną Zawodów Prawniczych”

W dniu 22.04.2008 r. z inicjatywy Krajowej Rady Sądownictwa odbyła się konferencja poświęcona reformie systemu sądownictwa „Urząd sędziego koroną zawodów prawniczych”. Dyskusja o stworzeniu nowego modelu kariery sędziowskiej stała się potrzebna i pilna, ponieważ coraz mniej czasu pozostaje do wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności instytucji asesora sądowego z ustawą zasadniczą. Konieczne jest usunięcie tej niezgodności i stworzenie nowych rozwiązań, które umożliwiłyby urzędowi sędziego zająć należną, najwyższą pozycję wśród zawodów prawniczych.

Zaproszeni goście honorowi:

Lech Kaczyński Prezydent RP;
Jerzy Stępień Prezes Trybunału Konstytucyjnego;
Lech Gardocki Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego;
Tadeusz Ereciński Prezes Sądu Najwyższego;
Lech Paprzycki Prezes Sądu Najwyższego;
Walerian Sanetra Prezes Sądu Najwyższego;
Janusz Godyń Prezes Sądu Najwyższego;
Janusz Trzcíński Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Marek Zirk-Sadowski Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Andrzej Kisielewicz Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Włodzimierz Ryms Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Roman Marek Hauser Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Zbigniew Cwiąkałski Minister Sprawiedliwości;

Od lewej: sędzia M. T. Romer – Prezes Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia, sędzia E. Stryczyńska – Wicedyrektor Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury, SSN St. Dąbrowski – Przewodniczący KRS, J. Czaja – Wiceminister Sprawiedliwości, sędzia T. Flemming-Kulesza – członek KRS, dr R. Piotrowski – UW

Andrzej Duda Podsekretarz Stanu Kancelarii Prezydenta RP;
Janusz Kochanowski Rzecznik Praw Obywatelskich;
Ryszard Kalisz Przewodniczący Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka;
Stanisław Piotrowicz Przewodniczący Senackiej Komisji Praw Człowieka i Praworządności;
Andrzej Leciak Dyrektor Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury;
Joanna Agacka-Indecka Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej;
Maciej Bobrowicz Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych;
Krzysztof Parulski Prezes Stowarzyszenia Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej;
Jacek Wojdyło Prezes Krajowej Rady Notarialnej;
Ewa Waszkiewicz Przewodnicząca Stowarzyszenia Sędziów Sądów Rodzinnych;

Maria Teresa Romer Prezes Stowarzyszenia Sędziów Polskich *Iustitia*;

Józef Musioł Przewodniczący Stowarzyszenia Sędziów SN w stanie spoczynku;

Danuta Przywara Prezes Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Program konferencji

11:00 - 11:20 Otwarcie Konferencji i powitanie gości przez Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa Pana Stanisława Dąbrowskiego.

11:20 - 12:00 Wystąpienia dostojnych gości.

12:00 - 14:00 Dyskusja panelowa z udziałem Przedstawicieli Kancelarii Prezydenta RP, Ministra Sprawiedliwości, Krajowej Rady Sądownictwa i Stowarzyszenia Sędziów Polskich *Iustitia* na temat modelu dochodzenia do urzędu sędziego.

Moderator dyskusji: Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa Pan Stanisław Dąbrowski.

Komentator: dr Ryszard Piotrowski.

14:00 - 15:00 Przerwa obiadowa.

15:00 - 16:00 Dyskusja i podsumowanie Konferencji.

Przedstawione projekty zmian modelu dochodzenia do urzędu sędziego były punktem wyjścia ożywionej dyskusji.

Uczestnicy konferencji podczas dyskusji

Zwrócono uwagę na niepowtarzalną okazję do wnikliwego przeglądu całego systemu kształcenia przyszłych sędziów i stworzenia nowego modelu dochodzenia do urzędu sędziego.

Tylko kompleksowe zmiany zaczynające się na etapie kształcenia, poprzez zmianę kognicji sędziów i przekazanie części spraw referendarzom oraz asystentom, aż po zmianę wynagrodzeń sędziowskich mogą zachęcić doświadczonych przedstawicieli innych zawodów prawniczych do obejmowania stanowisk sędziowskich. Uczestnicy zgodnie podkreślili, że jedynie głęboka, sprawnie przeprowadzona reforma może być podstawą do stworzenia modelu, w którym zawód sędziego stałby się rzeczywistą koroną zawodów prawniczych. ■

Konferencja „Media i sądy pro bono et malo. Wzajemne relacje w służbie demokratycznego państwa prawa”

W dniu 13.06.2008 r. Krajowa Rada Sądownictwa zorganizowała konferencję „Media i sądy pro bono et malo. Wzajemne relacje w służbie demokratycznego państwa prawa”. Celem konferencji było stworzenie forum rozmowy i dyskusji dla obu środowisk, gdyż związek mediów i wymiaru sprawiedliwości to związek długoletni, ale niełatwy. Sędziowie często skarżą się na nierzetelność dziennikarskich relacji z sal sądowych, nieznajomość procedur, brak odpowiedzialności za słowo ze strony przedstawicieli mediów czy chęć wywierania nacisku na sędziów i wydawane wyroki. Z kolei dziennikarze mówią o niepotrzebnych ograniczeniach w dostępie do wymiaru sprawiedliwości, o hermetyczności środowiska i niezrozumiałych, rozbudowanych procedurach. Wydaje się, że duża część tych pretensji wynika przede wszystkim z nieznajomości specyfiki danego zawodu. Jednak Krajowa Rada Sądownictwa nie ustaje w wysiłkach, by obie strony, dzięki lepszemu wzajemnemu zrozumieniu, mogły harmonijnie współpracować. Im częściej przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości i mediów będą mogli rozmawiać ze sobą poza salami sądowymi, tym lepiej będą się rozumieć.

Od lewej: prof. G. Skapska – UJ, sędzia B. Godlewska-Michalak – Rzecznik Prasowy KRS, prof. J. Sobczak – UW, prof. J. Bralczyk – UW, SSN St. Dąbrowski – Przewodniczący KRS

Zaproszeni goście honorowi

Anna Fotyga Szef Kancelarii Prezydenta RP;

Robert Draba Zastępca Szefa Kancelarii Prezydenta RP;

Maciej Łopiński Szef Gabinetu Prezydenta RP;

Andrzej Duda Podsekretarz Stanu Kancelarii Prezydenta RP;

Jerzy Stepien Prezes Trybunału Konstytucyjnego;

Janusz Niemcewicz Wiceprezes Trybunału Konstytucyjnego;

Lech Gardocki Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego;

Tadeusz Ereciński Prezes Sądu Najwyższego;

Lech Paprzycki Prezes Sądu Najwyższego;
Walerian Sanetra Prezes Sądu Najwyższego;
Janusz Godyń Prezes Sądu Najwyższego;
Janusz Trzcíński Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Marek Zirk-Sadowski Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Andrzej Kisielewicz Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Włodzimierz Ryms Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Roman Marek Hauser Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Zbigniew Ćwiąkalski Minister Sprawiedliwości;
Jacek Czaja Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości;
Witold Kołodziejski Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji;
Ryszard Kalisz Przewodniczący Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka;
Stanisław Piotrowicz Przewodniczący Senackiej Komisji Praw Człowieka i Praworządności;
Andrzej Leciak Dyrektor Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury;
Andrzej Wróbel Przewodniczący Rady Programowej Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury;
Joanna Agacka-Indecka Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej;
Maciej Bobrowicz Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych;
Jacek Wojdyło Prezes Krajowej Rady Notarialnej;
Maria Teresa Romer Prezes Stowarzyszenia Sędziów Polskich *Iustitia*;
Waldemar Żurek Członek Zarządu Stowarzyszenia Sędziów Polskich *Iustitia*;
Irena Kamińska Członek Zarządu Stowarzyszenia Sędziów Polskich *Iustitia*;
Katarzyna Gonera Członek Zarządu Stowarzyszenia Sędziów Polskich *Iustitia*;
Ewa Waszkiewicz Przewodnicząca Stowarzyszenia Sędziów Sądów Rodzinnych;
Józef Musioł Przewodniczący Stowarzyszenia Sędziów SN w stanie spoczynku;
Edward Szafraniec Wiceprezes Stowarzyszenia Prokuratorów RP;
Danuta Przywara Prezes Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka;
Jan Stefanowicz Przewodniczący Rady Konsultacyjnej Centrum Monitoringu Wolności Prasy Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich;
Wiesław Podkański Prezes Izby Wydawców Prasy;

Piotr Hofmański Rzecznik prasowy Sądu Najwyższego;
Janusz Drachal Rzecznik prasowy Naczelnego Sądu Administracyjnego;
Katarzyna Sokolewicz-Hirszel Rzecznik prasowy Biura Trybunału Konstytucyjnego;
Grzegorz Żurawski Rzecznik prasowy Ministra Sprawiedliwości.

Program konferencji

11:00 - 11:10 Otwarcie Konferencji i powitanie gości przez Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa sędziego Sądu Najwyższego Stanisława Dąbrowskiego.
11:10 - 11:30 Wystąpienia dostojnych gości.
11:30 - 12:00 „Społeczne uwarunkowania skutecznej komunikacji o prawie i jego stosowaniu”
Referent: prof. dr hab. Grażyna Skąpska (Uniwersytet Jagielloński).
12:00 - 12:30 „Dziennikarz sprawozdawca sądowy. Dylematy i zasady”
Referent: sędzia Sądu Najwyższego prof. dr hab. Jacek Sobczak (Uniwersytet Warszawski).
12:30 - 13:15 Dyskusja z udziałem referentów.
: prof. dr hab. Jerzy Bralczyk (Uniwersytet Warszawski), red. Jarosław Gugała.
13:15 - 14:30 Przerwa obiadowa.
14:30 - 15:00 „Wizerunek sądów i sędziów. Opinie, przyczyny, perspektywy”
Referenci: prof. dr hab. Jerzy Bralczyk, dr Jacek Wasilewski (Uniwersytet Warszawski).
15:00 - 15:30 „Działania Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie dialogu między władzą sądowniczą a środkami społecznego przekazu”
Referent: sędzia Sądu Apelacyjnego Barbara Godlewska-Michalak (Rzecznik Prasowy Krajowej Rady Sądownictwa).
15:30 - 16:15 Dyskusja.
16:15 Podsumowanie i zakończenie Konferencji.

Uczestnicy konferencji podczas dyskusji

UDZIAŁ KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA W PRACACH EUROPEJSKIEJ SIECI RAD SĄDOWNICTWA (ENCJ) w 2008 r.

Karolina Janson-Ernert

Współpraca KRS w ramach Sieci ENCJ koncentrowała się na:

- 1) nadaniu Sieci ENCJ osobowości prawnej i utworzeniu Biura Stałego Sieci,
- 2) uczestnictwie w spotkaniach Zgromadzenia Ogólnego i Komitetu Sterującego Sieci ENCJ,
- 3) koordynacji prac i uczestnictwie w pracach grup roboczych Sieci ENCJ.

1) W 2008 r. nastąpiło ukoronowanie zapoczątkowanego rok wcześniej procesu tworzenia Biura Stałego Sieci ENCJ, będącego efektem uzyskania 22.II.2007 r. osobowości prawnej przez ENCJ. W tworzeniu regulacji dotyczących funkcjonowania Biura Stałego, w ramach spotkań Komitetu Przygotowawczego (*Drafting Committees*) uczestniczył członek KRS - pani sędzia Teresa Flemming-Kulesza. Owocem prac Komitetu Przygotowawczego było wypracowanie statutu Biura Stałego obejmującego *Regulamin wewnętrzny*, *Regulamin finansowy* oraz *Plan dobrze działającego Biura Stałego*.

Komitet Przygotowawczy działał zgodnie z następującym planem: 30.II.2007 r. Sekretariat oraz Prezydencja złożyły propozycje dotyczące finansowych i wewnętrznych regulacji funkcjonowania Biura Stałego; 28.01.2008 r. w Brukseli Komitet Przygotowawczy pracował nad tymi propozycjami, w czym brała udział pani sędzia Teresa Flemming-Kulesza; 8.02.2008 r. propozycje przekazano Komitetowi Sterującemu; w dniach 14-15.02.2008 r. odbyło się spotkanie Komitetu Sterującego w Londynie, w którym uczestniczyły pani sędzia Teresa Flemming-Kulesza oraz pani sędzia Irena Piotrowska (dyskusja dotyczyła zaproponowanych regulacji i funkcjonowania Biura); marzec-kwiecień 2008 r. - przyjęcie przez członków regulacji finansowych i wewnętrznych oraz sposobu organizacji Biura; wrzesień 2008 r. - otwarcie Biura Stałego ENCJ w Brukseli.

2) Krajowa Rada Sądownictwa jako członek Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa (uzyskanie człon-

kostwa przez KRS miało miejsce w 2004 r.) regularnie bierze udział w odbywających się raz do roku spotkaniach Zgromadzenia Ogólnego oraz odbywających się kilka razy do roku spotkaniach Komitetu Sterującego ENCJ, który składa się z 8 członków - przedstawicieli Krajowych Rad Sądownictwa. Tegoroczne spotkanie Komitetu Sterującego, którego gospodarzem była Rada Sądownictwa Anglii i Walii, odbyło się w Londynie w dniach 14-15 lutego z udziałem członków Krajowej Rady Sądownictwa: pani sędzi Teresy Flemming-Kuleszy oraz pani sędzi Ireny Piotrowskiej. Podczas obrad skupiono się na kwestiach związanych z utworzeniem Biura Stałego ENCJ, sprawach finansowych, w tym wysokości składki. Kolejnym ważnym punktem było przygotowanie tematyki przyszłorocznego Zgromadzenia Ogólnego. Stwierdzono, iż motywem przewodnim powinna stać się *Transparentność* w szerokim rozumieniu tego słowa.

Od lewej: Monika Ekler – MSZ, Jakub Wołosiewicz – Pełnomocnik MSZ do spraw Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, sędzia Ewa Chałubińska, sędzia Stanisław Dąbrowski – Przewodniczący KRS, Thomas Hammarberg – Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, sędzia Irena Piotrowska, sędzia Marek Celej, sędzia Barbara Godlewska-Michalak, sędzia Roman Kęska – Wiceprzewodniczący KRS, Sirpa Rautio – doradca-asystent Komisarza

W maju 2008 r. członkowie ENCJ zgłosili kandydatury na stanowisko Przewodniczącego oraz członków Komitetu Sterującego. Wybory do tych organów przeprowadzono w Budapeszcie podczas VI Zgromadzenia

Ogólnego w dniach 22-23.05.2008 r. Tuż przed rozpoczęciem Zgromadzenia, 21 maja, odbyło się spotkanie Komitetu Sterującego. Na Przewodniczącego ENCJ został wybrany Lord John Thomas, a do Komitetu Sterującego weszły: Węgry (86 głosów), Polska (82 głosy), Belgia (78 głosów), Hiszpania (78 głosów), Francja (71 głosów), Holandia (71 głosów), Dania (69 głosów), Włochy (65 głosów). Pozostali członkowie ENCJ znaleźli się poza składem Komitetu Sterującego. Tematem przewodnim Zgromadzenia była *Samorządność sądownictwa*; podsumowano także działalność grup roboczych ENCJ i zaplanowano ich prace na następny rok (postanowiono kontynuować prace w dotychczasowych grupach roboczych kładąc nacisk na aspekt transparentności). Omawiano również szczegóły funkcjonowania Biura Stałego.

W Zgromadzeniu Ogólnym wzięli udział: Przewodniczący KRS pan sędzia Stanisław Dąbrowski, Wiceprzewodniczący KRS pan sędzia Ryszard Pęk, członkowie KRS: pani sędzia Teresa Flemming-Kulesza oraz pani sędzia Irena Piotrowska.

W dniach 6-7.07.2008 r. w Londynie odbyło się posiedzenie Komitetu Sterującego, w którym uczestniczyli pani sędzia Teresa Flemming-Kulesza oraz pan sędzia Ryszard Pęk. Podczas spotkania omówiono sprawy Biura Stałego i wybrano członków Rady Wykonawczej (*Executive Board*), która sprawuje pieczę nad prawidłowym funkcjonowaniem Biura Stałego, jest odpowiedzialna za funkcjonowanie Sieci między posiedzeniami Komitetu Sterującego oraz przedkłada propozycje działań Komitetu.

W skład Rady Wykonawczej wchodzi: Przewodniczący ENCJ oraz trzy osoby imiennie wyznaczone przez Komitet Sterujący spośród swoich członków. I tak na spotkaniu Komitetu Sterującego 7.07.2008 r., poza Przewodniczącym ENCJ Johnem Thomasem, do Rady Wykonawczej powołano: panią Gracieuse Lacoste (Francja), panią Teresę Flemming-Kuleszę (Polska) oraz pana Javiera Laordena (Hiszpania). Przygotowano również harmonogram kolejnych spotkań Komitetu Sterującego oraz Rady Wykonawczej. Jedno z nich, zaplanowane na marzec 2009 r., odbędzie się w Warszawie, pozostałe w Brukseli i Walencji, zaś Zgromadzenie Ogólne ENCJ w 2009 r. zostanie zwołane w Bukareszcie.

Od lewej: sędzia Barbara Godlewska-Michalak, sędzia Irena Piotrowska, sędzia Roman Kęska – Wiceprzewodniczący KRS, Christiane Malmendier, sędzia Stanisław Dąbrowski – Przewodniczący KRS, Jacques Hamaide, Jean-Luc Cottyn, Jean-Marie Siscot

3) W 2008 r. Krajowa Rada Sądownictwa ściśle współpracowała z członkami Sieci ENCJ w ramach grup roboczych: *Odpowiedzialność sędziów*, *Sądownictwo karne w UE*, *Wzajemne Zaufanie* oraz *Zaufanie Publiczne*. Koordynację prac tej ostatniej grupy powierzono Polsce. W dniach 21.01.2008 i 14.04.2008 r. odbyły się w Warszawie dwa spotkania grupy *Zaufanie Publiczne*. Ich organizacją i koordynacją zajmowała się pani sędzia Irena Piotrowska wraz z panią sędzią Barbarą Godlewską-Michalak.

Grupa robocza *Odpowiedzialność sędziów* obradowała 28.01.2008 r. w Paryżu oraz 17.03.2008 r. w Rzymie. Spotkania grupy *Sądownictwo karne w UE* odbyły się 14.03.2008 r. w Rzymie oraz 26.09.2008 r. w Londynie, zaś grupy *Wzajemne zaufanie* - 11.04.2008 r. We wszystkich tych spotkaniach Polskę reprezentował Wiceprzewodniczący KRS pan sędzia Ryszard Pęk. Tematem, który przewijał się w pracach grup roboczych, była transparentność i jej różne aspekty: jawność postępowania, zaufanie, odpowiedzialność sędziów. Została też ujawniona konieczność głębszej refleksji nad *self-governance* (uniezależnieniem Rad Sądownictwa od rządów) i tematom tym będzie poświęcone następne spotkanie Zgromadzenia Ogólnego.

Wielopłaszczyznowa współpraca w ramach Sieci ENCJ zwróciła uwagę na potrzebę usprawniania strony internetowej Sieci. W dniu 8.05.2008 r. w San Sebastian odbyło się szkolenie seminaryjne zorganizowane przez Komitet Stały ds. strony internetowej ENCJ (*Standing Committee*). Uczestniczył w nim pan Konrad Dąbrowski, Dyrektor Wydziału Współpracy Międzynarodowej Biura KRS. ■

MIĘDZYNARODOWA DZIAŁALNOŚĆ KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA (styczeń-lipiec 2008 r.)

Rafał Michalczewski

Krajowa Rada Sądownictwa od lat stara się utrzymywać i stale poszerzać międzynarodowe kontakty z odpowiednikami Rady w Europie i na świecie. Ta sfera działalności Rady jest szczególnie ważna z punktu widzenia wymiany poglądów i doświadczeń. Pierwsze półrocze 2008 r. obfitowało w spotkania zarówno dwustronne, jak i wielostronne, a poprzez liczne wizyty i wyjazdy zagraniczne Rada intensywnie rozwijała współpracę międzynarodową ze znanymi i nowymi instytucjami.

Jednym z ważnych źródeł kontaktów jest program wymiany kadr wymiaru sprawiedliwości, w którym Krajowa Rada Sądownictwa bierze udział za pośrednictwem Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa (ENCJ), skupiając się na części dotyczącej wymiany członków rad sądownictwa, organizowanej przez Europejską Sieć Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN). Program wymiany obejmuje m.in. spotkania i wykłady dotyczące struktury sądownictwa, systemu szkolenia sędziów, odpowiedzialności sędziowskiej oraz funkcjonowania Rad i ich obsługi administracyjnej. W 2008 r. Rada ponownie brała w nim udział, tym razem nie tylko wysyłając, ale i przyjmując delegatów.

W ramach uczestnictwa KRS w tym programie do Polski przybędą przedstawiciele rad sądownictwa Hiszpanii i Holandii, a członkowie Krajowej Rady Sądownictwa udadzą się z wizytą do Wyższej Rady Sądownictwa Belgii oraz do Szkocji.

Poza działaniami prowadzonymi w ramach ENCJ bądź za jej pośrednictwem, członkowie Rady współpracowali z wieloma innymi organizacjami międzynarodowymi związanymi z szeroko rozumianym wymiarem sprawiedliwości. Uczestniczyli w spotkaniach i konferencjach międzynarodowych, w których mogli zapoznać się z dorobkiem prawnym państw członkowskich Unii Europejskiej i innych krajów.

Bardzo intensywna jest współpraca Krajowej Rady Sądownictwa z Radą Europy i działającą pod jej egidą Radą Konsultacyjną Sędziów Europejskich. KRS brała udział w przygotowywaniu (poprzez zgłaszanie uwag i korekt) Opinii nr 10 (2007) CCJE z 23.11.2007 r. na temat „Rada Sądownictwa w służbie społeczeństwa”.

W dokumencie tym położono wyraźny nacisk na tworzenie gwarancji niezależności wymiaru sprawiedliwości poprzez umacnianie pozycji Rad Sądownictwa.

Obszarem zainteresowania Rady Europy i CCJE są również kwestie związane z zagrożeniami niezawisłości sędziów i niezależności sądów w kontekście finansowania sądów oraz powołań sędziowskich. W tym celu do KRS przesłano specjalny kwestionariusz dotyczący organizacji sądów. Rada Europy zwróciła szczególną uwagę na odmowę powołania 9 osób na stanowiska sędziowskie. Za pośrednictwem CCJE zwrócono się więc do Krajowej Rady Sądownictwa o opinię w tej sprawie, którą przedstawiła pani sędzia Irena Piotrowska, członek KRS, polski reprezentant przy Konsultacyjnej Radzie Sędziów Europejskich.

KRS bierze obecnie także aktywny udział w pracach nad nową wersją Rekomendacji Komitetu Ministrów RE [nr (94)12] w sprawie niezawisłości, efektywności i roli sędziów.

W dniu 30.05.2008 r. w siedzibie KRS odbyło się spotkanie z przedstawicielami Rady Europy: Komisarzem Praw Człowieka Thomasem Hammarbergiem oraz panią Sirpa Rautio. Głównym obszarem zainteresowania Komisarza były kwestie istniejących i potencjalnych zagrożeń w sferze niezależności sądownictwa. Omówiono także sytuację prawną i materialną polskich sądów w świetle Opinii Nr 10 (2007) Rady Europy. Wyrażono chęć podtrzymania i rozwijania współpracy między KRS a Radą Europy.

Od lewej: sędzia George Birmingham, Noel Rubotham, sędzia Joseph Finnegan, tłumacz Joanna Rheindorf-Zaorska, sędzia Roman Kęska, sędzia Irena Piotrowska, sędzia Małgorzata Niezgódka-Medek

W pierwszej połowie 2008 r. Krajowa Rada Sądownictwa gościła również delegacje zagranicznych Rad Sądownictwa. W dniach 15-16.04.2008 r. na zaproszenie Krajowej Rady Sądownictwa przebywała w Polsce z oficjalną wizytą czteroosobowa delegacja Wyższej Rady Sądownictwa Królestwa Belgii. W jej skład weszli: pan Jacques Hamaide, Członek Stałego Biura i Przewodniczący Francuskojęzycznej Komisji Nominacji i Powołań, pani Christiane Malmendier, Członek Stałego Biura i Przewodnicząca Francuskojęzycznej Komisji Doradczej i Śledczej, pan Jean-Luc Cottyn, Członek Stałego Biura i Przewodniczący Holenderskojęzycznej Komisji Nominacji i Powołań oraz pan Jean-Marie Siscot, Administrator w Wyższej Radzie Sądownictwa. Gościom przedstawiono skład, kompetencje i działania Rady. Odbyli oni również wizyty w Ministerstwie Sprawiedliwości, Sądzie Najwyższym i Trybunale Konstytucyjnym, gdzie przysłuchiwali się odczytaniu wyroku w sprawie skargi złożonej przez KRS.

W dniach 8-10 maja przebywała w Polsce z oficjalną wizytą trzysobowa delegacja Irlandzkiej Rady Sądów w składzie: Pan Joseph Finnegan, Sędzia Sądu Najwyższego, Pan George Birmingham, Sędzia Sądu Wyższego i Pan Noel Rubotham, Dyrektor Wydziału Reform i Rozwoju Służb Sądowych Irlandii. Wizyta była okazją do nawiązania bliższych kontaktów między sądownictwem obu krajów oraz do zidentyfikowania różnic i podobieństw między kontynentalnym a anglosaskim systemem prawnym, jak również perspektyw ich zbliżenia. Goście, oprócz wizyty w siedzibie Rady, spotkali się również z Prezesem Trybunału Konstytucyjnego Jerzym Stępnem, Prezesem Naczelnego Sądu Administracyjnego prof. drem hab. Januszem Trzcīńskim, Pierwszym Prezesem Sądu Najwyższego prof. drem hab. Lechem Gardockim oraz Wiceministrem Sprawiedliwości Łukaszem Rędziniakiem.

Współpraca z innymi Radami nie ogranicza się do wizyt na wysokim szczeblu. Ma ona również wymiar codzienny – Krajowa Rada Sądownictwa prowadzi wymianę doświadczeń przede wszystkim na temat organizacji i reformy systemu sądownictwa z Radami państw z całej Europy. Wiele pytań na ten temat otrzymuje od państw reformujących ustrój sądownictwa, jak Rumunia, Turcja czy Litwa. Tam też kieruje odpowiedzi przygotowane przez Biuro Rady.

W 2008 r. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa przyjmował w siedzibie Rady liczne delegacje zagraniczne. Wizyty te sprzyjały wymianie doświadczeń, informacji oraz poglądów na temat najważniejszych problemów wymiaru sprawiedliwości.

W dniu 9.05.2008 r. miało miejsce spotkanie członków KRS z 12-osobową delegacją przedstawicieli

Państwowej Administracji Sądowniczej z Ukrainy przebywających w Polsce na zaproszenie Kolegium Europy Wschodniej im. J. Nowaka-Jeziorańskiego. Ze strony polskiej udział wzięli: Przewodniczący KRS sędzia Stanisław Dąbrowski, Wiceprzewodniczący Rady sędzia Roman Kęska, szef Biura KRS sędzia Irena Piotrowska i sędzia Barbara Godlewska-Michalak, jak również pracownicy Wydziału Współpracy Międzynarodowej Biura KRS. Gości z Ukrainy interesowała przede wszystkim struktura organizacyjna Rady, procedury powoływania jej członków, ustalanie budżetu dla Rady i całego wymiaru sprawiedliwości, a także podstawy prawne oraz organizacja i codzienne funkcjonowanie Biura KRS.

W dniu 4.06.2008 r. w sali posiedzeń KRS odbyło się spotkanie z przebywającą na zaproszenie Sądu Okręgowego w Tarnowie sześciuosobową delegacją Sądu Okręgowego w Veszprēm z Węgier. W spotkaniu uczestniczyli: sędzia dr Janos Mezödi (Wiceprezes Sądu), sędzia dr Gabor Varga oraz reprezentujący Sąd Okręgowy w Tarnowie: prezes Jacek Satko i sędzia Andrzej Bosak. Krajową Radę Sądownictwa reprezentowali Wiceprzewodniczący Roman Kęska, sędzia Irena Piotrowska oraz sędzia Barbara Godlewska-Michalak, a także pracownicy Wydziału Współpracy Międzynarodowej Biura KRS. Wizyta była okazją do przedstawienia aktualnej sytuacji wymiaru sprawiedliwości w obu krajach. Poruszono kwestię powołań sędziowskich w Polsce oraz wyboru nowego przewodniczącego Węgierskiej Rady Sądownictwa.

W dniu 12.06.2008 r. w siedzibie Rady odbyło się spotkanie Przewodniczącego KRS sędziego Stanisława

II posiedzenie Grupy Roboczej „Zaufanie Publiczne”. Od lewej: Jean-Marie Siscot (Belgia), sędzia Soren Axelsen (Dania), Vincenzo-Maria Siniscalchi (Włochy), Michael Villemors Larsen (Dania), sędzia Barbara Godlewska-Michalak, dr Albert Klijn (Holandia), sędzia Teresa Flemming-Kulesza, sędzia Javier Martinez Lázaro (Hiszpania), sędzia Irena Piotrowska Szef Biura KRS, sędzia Celso Rodriguez Padrón (Hiszpania), sędzia Corina Alina Corbu (Rumunia), Szymon Krzyszcuk, Elena Fumarel (Rumunia), dr Marnix Croes (Holandia), Petra Thor Jonzon (Szwecja), tłumacz Beata Barszczewska, Rafał Michalczewski

Dąbrowskiego z przedstawicielami Rady Adwokatury i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (CCBE) oraz Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawników (IBA), panem Johnem Fishem i panem Wilburem Glahnem. Głównym tematem rozmowy było omówienie przygotowanego przez obie organizacje dokumentu przedstawiającego zagrożenia dla polskiego wymiaru sprawiedliwości, ze szczególnym uwzględnieniem odmowy powołania przez Prezydenta RP przedstawionych przez Krajową Radę Sądownictwa kandydatur na stanowiska sędziowskie.

W dniu 16.07.2008 r. przybyła do siedziby KRS przebywająca w Polsce na zaproszenie Ministerstwa Sprawiedliwości oficjalna 18-osobowa delegacja przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości Turcji, pod przewodnictwem pana Sadi Güven, podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Turcji. W jej skład weszli również: Çetin Zöngür, Członek Wysokiej Rady Sędziów i Prokuratorów, Musa Tekin, Członek Wysokiej Rady Sędziów i Prokuratorów, Coşkun Koçak, Szef Wydziału w XIX Departamencie Prawnym Sądu Kasacyjnego, Niyazi Güney, Dyrektor Generalny ds. Legislacyjno-Prawnych w Ministerstwie Sprawiedliwości, Ibrahim Okur, Dyrektor Generalny w Zarządzie Głównym ds. Osobowych Ministerstwa Sprawiedliwości, Hüseyin Yildirim, Przewodniczący Rady Rozwoju Strategicznego w Ministerstwie Sprawiedliwości, Akin Çakin, zastępca Dyrektora Generalnego ds. Legislacyjno-Prawnych w Ministerstwie Sprawiedliwości, Neslihan Ekinci, Naczelnik Wydziału w Zarządzie Głównym ds. Osobowych Ministerstwa Sprawiedliwości, Nurdan Okur, Sędzia Sprawozdawca w Trybunale Konstytucyjnym, Mehmet Çalişir, Sędzia, Rada Rozwoju Strategicznego, Ministerstwo Sprawiedliwości, Musa Nihat Turan, Członek XI Departamentu Prawnego Rady Stanu, Larry Taman, Konsultant Międzynarodowy UNDP, Yavuz Atar, Konsultant Krajowy UNDP, Leyla Şen, Kierownik Programu UNDP oraz Seher Alacaci, Członek Projektu UNDP.

Krajową Radę Sądownictwa reprezentowali: Wiceprzewodniczący Rady sędzia Ryszard Pęk,

Wiceprzewodniczący Rady sędzia Roman Kęska, Szef Biura KRS sędzia Irena Piotrowska, sędzia Barbara Godlewska-Michalak, sędzia Ewa Chałubińska, sędzia Beata Morawiec, jak również pracownicy Wydziału Współpracy Międzynarodowej Biura KRS. Tematami rozmowy z gośćmi z Turcji były: struktura organizacyjna Rady i jej Biura, procedury powołań i awansów sędziowskich, budżet Rady, spory kompetencyjne pomiędzy organami władzy wykonawczej i sądowniczej oraz zagadnienia zmian prawnych związanych ze wstąpieniem do Unii Europejskiej.

W 2008 r. członkowie Krajowej Rady Sądownictwa brali również udział w wielu konferencjach, zjazdach i seminariach, które miały miejsce w kraju i za granicą. Udział w nich pozwolił zapoznać się z dorobkiem prawnym zarówno państw członkowskich Unii Europejskiej, jak i pozostających poza jej strukturami.

W dniach 28.05.-3.06.2008 r. odbywała się w Murcji i Luksemburgu XIV edycja Kursu Stosowania Prawa Wspólnotowego w Sądownictwie. Rada desygnowała do udziału w konferencji Wiceprzewodniczącego Rady pana sędziego Romana Kęskę. Zajmowano się na niej prawem europejskim oraz jego zastosowaniem w konkretnych postępowaniach sądowych.

Organizowane przez Naczelną Radę Sądownictwa Hiszpanii seminarium, poświęcone sposobom funkcjonowania systemów wizytacji i kontroli działalności organizacji sądowniczych na terenie Unii Europejskiej, odbyło się w dniach 5-6 czerwca w Madrycie. Krajową Radę Sądownictwa reprezentował Wiceprzewodniczący KRS sędzia Ryszard Pęk, który wygłosił wykład na temat systemu nadzoru i wizytacji sądów w Polsce.

W dniach 8-10 czerwca w Luksemburgu odbywało się seminarium sędziów z krajów Unii Europejskich organizowane przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. KRS reprezentowali: pani sędzia Krystyna Mielczarek, pani sędzia Barbara Godlewska-Michalak, pani sędzia Ewa Barnaszewska oraz pan sędzia Jarema Sawiński. ■

**Biuro
Reklamy**

Wolters Kluwer
Polska

Tomasz Sokół

tel. (22) 535-83-01

e-mail: tsokol@wolterskluger.pl

CZY URZĄD SĘDZIEGO BĘDZIE KORONĄ ZAWODÓW PRAWNICZYCH?

Irena Kamińska

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24.10.2007 r. dotyczący niezgodności art. 135 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 45 ust. 1 Konstytucji stawia polskie sądownictwo w niezwykle trudnej sytuacji. Wprawdzie TK orzekł, że przepis ten traci moc z dniem 5.05.2009 r., ale nie ma gotowych rozwiązań, a przy koniecznym i zgodnym z procedurami procesie legislacyjnym czasu pozostało naprawdę niewiele.

Z polskich sądów znikną asesory sądowi, ewentualnie stracą oni prawo orzekania, a w efekcie w sądach rejonowych znaczna część spraw może pozostać niezakończona. Instytucja asesury, przez lata jej istnienia, obrosła pewną pozytywną tradycją i w zasadzie sprawdzała się w praktyce. Dawała możliwość zweryfikowania w procesie orzekania umiejętności młodych ludzi, którzy nie od razu otrzymywali nominację na jeden z najpoważniejszych urzędów.

Jednak w okresie sprawowania funkcji przez poprzedniego Ministra Sprawiedliwości okazało się, że szereg instytucji i norm prawnych, interpretowanych dotychczas zgodnie z duchem Konstytucji i szanowania odrębności trzeciej władzy, można też interpretować inaczej, wobec czego badanie ich konstytucyjności stało się konieczne.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego poza tym, że zmusza ustawodawcę do stworzenia norm prawnych zgodnych z zapisami Konstytucji, daje równocześnie niepowtarzalną szansę na taką przebudowę systemu dochodzenia do urzędu sędziego, aby stał się on faktyczną koroną zawodów prawniczych. Wypada bowiem odpowiedzieć sobie na pytanie, kto powinien zostać sędzią i jakie znaczenie dla standardów obowiązujących w demokratycznym państwie prawa ma jakość korpusu sędziowskiego i sposób jego kształtowania.

Prawo do niezawisłego, kompetentnego i sprawnego sądu jest prawem przysługującym każdemu z nas. Jego realizacja tylko w części zależy jednak od samych sędziów. Uzależniona jest też od państwa, w którego imieniu ferowane są wyroki, i od jego władzy ustawodawczej oraz wykonawczej, której obowiązkiem jest zapewnienie sędziom warunków godnych sprawowanego przez nich urzędu. Kim zatem powinien być sędzia, aby orzekanie dotyczące najbardziej istotnych ludzkich spraw: wolności, mienia,

dóbr osobistych, spraw rodzinnych odbywało się nie tylko w majestacie prawa, ale też w atmosferze szacunku i poważania dla osób, które urząd ten sprawują?

Sędzia powinien być niewątpliwie świetnym prawnikiem. Ale powinien też być człowiekiem mądrym, mądrością, która wynika nie tylko z posiadanej wiedzy, ale też z doświadczenia życiowego i zawodowego, z szacunku dla innych ludzi bez względu na dzielące ich różnice, z dystansu do wydarzeń i emocji, o których wiadomo, że są ulotne i tak naprawdę nie mają znaczenia. Żeby ludzie o takich cechach przychodzili do zawodu i w nim pozostawali, musieliby nabrać przekonania, że państwo, w którego imieniu sprawują wymiar sprawiedliwości, docenia ich wysiłek, traktuje ich poważnie i wreszcie zapewnia im taki status materialny, który pozwala skupić się na pracy, a nie na rozwiązywaniu problemów ekonomicznych. Zwróciło na to uwagę Europejskie Stowarzyszenie Sędziów w rezolucji podjętej 24.05.2008 r., wskazującej, że system wynagradzania sędziów w Polsce prowadzi do powstania znacznych różnic pomiędzy poziomem dochodów sędziów a innymi wskaźnikami gospodarki narodowej. Zdaniem autorów rezolucji, a rzadko wyrażają oni opinię w sprawach płacowych sędziów, fundamentalne zasady zapisane w przyjętych przez społeczność międzynarodową aktach, takich jak: Europejska Karta Statutu Sędziego, Uniwersalna Karta Sędziego i Karta Sędziów Europejskich, nie są przestrzegane przez polski rząd.

Na razie mamy jednak do czynienia z odsuwaniem momentu wejścia w życie rozwiązań korzystnych dla sędziów, czego przykładem mogą być stawki awansowe, lub z próbą ich uchylenia tuż przed wejściem w życie bez proponowania rozwiązań kompensujących, czego dowodem mogą być przepisy dotyczące awansów poziomych. Ogólnie rzecz biorąc chodzi o tzw. brak woli politycznej, której nigdy nie było, a w środowisku sędziów coraz bardziej narasta przekonanie, że jest to forma mityczna, czyli nieistniejąca, zaś oczekiwanie na jej nagłe pojawienie się jest dowodem braku realizmu i przejawem niczym niesprawiedliwionego optymizmu.

W dużej mierze los i jakość korpusu sędziowskiego zależy więc od rozwiązań ustawowych dotyczących dojścia do urzędu.

Pod adresem asesorów padały często zarzuty, że są to ludzie zbyt młodzi, a wiedza uzyskana w czasie studiów i aplikacji sędziowskiej nie wystarcza, brakuje bowiem życiowego doświadczenia, którego nie nabywa się w żadnej szkole. Trudno zaprzeczyć, że ferowanie wyroków wymaga nie tylko ogromnej wiedzy, ale też tych wszystkich cech, o których była mowa wcześniej, a one wiążą się z dojrzałością emocjonalną wynikającą z doświadczenia zawodowego i życiowego. Niejeden młody sędzia, gdyby mógł wcześniej na własnej skórze odczuć, jak odbierane jest przez strony i ich pełnomocników sędziowskie zniecierpliwienie, pośpiech, brak szacunku dla strony, a co najgorsze niedostateczne przygotowanie do rozprawy, to po nominacji, na sali sądowej, z pewnością zachowywałby się inaczej.

Rozwiązania proponowane przez Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu dojścia do stanowiska sędziego nie eliminują właściwie żadnej z dotychczas istniejących w tej materii niedogodności. Nie czynią bowiem urzędu sędziego tak prestiżowym, aby stał się on nawet w sądzie najniższego szczebla atrakcyjny dla dobrych, doświadczonych, osiągających powodzenie w innych zawodach prawników. Ponadto, przepisy proponowanej ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oddają zbyt dużą władzę dyrektorowi tej szkoły, który z kolei zależy od Ministra Sprawiedliwości. Po lekturze projektu powstaje też pytanie, czy przy naborze na kolejne aplikacje (ogólną i sędziowską) nie zadziała mechanizm negatywnej selekcji ze względu na proponowane warunki płacowe i uciążliwości związane ze scentralizowanym procesem kształcenia.

Artykuł 38 projektu stanowi, że aplikant jest uprawniony do bezpłatnego korzystania z bazy dydaktycznej i informatycznej oraz wyposażenia i sprzętu Krajowej Szkoły w celu pogłębienia wiedzy i doskonalenia swoich umiejętności na warunkach określonych przez dyrektora. Część zajęć na aplikacji ma się odbywać w systemie stacjonarnym wymagającym zakwaterowania. Nie wiadomo jednak, kto będzie ponosił związane z tym koszty.

Wątpliwości nasuwa też rozwiązanie zaproponowane w art. 42 projektu. Zgodnie z tym przepisem, aplikanci mają otrzymywać stypendium, przy czym wysokość stypendium aplikanta aplikacji ogólnej nie może przekraczać 70% wysokości wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej referendarza sądowego. Ponieważ stypendium przyznaje dyrektor Szkoły, powstaje pytanie, od jakiej kwoty i według jakich zasad będzie on różnicować jego wysokość. Projekt ten ma jeszcze jedną wadę. Pierwsi absolwenci szkoły będą mogli stanąć do konkursu na urząd sędziego w 2014 r. Do tego czasu o ten urząd ubiegać się będą asystenci i referendarze oraz ci przedsta-

wiciele innych zawodów prawniczych, którzy nie osiągają z ich wykonywania należytej satysfakcji. Nie uogólniając tego na wszystkie przypadki, można jednak przypuszczać, że do wskazanej powyżej daty, przy obecnym poziomie wynagrodzeń sędziowskich nie będą przychodzić do zawodu sędziego ci najbardziej pożądani, czyli najlepsi z najlepszych.

Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” zaproponowało rozwiązanie, które w swoich podstawowych założeniach funkcjonuje już z powodzeniem w sądownictwie administracyjnym i mogłoby uczynić urząd sędziego prawdziwą koroną zawodów prawniczych. Dostęp do tego urzędu mieliby prawnicy wykonujący zawody prokuratora, adwokata, radcy prawnego, notariusza po osiągnięciu wieku co najmniej 32 lat. W przypadku adwokatów, radców prawnych i notariuszy do powołania na urząd sędziego sądu rejonowego konieczne byłoby wykonywanie tych zawodów przez okres 5 lat, sędziego sądu okręgowego – 8 lat, sędziego sądu apelacyjnego – 12 lat.

W celu uniknięcia sytuacji, w której do urzędu sędziego doświadczeni prawnicy będą aspirować przede wszystkim ze względu na uprawnienia związane ze stanem spoczynku, należałoby przyjąć regulację, iż uposażenie z nim związane uzyskuje się w przypadku co najmniej 9 lat pracy na stanowisku sędziego. Prawo ubiegania się o nie dawałby również wysoki status naukowy doktora habilitowanego lub profesora nauk prawnych.

Poza przedstawioną wcześniej zewnętrzną drogą dochodzenia do stanowiska sędziego projekt przewiduje również możliwość ubiegania się o urząd sędziego sądu rejonowego przez asystentów sędziów i referendarzy. Powinni oni ukończyć aplikację ogólną proponowaną przez Krajową Szkołę, z tym, że w okresie dwuletnim. Po sześciu latach referendarze, a po siedmiu asystenci mogliby ubiegać się o wskazany wcześniej urząd, przedkładając pozytywną rekomendację kolegium sądu, w którym są zatrudnieni, a w czasie procedury konkursowej przy ocenie ich kandydatur brałoby się pod uwagę wynik egzaminu kończącego aplikację oraz wszystkie uzyskane oceny ich pracy.

Realizacja tego projektu wymaga jednak, aby sędzia zajmował się orzekaniem, a nie czynnościami technicznymi, a sądy nie wymierzały mandatów i nie rejestrowały nawet drobnej działalności gospodarczej. Konieczne jest ograniczenie sądowej kognicji i takie otoczenie sędziego odpowiednią sądową infrastrukturą, aby mógł on zajmować się wymiarem sprawiedliwości w wąskim tego słowa znaczeniu. Definitywnego rozwiązania wymaga też kwestia sposobu kształtowania wynagrodzeń sędziów, tak by trzecia władza nie była, jak dotychczas, zdana na widzimisię władzy ustawodawczej i wykonawczej. Można przewidzieć w projekcie ustawy dłuższy okres dla jej wejścia w życie,

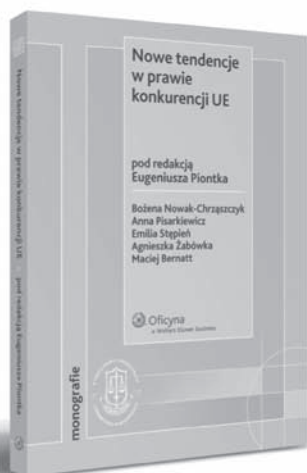
np. do roku 2010, aby budżet państwa mógł przygotować się na większe obciążenia związane z taką reformą.

Sądownictwo stoi dzisiaj, tak jak w końcówce lat 90. przed prawdziwym dylematem. Wtedy w związku ze zmianą ustrojową problemem była rozszerzana w sposób radosny i nieprzemyślany kognicja sądów. W krótkim czasie do sądów wpłynęło kilka milionów spraw, przy równoczesnym braku wsparcia kadrowego i finansowego, a każdy autor projektu ustawy pisał, że w związku z tym, iż dotyczy ona rozpoznania spraw przez sądy, nie wymaga ponoszenia przez budżet żadnych dodatkowych kosztów. Na nic zdążyli się wówczas apele i przestrogi Krajowej Rady Sądownictwa, głusi byli na nie zarówno politycy, jak i media. Sądownictwo z tej zapaści wychodzi do dzisiaj. A dziś z kolei grozi nam zapaść kadrowa. Politycy, którzy tego nie widzą, przejawiają zadziwiającą krótkowzroczność i działają na szkodę państwa. To sędziowie w odróżnieniu od prokuratury wykazali się w ostatnim okresie odpornością na

wszelkie groźby i naciski, i to od nich w konsekwencji zależy, jak w przyszłości stosowane będzie prawo i czy realne prawo do sądu będzie urzeczywistniane. Dlatego mylą się zarówno Pan Minister, jak i Pan Premier twierdząc, że sędziowie są jedną z grup zawodowych mających roszczenia płacowe. Sędziowie są jedyną grupą, o której mówi Konstytucja, i jedyną (poza politykami), która ma tak ogromny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie państwa prawa. Można uznać, że jacyś sędziowie zawsze się znajdują. Ale każdy z nas może kiedyś stanąć przed takim sędzią. Może stanąć przed nim zwłaszcza polityk, który doprowadził do tego, że będzie to sędzia byle jaki. Satysfakcja wynikająca z przekonania, że właśnie dokonała się sprawiedliwość dziejowa, nie zrównoważy jednak wówczas szkód, jakie w międzyczasie poniesie państwo i każdy z nas jako jego obywatel.

Irena Kamińska

*Sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego.
Członek Zarządu Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”.*

Nowe tendencje w prawie konkurencji UE

pod redakcją:
Eugeniusza Piontka

2008, format A5, oprawa twarda, s. 556
cena: 69 zł

W niniejszym tomie czytelnicy interesujący się wspólnotowym prawem konkurencji znajdą krytyczną analizę wybranych problemów oraz tendencji ujawniających się w tym zakresie. Autorzy nie pretendują do udzielania jednoznacznych odpowiedzi we wszystkich poruszanych sprawach, identyfikują niemniej występujące problemy prawne i poddają je krytycznej analizie prawniczej ze wskazaniem zarówno możliwych rozwiązań, jak i trudności instytucjonalnych czy instrumentalnych w obszarze odnośnych stosunków.

NOWOŚĆ!

 Oficina
a Wolters Kluwer business

Książkę znajdziesz w księgarni internetowej www.profinfo.pl

URZĄD SĘDZIEGO – Z KORONĄ CZY BEZ

Kierunki reformy wymiaru sprawiedliwości

Marek Celej

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej gwarantuje każdemu obywatelowi prawo do rozpatrzenia sprawy przez niezależny sąd. Prawo to oznacza m.in. wymóg, aby sprawy obywateli były rozpatrywane przez sądy, którym przysługują konstytucyjne gwarancje niezależności, a osoby, które wchodzi w ich skład, korzystały z gwarancji niezawisłości sędziowskiej. W przepisach ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych przewidziano uprawnienia Ministra Sprawiedliwości do powierzania sprawowania władzy sądowniczej asesorum, których status jest uregulowany odmiennie od statusu sędziów.

W dniu 30.10.2006 r. – w związku z zawisłą sprawą w przedmiocie wątpliwości co do zgodności przepisów regulujących instytucję asesora sądowego z regulacjami konstytucyjnymi – Trybunał Konstytucyjny w swoim postanowieniu sygnalizacyjnym wskazał Sejmowi konieczność rozważenia podjęcia inicjatywy ustawodawczej w przedmiocie unormowania systemu powoływania osób sprawujących władzę sądowniczą, tak aby zapewnić pełną realizację konstytucyjnych standardów prawa do sądu. W skargach konstytucyjnych podkreślano zależność asesora sądowego od ministra sprawiedliwości i kolegium właściwego sądu okręgowego, wskazując, że tym samym sprawy obywateli są często rozpoznawane przez organy, które nie spełniają konstytucyjnych standardów niezależności i niezawisłości.

Obowiązujące przepisy zakładające swobodę ministra i kolegium sądu okręgowego w powierzaniu czynności sędziowskich oznaczają jednostronne uzależnienie statusu zawodowego asesora od tych organów, a ważnym argumentem przemawiającym za ich niezgodnością z Konstytucją jest dopuszczalność odwołania asesora. Trybunał Konstytucyjny zwrócił też uwagę, że eliminacja Krajowej Rady Sądownictwa, której podstawowym zadaniem konstytucyjnym jest stanie na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, w procedurze powierzania asesorum czynności sędziowskich stanowi istotny wyłom w konstytucyjnym modelu powierzania władzy sędziowskiej.

Trybunał Konstytucyjny wskazał też, że usunięcie zaskarżonych przepisów z systemu prawnego obecnie doprowadziłoby do paraliżu funkcjonowania wymiaru spra-

wiedliwości. Pozbawienie asesorów możliwości orzekania spowodowałoby przestój w rozpatrywaniu spraw, a zmiana składu orzekającego w sprawach karnych wiązałaby się z koniecznością prowadzenia rozprawy od początku. Uznał więc za niezbędne podjęcie przez pracodawcę działań legislacyjnych w przedmiocie problematyki asesorów sądowych.

Ze względu na powagę sprawy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wystąpił do Sejmu z inicjatywą ustawodawczą zmiany Konstytucji oraz ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Projekt prezydencki przewidywał wprowadzenie instytucji sędziego, powołanego na urząd sędziego na czas oznaczony. Wprowadzając w projekcie Konstytucji nowe brzmienie art. 179 zaproponowano, aby obok sędziów powoływanych na czas nieoznaczony, powoływani byli sędziowie na czas oznaczony od 2 do 4 lat. Takie rozwiązanie dotyczyłoby sędziów powoływanych po raz pierwszy, co zastąpiłoby dotychczasową instytucję asesora sądowego i byłoby etapem pośrednim pomiędzy aplikacją sądową a właściwą i gwarantowaną przymiotem nieusuwalności służbą sądowniczą.

Powyższy projekt został negatywnie zaopiniowany przez Krajową Radę Sądownictwa. Rada wyraziła pogląd, iż niezgodność ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z Konstytucją – w części dotyczącej osób pełniących aktualnie funkcję asesorów – winna być usunięta przez dostosowanie ustawy do wymogów Konstytucji, a nie przez zmianę Ustawy Zasadniczej. Nie ulega wątpliwości, że powołanie sędziego na czas nieoznaczony określony w art. 179 Konstytucji przedstawia istotną wartość konstytucyjną i jest dopełnieniem gwarantowanego w art. 45 Konstytucji prawa do sądu. Chodzi też o fundamenty demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego sprawiedliwość społeczną, podział i równowagę władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej oraz o prawo każdego do niezawisłego sądu rozpoznającego sprawy przez niezawisłych sędziów. Proponowana w projekcie prezydenckim zmiana Konstytucji wprowadziłaby do systemu prawnego gorszą kategorię sędziego – powołanego jedynie na czas oznaczony.

Skutkiem tego byłoby ograniczenie prawa do rozpoznania sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd poprzez powierzenie orzekania sędziom wyposażonym w niepełne gwarancje niezawisłości – można powiedzieć – „sędziom drugiej kategorii”.

Krajowa Rada Sądownictwa opiniując negatywnie przedstawione projekty, zaproponowała rozwiązania nienaruszające Ustawy Zasadniczej. Zmiana w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych polegałaby na wprowadzeniu dodatkowego, pierwszego szczebla w hierarchii stanowisk sędziowskich o nazwie „sędzia grodzki”, powoływanego przez Prezydenta RP – na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa – na czas nieokreślony. Takie rozwiązanie nie wymagałoby konieczności zmiany Konstytucji. Uwagi i propozycje Krajowa Rada Sądownictwa – organ konstytucyjny stojący na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów – przedstawiła w swoim stanowisku z 1.06.2007 r. W trakcie dyskusji sejmowej nad prezydenckim projektem w dniu 13.06.2007 r. wielu posłów uznało również, że proponowane w nim zmiany nie usuwają wątpliwości natury konstytucyjnej i poparło koncepcję Rady (*vide* wystąpienia C. Grabarczyka i M. Tobera).

Krajowa Rada Sądownictwa jako konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów była i jest żywotnie zainteresowana opracowaniem dobrego modelu dochodzenia do zawodu sędziego. Już w dniu 14.12.2006 r., zajmując stanowisko w przedmiocie konsekwencji postanowienia Trybunału Konstytucyjnego, podkreśliła, iż instytucja asesury wymaga gruntownej, ustrojowej modyfikacji. Określiła kierunki i podstawy rozważań nad nowym modelem tej instytucji, niezbędne do uwzględnienia przy nowelizacji ustawy regulującej urząd sądów powszechnych, aby była ona zgodna z obowiązującą Konstytucją. Rozważała dwa warianty dochodzenia do zawodu sędziego: osób powołanych po raz pierwszy przez możliwość utworzenia nowego stanowiska sędziowskiego lub wyłącznie osób wykonujących inne zawody prawnicze.

W orzeczeniu z 24.10.2007 r. Trybunał Konstytucyjny po rozpoznaniu zastrzeżeń co do konstytucyjności możliwości powierzenia czynności orzekania asesorom, jako podmiotom ustrojowo nieodpowiadającym wymaganiom stawianym sędziom i nieposiadającym stosownych gwarancji niezależności, orzekł niezgodność uregulowań art. 135 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Zasadność najważniejszych zarzutów uznał Rzecznik Praw Obywatelskich i Krajowa Rada Sądownictwa – organy konstytucyjne upoważnione do wszczynania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego art. 135 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych – jako niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji – traci moc obowiązującą z upływem 18 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, tj. 5.05.2009 r. W wydanym orzeczeniu Trybunał wziął pod uwagę praktyczne skutki wyroku, bowiem asesorzy, którym Minister Sprawiedliwości powierzył wykonywanie czynności sądowych, utraciliby kompetencje do wykonywania tych czynności, a istotne zmniejszenie liczby osób orzekających mogłoby doprowadzić do znacznego wydłużenia się czasu prowadzenia postępowań sądowych. Tym samym natychmiastowe wejście w życie wyroku prowadziłoby do poważnego naruszenia Konstytucji.

Krajowa Rada Sądownictwa znając wagę problemu – podczas dyskusji nad właściwym jego rozwiązaniem, pomimo braku ustawowego uprawnienia do inicjatywy ustawodawczej, w stanowisku z 13.03.2008 r. przygotowała własną propozycję wyrażoną w formie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Należy podkreślić, iż rozwiązanie zaproponowane przez Radę nie wymaga konieczności zmiany Konstytucji, a zarazem likwiduje sprzeczność przepisów ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (art. 135) z Ustawą Zasadniczą. Propozycja Krajowej Rady Sądownictwa nie doprowadza do obniżenia standardów konstytucyjnych i daje gwarancje niezawisłości sędziowskiej.

Projekt zakłada wyeliminowanie z ustawy funkcji asesora sądowego i wprowadzenie stanowiska sędziego grodzkiego, pełniącego czynności sędziowskie w sądzie rejonowym, którego status będzie taki sam jak pozostałych sędziów powołanych na stanowiska sędziów w sądach rejonowych, okręgowych i apelacyjnych, tj. powołanie na czas nieokreślony, nieusuwalność ze stanowiska poza przypadkami przewidzianymi prawem. Jedyne, co będzie go różniło od sędziego sądu rejonowego, to wiek (ukończone 27 lat) oraz zakres spraw, jakie będzie rozpoznawał – nieskomplikowane o najmniejszym ciężarze gatunkowym (o wykroczenia w pierwszej instancji, o wykroczenia skarbowe oraz o przestępstwa skarbowe, z wyjątkiem spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu zwyczajnym, o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, o przestępstwa podlegające rozpoznawaniu w postępowaniu przyspieszonym, o pozostałe przestępstwa, podlegające rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, cywilne podlegające rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym oraz dotyczące depozytów sądowych i przepadku rzeczy).

Projekt przewiduje także przepisy przejściowe, wprowadzające możliwość szybszego awansu dotychczasowych asesorów na stanowisko sędziego sądu rejonowego lub za-

trudnienia za ich zgodą na stanowiskach referendarzy lub asystentów sędziego. W projekcie zaproponowano też nową metodę ustalania stawek podstawowych wynagrodzeń sędziów i aplikantów sądowych. Zamiast dotychczasowego ustalania tzw. stawek bazowych w ustawie budżetowej, a zatem w procedurze politycznej, przyjmuje się, że stawkę podstawową wynagrodzeń należy wyliczać jako wielokrotność przeciętnej płacy w gospodarce narodowej ustalonej corocznie przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Wprowadzi to w miejsce procedur politycznych zobiektywizowaną kategorię ekonomiczną przeciętnej płacy, wynikającej z wynagrodzeń i ich wzrostu w danym roku w gospodarce narodowej. Zapewni to ustanowienie stawki podstawowej wynagrodzeń, jako wielokrotności przeciętnej płacy, zgodnie z zasadą konstytucyjną godnego wynagrodzenia sędziów.

Rada nie zamknęła dyskusji nad modelem dochodzenia do zawodu sędziego. Przedstawiła koncepcję, nad którą powinni dyskutować nie tylko politycy i rząd, ale także środowisko prawnicze. Oczywiście, można szukać innych rozwiązań, które zmienią dotychczasowy model powoływania osób sprawujących wymiar sprawiedliwości. Można przyjąć rozwiązanie – zawód sędziego ukoronowaniem kariery prawnika – przyjęte przez liczne państwa europejskie. Niezbędne wtedy jest umożliwienie dostępu do stanu sędziowskiego wybitnym prawnikom z innych zawodów prawniczych: adwokatom, radcom prawnym i prokuratorom. Jednakże warunkiem powodzenia takiego rozwiązania jest znaczące podniesienie wynagrodzenia sędziów, w celu urzeczywistnienia przesłanki art. 178 ust. 2 Konstytucji gwarantującej „wynagrodzenie odpowiadające godności urzędu”. Tylko wtedy możliwy będzie dopływ do zawodu sędziowskiego osób z innych zawodów prawniczych.

W celu umożliwienia dyskusji nad modelem dochodzenia do zawodu sędziego i skonfrontowania różnych rozwiązań Krajowa Rada Sądownictwa zorganizowała w dniu 22.04.2008 r. konferencję „Urząd sędziego koroną zawodów prawniczych”. W trakcie konferencji środowisko sędziowskie mogło zapoznać się z proponowanymi przez Radę rozwiązaniami, a także propozycjami Ministerstwa Sprawiedliwości i Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”. Podczas Konferencji sędzia Ewa Stryczyńska, członek Krajowej Rady Sądownictwa – osoba powołana przez Prezydenta RP – przekazała zgromadzonym informację, iż Prezydent RP Lech Kaczyński wyrażając troskę o przyszłość polskiego systemu sprawiedliwości wycofał się z koncepcji zmiany Konstytucji i poparł projekt przedstawiony przez Krajową Radę Sądownictwa.

Prezentowano propozycje Ministerstwa Sprawiedliwości i Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”.

Ministerialny projekt nowelizacji ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych zakłada dopuszczalność „przepływu” osób między zawodami prawniczymi (konceptcja urzędu sędziego jako ukoronowania kariery prawniczej) i rezygnację z obecnego modelu aplikacji sędziowskiej przy sądach apelacyjnych.

Proponuje trzy możliwości dojścia do zawodu sędziego:

- z innych zawodów prawniczych: prokuratury, adwokatury, notariatu, od radców prawnych oraz ze świata nauki (profesorowie i doktorzy habilitowani),
- po 5-letniej centralnej aplikacji sądowej w Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury (rok aplikacji ogólnej i cztery lata m.in. na stażu referendarskim),
- po 4 latach pracy jako asystent sędziego lub po 5 latach pracy jako referendarz sądowy.

Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” w proponowanym modelu zakłada istnienie dwóch dróg dojścia do urzędu sędziego:

- **zewnętrzna** – osób, które o urząd sędziego starałyby się po pewnym okresie wykonywania innych zawodów prawniczych, czyli zawodu prokuratora, adwokata, radcy prawnego i notariusza,
- **wewnętrzna** – referendarzy sądowych i asystentów sędziego – po upływie określonych lat pracy zawodowej.

Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” podkreśliło, że sprawowanie urzędu sędziego wymaga nie tylko ogromnej wiedzy, ale również największej odpowiedzialności, dojrzałości emocjonalnej i doświadczenia życiowego. Tych cech nie nabywa się w wyniku jakiegokolwiek szkolenia, ale tylko poprzez własne doświadczenia zawodowe i życiowe. Dlatego też idea proponowanego modelu zakłada, że dolna granica wieku, w którym można byłoby ubiegać się o urząd sędziego sądu rejonowego, powinna zostać podniesiona do 35 lat. W przypadku adwokatów, radców prawnych i notariuszy do powołania na urząd sędziego sądu rejonowego konieczne byłoby wykonywanie tych zawodów przez okres nie krótszy niż 8 lat, na urząd sędziego sądu okręgowego – 10 lat i na urząd sędziego sądu apelacyjnego – 15 lat. Alternatywnie wymagany najniższy wiek dla sędziego sądu rejonowego wynosiłby 32 lata. W przypadku adwokatów, radców prawnych i notariuszy do powołania na urząd sędziego sądu rejonowego konieczne byłoby wykonywanie tych zawodów przez okres nie krótszy niż 5 lat, sędziego sądu okręgowego – 8 lat, sędziego sądu apelacyjnego – 12 lat oraz w przypadku asystentów i referendarzy sądowych, okres wymaganego zatrudnienia powinien wynosić 7 lat.

Uczestnicy Konferencji jednoznacznie stwierdzili, że tylko kompleksowe zmiany zaczynające się na etapie kształcenia, poprzez zmianę kognicji sędziów i przekazanie części spraw referendarzom oraz asystentom, aż po zmianę wynagrodzeń sędziowskich mogą zachęcić doświadczonych przedstawicieli innych zawodów prawniczych do obejmowania stanowisk sędziowskich. Zgodnie podkreślili, że tylko głęboka, sprawnie przeprowadzona reforma może być podstawą do stworzenia modelu, w którym zawód sędziego stałby się rzeczywiście koroną zawodów prawniczych.

Shukając wsparcia dla swoich zamierzeń, Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa sędzia Stanisław Dąbrowski wraz z wiceprzewodniczącymi Rady spotkał się 8.05.2008 r. z Prezesem Rady Ministrów Donaldem Tuskiem. Spotkanie poświęcone było konieczności stworzenia nowego modelu służby sędziowskiej wywołanego orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności instytucji asesora sądowego z Ustawą Zasadniczą. Przewodniczący Rady przedstawił aktualną sytuację wymiaru sprawiedliwości, w której zawód sędziego staje się coraz mniej atrakcyjny finansowo w porównaniu z innymi zawodami prawniczymi, a dowodem na to jest odejście ze służby w ciągu trzech miesięcy bieżącego roku 28 sędziów. Koncepcja Rady zakłada, że możliwe i celowe jest opracowanie takiego modelu dochodzenia do zawodu sędziowskiego, by zawód sędziego stał się ukoronowaniem kariery prawniczej. Wymaga to jednak znacznego i trwałego wzrostu wynagrodzeń sędziowskich, aby do sądów mogli przyjść najlepsi prawnicy ze stażem i stosownym dorobkiem w innych zawodach. Taki model gwarantujący prestiż zawodu jest nierozzerwalnie związany z gwarancjami niezawisłości sędziów, w tym materialnymi.

Wydawało się, że wszyscy są zgodni co do kierunku zmian reformy w wymiarze sprawiedliwości, a wspólna koncepcja nowego dochodzenia do urzędu sędziego zostanie przez rząd ujęta w stosownej legislacyjnej propozycji. Niestety, przeczy temu przesłany miesiąc później – przez Ministra Sprawiedliwości do zaopiniowania Radzie – projekt ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

Krajowa Rada Sądownictwa krytycznie oceniła proponowane w nim rozwiązania, zarówno w kwestii powołania do życia nowej instytucji o nazwie Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, która miałaby zastąpić niedawno powołane do życia (od 1.09.2006 r.) Krajowe Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury (argumentacja przyjęta dla jej uzasadnienia jest nieprzekonująca), jak i przepisów, które nie zapewniają należytej koordynacji w zakresie zmian modelu szkolenia i dochodzenia do urzędu sędziego. Rada jest przeciwna proponowanym zmianom dotyczącym procesu kształcenia kandydatów na

sędziów w trakcie trwania aplikacji sędziowskiej, ale także nazwie nowej instytucji. Doskonalenie zawodowe sędziów wszystkich szczebli sądów powszechnych, w przekonaniu Krajowej Rady Sądownictwa, nie powinno być organizowane przez instytucję o nazwie „Szkoła”. Nazwa ta mogłaby być adekwatna w odniesieniu do aplikacji, pozostaje natomiast w sprzeczności z rangą urzędu sprawowanego przez sędziów oraz poziomem wcześniej uzyskanych kwalifikacji zawodowych.

W opinii z 12.06.2008 r. Rada wyraziła głęboki niepokój zaproponowaną koncepcją nowego unormowania drogi dojścia do urzędu sędziego.

Proponowane zmiany dotyczące procesu kształcenia kandydatów na sędziów w toku aplikacji sądowej oraz przeprowadzania szkoleń zawodowych nie są, zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa, zgodne z zasadami przyjętymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Brak możliwości jakiegokolwiek współdecydowania przez środowisko o procesie kształcenia sędziów i przygotowania kandydatów do pełnienia urzędu, jak również pozbawienie Krajowej Rady Sądownictwa realnego wpływu na ten proces, pozostaje w sprzeczności z przyjętą w Konstytucji zasadą trójpodziału władz.

Koncepcja powstania instytucji zajmującej się kompleksowo kształceniem i doskonaleniem zawodowym sędziów, w której pełnię kompetencji ma władza wykonawcza, budzi sprzeciw Krajowej Rady Sądownictwa i jest niezgodna z opinią Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) nr 10 (2007) z 23.11.2007 r. Krajowa Rada Sądownictwa wyraziła zdecydowanie negatywną opinię proponowanemu kształtowi procesu kształcenia i doszkalania sędziów, w którym kluczową rolę odgrywałby dyrektor Szkoły powoływany przez członka Rządu (Ministra Sprawiedliwości – polityka wchodzącego w skład Rady Ministrów).

Zgodnie z Europejską Kartą Ustawowych Zasad Dotyczących Sędziów, prawo do selekcji, rekrutacji i szkoleń wstępnych musi gwarantować organizowanie ich w sposób przygotowujący do właściwego wykonywania obowiązków sędziego. W tejże procedurze organ – którego skład stanowią co najmniej w połowie sędziowie wybierani przez sędziów – posiadający uprawnienia legislacyjne i wykonawcze, musi mieć prawo do zapewnienia właściwego programu szkolenia i takiej jego organizacji, która pozwoli zrealizować wymagania otwartego umysłu, fachowości i bezstronności – elementów związanych z wykonywaniem obowiązków sędziego. Nadto, każda decyzja dotycząca selekcji, rekrutacji, powołania na stanowisko, kariery zawodowej czy zakończenia służby przez sędziego musi być podejmowana z udziałem tego niezależnego organu.

Swoją wizję powoływania osób na urząd sędziego projektodawca przedstawił w przepisach końcowych tego projektu. Rada uważa, że sprowadzenie tej niezwykle istotnej, ustrojowej zmiany w sądownictwie powszechnym do regulacji o charakterze podporządkowanym odmiennemu instytucjonalnie modelowi organizacji kształcenia wstępnego nie może zyskać akceptacji. Konieczność nowelizacji obowiązującej obecnie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, wywołana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 24.10.2007 r. w zakresie zapewnienia zgodności rozwiązań ustawowych z brzmieniem Konstytucji, musi mieć charakter priorytetowy i nadrzędny. Wprowadzenie tych zmian do rozdziału zawierającego przepisy zmieniające, przejściowe i końcowe ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury jest wyrazem braku zrozumienia dla niezwykle wagi i znaczenia dokonywanych zmian w ustroju sądów powszechnych.

Ministerialny projekt jest sprzeczny z zaleceniami Rady Sędziów choćby przez fakt powoływania dyrektora Szkoły osobiście przez Ministra Sprawiedliwości, a więc przedstawiciela władzy wykonawczej, i jego pozycję z niezwykle szerokimi kompetencjami, takimi jak: przyjmowanie aplikantów, ich skreślanie z listy, nadawanie bądź odbieranie stypendiów czy też wyznaczanie sędziów konsultantów. Uprawnienia takie stanowią zagrożenie dla istoty szkolenia kandydatów na sędziego.

Niepokój Rady budzi także propozycja przedłużenia czasu trwania aplikacji po zdanym egzaminie sędziowskim o okres stażu na stanowisku asystenta i referendarza, który trwa rok na danym stanowisku. Może się okazać, że po 54 miesiącach kandydat na sędziego, który jeszcze wcześniej musi odbyć 12-miesięczną ogólną aplikację, nie zostanie sędzią! Nie można nadto akceptować rozwiązania wprowadzającego niepożądany podział na różne kategorie referendarzy bądź asystentów sędziego.

Przypomnieć należy zalecenia i uwagi określone w programie monitoringu akcesji do Unii Europejskiej w zakresie sprawności sądownictwa.

Znaczenie szkolenia sędziów zostało potwierdzone przez europejskie instrumenty ustanawiające standardy, które stanowią, że państwa powinny zapewniać i finansować wstępne, a następnie ciągłe szkolenie sędziów. Europejska Karta o Statusie Sędziów stanowi, że każdy organ odpowiedzialny za zapewnienie jakości programów szkoleniowych powinien być niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej oraz składać się przynajmniej w połowie z sędziów; wskazuje również, że szkolenie sędziów powinno sięgać poza formalną wiedzę prawniczą i obejmować także wiedzę społeczną i kulturową.

Predyspozycje zawodowe poszczególnych sędziów są kluczowym elementem sprawności sądownictwa. Sędziowie

muszą posiadać zdolność dogłębnej oceny sytuacji, zawodową erudycję oraz zdolność do przekonującego wydawania orzeczeń zgodnie z prawem i własnym sumieniem. By to zapewnić, sędziowie muszą być wybierani zgodnie z jasnymi procedurami, które weryfikować będą ich osobistą i zawodową zdolność do sprostanania wysokim wymaganiom stawianym przez tę profesję.

Cechy osób wybieranych i mianowanych do pełnienia funkcji sędziego są kluczowe dla zdolności sądownictwa do zapewnienia wysokiej jakości usług. Standardy międzynarodowe podkreślają wagę obiektywnych kryteriów naboru i awansowania oraz procedur, w tym tego, jaki organ kontroluje cały proces oraz jaki jest jego skład. Koncepcja sprawności sądownictwa powinna być rozumiana jako zawierająca cztery wzajemnie uzupełniające się pojęcia: niezależność i niezawisłość, profesjonalizm, odpowiedzialność, sprawność/efektywność.

Członkowie Rady uważają, że przygotowanie rozwiązań ustawowych, które wypełniłyby lukę powstałą po odejściu z dniem 6.05.2009 r. asesorów z sal sądowych, są najpilniejszym zadaniem legislacyjnym koniecznym dla zapobieżenia zapaści kadrowej w sądach, po wejściu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Gruntowana reforma w zakresie statusu sędziów i wynagrodzenia to krok naprzód, by zawód sędziego stał się ukoronowaniem kariery prawniczej. W przeciwnym razie brak chętnych do tego urzędu z innych zawodów prawniczych, brak motywacji dla młodych ludzi do podjęcia trudu pełnienia urzędu oraz nieodpowiedni system szkolenia w okresie od roku do dwóch lat doprowadzi do poważnej kolejnej zapaści polskiego wymiaru sprawiedliwości. W Polsce jest powyżej 9000 sędziów, a 70% z nich to młodzi sędziowie sądów rejonowych podstawowej jednostki organizacyjnej polskiego sądownictwa, do których wpływa rocznie ponad 9 milionów spraw nie tylko obywateli polskich, ale także innych krajów – w tym unijnych. Dzień 6.05.2009 r. może być początkiem ponownej zapaści wymiaru sprawiedliwości.

Konstytucyjna zasada art. 178 ust. 2 „*Sędziom zapewnia się warunki pracy i wynagrodzenie odpowiadające godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków*” nie ma odzwierciedlenia w rzeczywistości. Władza wykonawcza i ustawodawcza nie realizują zapisów konstytucyjnych i nie wiążą systemu wynagrodzeń sędziów z godnością sprawowanego urzędu. Dążą równocześnie do podporządkowania sobie systemu szkolenia kandydatów na urząd sędziego, co jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równowagi władz.

Aby zawód sędziego był ukoronowaniem zawodów prawniczych, a nie kuźnią kadr dla innych zawodów prawniczych, nie wystarczy o tym mówić. Niezbędne jest radykalne zwiększenie wynagrodzeń sędziowskich i stworzenie mechanizmów prawnych zapewniających ich waloryzację

proporcjonalnie do wzrostu zamożności całego społeczeństwa. Tylko wtedy wybitni przedstawiciele zawodów prawniczych będą zainteresowani ubieganiem się o stanowiska sędziowskie. Sędziowie są niezależni wtedy, gdy są odpowiednio wynagradzani.

W opracowaniu reformy wymiaru sprawiedliwości należy wziąć pod uwagę problem niepokojących dysproporcji pomiędzy rzeczywistym wynagrodzeniem sędziów a stale rosnącym zakresem ich obowiązków (wzrośnie jeszcze bardziej po 6.05.2009 r.), a także rosnącą dysproporcję pomiędzy dochodami sędziów a dochodami przedstawicieli innych zawodów prawniczych. Należy przy tym podkreślić, że wynagrodzenie sędziów stanowi praktycznie jedyny ich dochód i w przeciwieństwie do innych grup zawodowych, sędziowie nie otrzymują premii ani nagród.

Poziom wynagrodzeń sędziowskich powinien więc być odnoszony i oceniany względem:

- wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej,
- przeciętnych wynagrodzeń w całej gospodarce, w tym w tzw. produkcji materialnej, ewentualnie pomniejszych o składki na ubezpieczenia społeczne,
- wynagrodzeń przysługujących członkom władzy wykonawczej i ustawodawczej.

Nieuwzględnienie wszystkich wskazanych problemów w najbliższym czasie może spowodować głęboką zapaść polskiego wymiaru sprawiedliwości. Ponownie wydłużą się okresy prowadzenia postępowań sądowych. Frustracja związana z brakiem radykalnej poprawy statusu materialnego pogłębiająca poczucie braku satysfakcji sędziów z wykonywanej odpowiedzialnej służby państwowej sprawi, że znacząca część doświadczonych, polskich sędziów podejmie decyzje o rezygnacji z urzędu sędziego i przejściu do zapewniających kilkakrotnie wyższe dochody zawodów adwokata, radcy prawnego czy notariusza, a milionów spraw rocznie wpływających do sądów nie będą rozpoznawać nie tylko asesorowie, ale też i dotychczasowa kadra sędziów, z której część przejdzie w stan spoczynku, a część zrzeknie się urzędu.

Przypomnieć chyba należy fragment dezyderatu przekazanego we wrześniu 1999 r. przez uczestników I Kongresu Sędziów Polskich Marszałkom Sejmu i Senatowi oraz Prezesowi Rady Ministrów, którego treść niestety jest nadal aktualna.

„Sędziowie żądają od władzy ustawodawczej i władzy wykonawczej konkretnych działań, a nie wyłącznie deklarowanej troski o stan bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli”.

Marek Celej

Sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie.

Dyrektor Wydziału Prawnego Krajowej Rady Sądownictwa.

KUPON ZAMÓWIENIA

Tak, zamawiam prenumeratę redakcyjną na 2009 r.
z 15% rabatem (oferta ważna do 31 grudnia 2008 r.).

Tytuł	Ilość egz.	Cena	Wartość
 Krajowa Rada Sądowa kwartalnik, 4 numery (styczeń-grudzień 09)		156 zł 98 zł	
KRS1008KUP			Razem:

Prenumerując pakiet otrzymasz 20% rabatu:

Pakiet dla Prawnika	Cena
  	1116 zł 892,80 zł
Pakiet Omnibus	Cena
   	1596 zł 1276,80 zł
Pakiet dla Sędziego	Cena
 	624 zł 495,80 zł
Pierwszych 100 prenumeratorów pakietu otrzyma młotek sędziowski	

Należność zapłać przelewem w ciągu 7 dni od otrzymania faktury proforma.

Oświadczam, że jestem:

- ☐ płatnikiem podatku VAT, reprezentuję firmę/instytucję
☐ osobą fizyczną, nie prowadzę działalności gospodarczej

NIP	DATA I CZYTELNY PODPIS
IMIĘ I NAZWISKO	
STANOWISKO	
KOD, MIASTO, ULICA	
FIRMA / INSTYTUCJA BRANŻA	
TELEFON, FAX, E-MAIL	

Wyrażam zgodę na:

- ☐ przetwarzanie moich danych osobowych wyłącznie przez Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie przy ul. Płockiej 5a do celów marketingowych w zbiorach danych Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. Zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.) mam prawo dostępu do swoich danych, ich poprawiania i żądania zaprzestania ich przetwarzania;
☐ otrzymywanie informacji handlowych wysyłanych przez Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. na wyżej podany adres elektroniczny (e-mailowy) zgodnie z ustawą o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2002 r. Nr 144, poz. 1204).

DATA I CZYTELNY PODPIS

Konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. ma prawo odstąpienia od umowy w terminie 10 dni od dostarczenia towaru, z zastrzeżeniem art. 5 i 10 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22 poz. 271 z późn. zmian.). W przypadku opóźnienia się przez Zamawiającego z uiszczeniem ww. ceny (jej części), jeśli okres opóźnienia przekroczy 15 dni, przyjmujący zamówienie ma prawo odstąpić od umowy zawartej z Zamawiającym wskutek przyjęcia niniejszego zamówienia.

Zamówienie prosimy składać faksem: 022 535 82 05
lub pocztą: Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., ul. Płocka 5a,
01-231 Warszawa, infolinia 0800 120 188

UWAGI NA MARGINESIE DYSKUSJI O NIEZAWISŁOŚCI SĄDZIOWSKIEJ W PAŃSTWIE PRAWA

Józef Musioł

„Wolność obywatelska istnieje tylko tam, gdzie sądy są silne” (Napoleon 1804 r.)

„Nieśmiali i tchórzliwi żołnierze przegrywają wolność narodu, ale bojaźliwi sędziowie niweczą działania ustawodawstwa, prawa tronu (...) Odważni sędziowie – oto czego państwo najbardziej potrzebuje” (Napoleon 1812)

Pozwolę sobie dodać, iż im pozycja sędziego jest słabsza, tym silniejsze staje się państwo totalitarne, a im bardziej ograniczana jest niezawisłość sędziowska, tym szybciej podążamy do ograniczania praw obywatelskich. Filarem demokratycznego państwa prawa jest niezawisłość sądów z pełną gwarancją niezawisłości sędziów. W nowoczesnych, demokratycznych państwach prawa niezawisłe sądownictwo jest trzecią władzą nie po, a obok władzy ustawodawczej i władzy wykonawczej.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej postanawia, iż Polska jest demokratycznym państwem prawa, a niezawisłość sędziowska podniesiona została do rangi konstytucyjnej (art. 178 ust. 1 Konstytucji z 2.04.1997 r. - DzU nr 78, poz. 483). Oznacza to, że sędziowie w sprawowaniu swego urzędu podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom i w granicach tych przepisów kierują się własnym wewnętrznym przekonaniem (K. Marszał, *Prawo Karne*, Katowice 1997, s. 48).

Sprawa niezawisłości sędziowskiej wywoływała i wywołuje, głównie u polityków, wiele kontrowersji od tych prymitywnych z czasów systemu tzw. demokracji ludowej w stylu „niezawisłość od kogo, niezawisłość to wymysł burżuazyjnych doktryn”, po czasy nam współczesne, w których brutalnie kwestionuje się, pod różnymi pozorami, ten atrybut sędziego nawet odnośnie do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego czy Sądu Najwyższego. Spróbujmy więc odpowiedzieć na pytanie, co wchodzi w zakres pojęcia niezawisłości sędziowskiej, skoro nie istnieje ustawowe taksatywne wyliczenie jego elementów.

Pojęcie niezawisłości sędziowskiej nie zostało określone, a Konstytucja potraktowała niezawisłość jako tzw.

pojęcie zastane, to znaczy założyła, że pojęcie to zachowało tradycyjnie przypisaną mu treść (L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładni*, wyd. 3, Warszawa 1999, s. 313). W sprawie tej wypowiadał się również wielokrotnie Trybunał Konstytucyjny, który – opierając się m.in. na opracowaniach Z. Czeszejki-Sochackiego, *Prawo do sądu w świetle Konstytucji RP* (PiP 1997/11-12) oraz powołanych tam pracach A. Murzynowskiego i A. Zielińskiego – sformułował, że niezawisłość obejmuje szereg elementów:

- bezstronność w stosunku do uczestników postępowania,
- niezależność wobec organów (instytucji) poza-sądowych,
- samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych,
- niezależność od wpływu czynników politycznych, zwłaszcza partii,
- wewnętrzna niezależność sędziego.

Nie tylko poszanowanie, ale i obrona tych wszystkich elementów jest konstytucyjnym obowiązkiem samego sędziego.

Korelatem zasady niezawisłości sędziego jest więc nie tylko prawo, ale także obowiązek bezstronności (orzeczenie K 14/93 z 9.11.1993 r. oraz wyrok K 3/98 z 24.06.1998 r.). W związku z wejściem w życie ustawy z 3.12.1998 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, którzy w latach 1944–1998 sprzeniewierzyli się niezawisłości sędziowskiej, samo sprzeniewierzenie niezawisłości stało się pojęciem ustawowym, wymagającym głębszej analizy. Punktem odniesienia dla „sprzeniewierzenia się niezawisłości” będą więc zarówno wyżej wymienione elementy, jak też te elementy, które wyartykułowane są na przykład w rocie ślubowania składanej przez sędziego.

Po wejściu w życie cytowanej ustawy Minister Sprawiedliwości, a więc organ władzy wykonawczej, korzystając z przysługującego mu prawa polecał rzecznikom dyscyplinarnym sądów apelacyjnych występowanie do sądu dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziom. Niektóre

z tych wniosków zostały uwzględnione, inne spotkały się z odmową, bowiem uwzględnienie ich wkraczałoby właśnie w niezawisłość sędziowską. Wykształciło się wtedy w miarę jednolite, ciekawe orzecznictwo, które zakreślało granice strzegące niezawisłości sędziowskiej, w którą poprzez postępowanie dyscyplinarne wkraczać nie wolno. I tak w prawomocnej uchwale z 28.II.2000 r. (SD 26/00) Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Najwyższym wypowiedział kilka tez, które warto przytoczyć.

☞ Czynienie zarzutu sędziemu i pociąganie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej tylko dlatego, że sąd wyższego rzędu bądź to zmienił, bądź to uchylił wyrok przez niego wydany, stanowiłoby niebezpieczeństwo dla konstytucyjnej zasady niezawisłości sędziowskiej.

☞ Pogląd prawny wyrażony w wyroku przez sędziego nie jest złamaniem obowiązku stania na straży prawa, nawet jeżeli sąd odwoławczy dokonując własnej oceny wyraził inny pogląd prawny.

Sędzia musi posiadać wewnętrzne poczucie stabilizacji. Sytuacja prawna nie może prowadzić do poczucia zagrożenia i niepewności kadry sędziowskiej, bo wtedy sędzia staje się podatny na oddziaływanie z zewnątrz (L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne...*). Poczucie zagrożenia i niepewności kadry sędziowskiej stanowią poważne niebezpieczeństwo dla niezawisłości sędziowskiej.

☞ Nie wolno więc stwarzać warunków do tego, aby i dzisiejsi sędziowie poddawani byli, nawet pod pozorem szlachetnych intencji, presji, która korodowałaby jakże delikatną materię, jaką jest poczucie niezawisłości.

☞ To, że orzeczenia wydane w trudnym okresie historycznym naszego państwa nie przylegają do obecnych oczekiwań, nie może samo w sobie stanowić o sprzeniewierzeniu się niezawisłości sędziowskiej.

☞ Stosowne protesty i demonstracje przeciwko nieprawidłowości prawnie zawsze byłyby i będą okazją do wykorzystania tej specyficznej sytuacji do dopuszczania się ekscesów, które nie mają nic wspólnego z ideą protestujących. Żerujących na tych protestach nie można traktować na równi z ofiarami tego protestu, bo to stanowiłoby degradację szlachetnych idei walki o wolność, sprawiedliwość, ludzką godność.

☞ Jeżeli nie ma żadnych przesłanek do przyjęcia, że sędzia stosował pozaprosesowe metody prowadzenia rozprawy i poddał się pozaprawnej manipulacji tudzież

wykazał brak bezstronności, a orzeczone kary, nawet bardzo surowe, mieściły się w granicach ustawowego zagrożenia, to nie może wchodzić w grę sprzeniewierzenie się niezawisłości sędziowskiej.¹

W kontekście powyższych rozważań wydawać by się mogło, że w kraju, w którym Konstytucja postanawia, iż Polska jest państwem prawa, a niezawisłość sędziowska podniesiona została do rangi konstytucyjnej, nie ma problemu naruszenia niezawisłości sędziowskiej. Nic bardziej błędnego. Śmiem twierdzić, że tak oficjalnego braku szacunku dla prawa ze strony przedstawicieli władzy wykonawczej i to w tak delikatnej materii jak niezależność sędziów i niezawisłość sędziowska, jak to ostatnio wyrażała część polskich przedstawicieli władzy wykonawczej, a za nią środki masowej informacji – jeszcze nie było. Chyba że cofniemy się w głęboki stalinizm. Paradoks tkwi jeszcze i w tym, że jako pierwszy brylował w tym Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, który publicznie wypowiedział swoje credo „*nie mam dowodów, ale wiem, że jest winien*”. A późniejszy minister z tej samej opcji politycznej, ten od codziennych konferencji prasowych, będących *de facto* w pewnym sensie instrukcjami, wypowiadał się na temat toczących się spraw bądź to na etapie postępowania przygotowawczego, bądź sądowego. Cynizm polegał na tym, że po wyrażeniu swoich poglądów na sprawę kończył formułką „*oczywiście to należy do niezawisłego sądu*”. Zdarzył się też wypadek bez precedensu - Minister szantażował, że w razie, gdy sędziowie nie wyrażą zgody na odwołanie ze stanowiska bodaj przewodniczącego wydziału, sędziego X, to sąd rejonowy przeniesiony zostanie do innej miejscowości.²

Sytuacja okazała się tym bardziej niebezpieczna, że dwie potężne instytucje - ministra i prokuratora generalnego - skumulowane zostały w rękach jednego człowieka z nadania politycznego, dodajmy - ogarniętego dziwną obsesją podejrzliwości i nieliczenia się ani z utartymi dobrymi obyczajami, ani pewnymi ponadczasowymi kanonami prawa. Dochodziło do tego, że w państwie prawa postępowanie ze strony tych władz stanowiło nieustanne podważanie tej zasady. Takie stanowisko podchwyczone zostało przez środki masowej informacji. No bo jak nie włączyć się w ten nurt atrakcyjnej dla prasy walki z sądami, a nawet konkretnymi sędziami. Taka praktyka pada na podatny grunt sporej części społeczeństwa, szczególnie tej, która np. w sprawach cywilnych przegrywa sprawy. Czyli połowa tych, których sprawa zawisała w sądach. W sądach, w sprawach

1 J. Musioł, Sędzia jako podsądny, „Rzeczpospolita” z 15.02.2001 r.

2 Akta Sądu Dyscyplinarnego, sygn. akt SD 26/00.

cywilnych – poza ugodą – tylko jedna strona może wygrać, druga musi przegrać. W rezultacie ileś tam setek tysięcy, a może więcej ludzi, którzy przegrali sprawę, jest niezadowolona z orzeczeń sądowych i wychodzi z sądów rozgoryczona, tym bardziej, iż uczucie to jest podsycane przez samego ministra i prasę. Zdarzyło się, iż minister budownictwa wykorzystując dramat katastrofy hali targowej w Chorzowie publicznie, w telewizji, bez dowodów, oskarżał sędziego sądu okręgowego, który wcześniej orzekał w sprawie cywilnej, o to, iż wyrok, który wydał, ma podłoże korupcyjne. Jest to najcięższe oskarżenie, z jakim może spotkać się sędzia. Za takie bezpodstawne oskarżenie minister winien stanąć przez Trybunałem Stanu. Minister Sprawiedliwości także demonstrował kawałek lodu w ręczniku, znieważał sędziów, ośmieszał, że dla nich 2x2 może być 5 i że prawa grawitacji nie działają. Wspomnianemu sędziemu sądu okręgowego publicznie groził postępowaniem dyscyplinarnym i karnym. Pomijając, że jest to groźba bezprawna, za którą powinien ponieść odpowiedzialność, tenże minister przegrał prawomocnie w sądach wytoczone przeciwko sędziemu oskarżenie. Nic dziwnego, że przeciwko takiemu zachowaniu przedstawicieli władzy wykonawczej wystąpiły środowiska prawnicze: „Iustitia”, Stowarzyszenie Sędziów Sądu Najwyższego oraz organ konstytucyjny, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa.

Próby ograniczania niezawisłości przybierały też mniej lub bardziej zawoalowane formy legislacyjne, np. poprzez wprowadzenie nadzoru administracyjnego ministra nad sądami, ograniczanie samorządności. Zwróciły na to z niepokojem uwagę międzynarodowe instytucje,³ Krajowa Rada Sądownictwa czy ludzie nauki (konstytucjonalista z UW Ryszard Piotrowski, „Gazeta Prawna” nr 201 z 16.10.2007 r.). A jak inaczej ocenić kuriozalny projekt ustawy z 24.07.2006 r. o postępowaniu dyscyplinarnym wobec osób wykonujących niektóre zawody prawnicze, w którym do jednego worka wrzucono sędziów, asesorów, prokuratorów, adwokatów, aplikantów adwokackich, radców prawnych i aplikantów radcowskich, komorników sądowych, asesorów i aplikantów komorniczych oraz notariuszy, asesorów i aplikantów notarialnych. Popłątano np. sędziów, prokuratorów z wolnymi zawodami (adwokatami i radcami prawnymi). Autorzy tego projektu – bubla legislacyjnego zupełnie nie rozumieją istoty wymiaru sprawiedliwości, pozycji i roli, jaką sędzia ma do spełnienia w państwie prawa.

Niewątpliwie doszło też do swoistego sprzężenia środków masowej informacji z oskarżeniami przedstawicieli władzy wykonawczej. Informacje prasowe ujawniające rzekome naruszenia, jakich dopuścił się sędzia,

kwitowane były następnie przez ministra jego oświadczeniami, a z kolei na te oświadczenia, już jako ministerialne ustalenia, powoływała się prasa. Żmudne postępowanie wobec sędziego tego nie potwierdziło. Największą szkodę poniósł autorytet sądu w oczach społeczeństwa, nie mówiąc o tym, iż zniszczony został pomówiony jako sędzia i jako człowiek. Jak ma obywatel stawiać przed takim sędzią? Nic dziwnego, że oskarżeni o przestępstwa pospolite w czasie rozprawy obrażają sędziów, a potem bronią się tym, iż oni tylko powtarzają za ministrem czy wiceministrem sprawiedliwości.

Autorytet sędziego jest dobrem nie tylko sądownictwa, ale dobrem, którego zniszczenie przynosi szkodę całemu społeczeństwu i państwu prawa. Jeżeli podrywać będziemy nadal ten autorytet i zaufanie, to nie dziwny się, że obywatel zamiast do sądu odda sprawę do załatwienia światu przestępczemu – człowiekowi z kałasnikowem. Świat przestępczy przejmować będzie funkcje należące do państwa. Aż dziw bierze, że nie rozumieją tego ani politycy, ani goniąca za sensacją prasa, radio i telewizja – a więc media, które mogą kształtować taki obraz sądownictwa, w którym obywatel będzie widział w sędzie wszystko co najgorsze, zamiast widzieć miejsce rozstrzygania sporu. Ofiarami takiego stanu, obyczajów i świadomości społecznej mogą stać się sami dziennikarze.

Chciałbym zastrzec i mocno podkreślić, iż nie chodzi o wyjęcie sędziów spod kontroli społecznej, ale o prawdziwy obraz, uczciwość i rzetelność dziennikarską.

Sąd Najwyższy podziela i akceptuje stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka co do tego, że należy ściśle odróżnić wypowiedzi o faktach – które podlegają udowodnieniu – od opinii, a więc sądów ocennych, które nie nadają się do udowodnienia, oraz pogląd, iż gwarantowana artykułem 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności swoboda wypowiedzi dziennikarskiej obejmuje także możliwość posługiwania się przesadą, a nawet prowokacją, choć tylko w ograniczonym zakresie.

Do obowiązków prasy należy przekazywanie informacji i idei wzbudzających publiczne zainteresowanie. Obowiązki te w pierwszym rzędzie formułują przepisy ustawy – prawo prasowe. Dziennikarze nie mogą jednak naruszać dobrego imienia innych osób. Zgodzić się trzeba z Sądem Najwyższym, który wyraził pogląd, że zarówno działalność jurysdykcyjna, jak i organizacyjna może podlegać ocenie i krytyce. Wypada jednak podkreślić stanowisko wielokrotnie wyrażane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, że sądownictwo pełni szczególną rolę w społeczeństwie

³ Unia sędziów: Polska Temida Zagrożona („Rzeczpospolita”, 24 października 2007 r.).

i sądy jako gwarant sprawiedliwości muszą cieszyć się społecznym zaufaniem, co może uzasadniać konieczność przeciwdziałania bezpodstawnym i destrukcyjnym atakom na sędziów (por. orzeczenie z 26.04.1995 r., Prager i Oberschlick przeciwko Austrii, s. 206 w: I.C. Kamiński, *Swoboda wypowiedzi...*, s. 325).

W kontekście tych rozważań trudno nie zapytać, czy środki masowej informacji w Polsce:

- wypowiadają się, przed rozstrzygnięciem przez sąd, co do winy i kary,
- wytwarzają określoną atmosferę wpływającą na rozstrzygnięcie sędziów,
- są inspirowane przez np. tajne służby czy czynniki rządzące; czy niektórzy dziennikarze nie są „w rękach służb lub określonych lobbystów”.

Tropiąca – jako jedna z nielicznych dziennikarek – H. Kowalik, sekretarz Rady Etyki Mediów, swoim skrupulatnym i rzetelnym postępowaniem dowiodła nie jeden taki przypadek nie tylko nierzetelności, ale wręcz nieuczciwości niektórych dziennikarzy, którzy fałszują prawdę i niszczą obraz działania sądów. Niektóre publikacje, które redaktor poddała weryfikacji, nie tylko ocierają się, ale stanowią wręcz przestępstwo (H. Kowalik, *Dziennikarze kontra sędziowie*, „Przegląd” z 2.03.2008 r.). H. Kowalik pisze, iż „*Polowanie na sędziów i stroniczne komentowanie wyroków to codzienność w mediach*”. Druzgocący jest wywiad udzielony przez znaną sędzię Barbarę Piwnik w rozmowie z red. H. Kowalik na łamach „Przeglądu” z 29.06.2008 r. nr 26. Barbara Piwnik to osoba, którą najpierw prasa, radio, telewizja wynosiły pod niebiosa, a następnie brutalnie i bezpodstawnie atakowały. Można pani sędzi B. Piwnik nie lubić, ale trudno jej odmówić charakteru, fachowości i oddania swemu powołaniu. Motto jej wypowiedzi „*Sędzia podpisując się pod wyrokiem nie może się nikogo bać, także mediów*” jest znamienne.

Przerażający, bo w skutkach tragiczny, jest natomiast przypadek sędzi Aleksandry Bogocz-Ślusarczyk z Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej – ofiary szukania zorganizowanej grupy przestępczej w sądzie, która choć w pełni oczyszczona przez Sąd Najwyższy, jest osobą zaszczutą i nie wiadomo, czy zdolną psychicznie włożyć na szyję łańcuch sędziego (patrz: T. Semik, *Pomówić sędziego*, „Polski Dziennik Zachodni” z 21.12.2007 r.). Ten przypadek to dowód na to, do czego zdolna jest nierzetelność i instrumentalne funkcjonowanie prokuratury, a w rezultacie, w jakimś sensie, strach sędziów ulegających presji prokuratury i mediów.

Jeżeli Minister Sprawiedliwości nie powinien, bo mu nie wolno, wpływać na treść orzeczeń sądowych, to

Prokurator Generalny może – przy zachowaniu określonych procedur – wręcz nakazać podległemu prokuratorowi określone postępowanie i zajęcie oczekiwanego przez siebie stanowiska w sprawie. Jeszcze raz przypomnijmy, iż Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny pełni swą funkcję z politycznego nadania. Biorąc pod uwagę aktualne usytuowanie Prokuratora Generalnego w Polsce i jego ogromne uprawnienia w zakresie procesowym, należy zastanowić się, czy powinien on publicznie wypowiadać się przesądzając co do spraw, które podległe mu organy prowadzą lub są w zasięgu ich zainteresowania i mogą być przedmiotem procesu karnego. Sprawa jest niezwykle delikatna, bo jeżeli Prokurator Generalny publicznie wypowiada poglądy, że w określonym zachowaniu X nie widzi lub widzi przestępcze zachowanie, to czy nie wywiera wpływu na konkretnego prokuratora rejonowego, okręgowego czy jeszcze wyższej rangi? Jak czuje się młody prokurator, który ma wszcząć lub odnowić wszczęcie postępowania przygotowawczego, skoro aż Prokurator Generalny już w tej sprawie się wypowiedział?

Chodzi o autorytet prokuratury, kondycję moralną prokuratorów, ich godność i niezależność w podejmowaniu ważnych decyzji, których sumienie i odwaga nie mogą być nadwerężane. Czy komuś się to podoba, czy nie, to wynik pracy takiego prokuratora, którą wykonuje pod wpływem oficjalnego przekazu czy sugestii prokuratora generalnego przekłada się na funkcjonowanie sądownictwa. Sposób i jakość zebranego materiału dowodowego przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym ma wpływ na postępowanie przed sądem, a ostatecznie na orzeczenie sądu. Nie wszystkie błędy lub świadome niedociągnięcia prokuratora są eliminowane w postępowaniu przed sądem. Często jest to niemożliwe. Istnieje wiele dowodów na to, że ogromna część błędnych wyroków wydawanych przez sądy jest pokłosiem niewłaściwego lub tendencyjnego prokuratorskiego śledztwa. Aż nadto jest na to dowodów! Przyczyna jest lub może tkwić w owych sugestjach Generalnego Prokuratora, naprzeciw którego oczekiwaniom wychodzą podlegli mu prokuratorzy, szczególnie asesory, których nie chroni nieusuwalność – można ich odwołać. To samo dotyczy asesorów sądowych, oczekujących na nominacje sędziowskie. Sprzężenie więc tych dwóch funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego w naszym kraju, w którym kultura prawna jest zastraszająco niska, stało się niebezpiecznym zagrożeniem dla niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów. W sprawie konieczności rozdzielenia tych dwóch instytucji wypowiadali się zarówno ludzie nauki, jak

4 J. Musioł, Co wolno Ministrowi Sprawiedliwości, a co Prokuratorowi Generalnemu, „Rzeczpospolita” z 19.10.2006 r.

i praktycy⁴ czy Krajowa Rada Sądownictwa. Tematowi temu poświęcone zostało specjalne posiedzenie Krajowej Rady Sądownictwa (uchwała z 7.II.2007 r.).

Dobrze, że rozdzielenie funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego stało się priorytetem w programie nowego Ministra Sprawiedliwości prof. Z. Cwiakalskiego. Łączenie tych dwóch funkcji jest uzasadnione, ale tylko w państwie o wysokiej kulturze prawnej i ugruntowanej demokracji. Na razie Polsce, bez względu na to, którą Rzeczpospolitą jak ją będziemy określać, do takiego państwa jeszcze daleko.

SĘDZIA ŚLED CZY

Samo jednak rozdzielenie funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego nie rozwiązuje problemu. W czasie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa w listopadzie 2007 r. zwracali na to uwagę Prezes Trybunału Konstytucyjnego Jerzy Stępień oraz niżej podpisany autor, przekonując członków tej Rady o konieczności przywrócenia urzędu sędziego śledczego. Argumenty te Krajowa Rada Sądownictwa podzieliła wydając uchwałę nr 177/2007 z 7.II.2007 r. Przywrócenie instytucji sędziego śledczego, wyeliminowanej z naszego systemu prawnego w 1949 r., staje się obecnie wręcz koniecznością. Przekonuje nas o tym nasza codzienna polska rzeczywistość, w której prokurator wkracza i wkraczać musi w tak istotną sferę życia, jaką jest wolność i to wolność również zwalczających się osób odgrywających znaczącą rolę w życiu politycznym i gospodarczym. Dodajmy, że jest to prokurator podporządkowany hierarchicznie, który podejmować musi decyzje również nakazane mu przez prokuratora zwierzchnika, a równocześnie prokurator, którego nie chroni niezawisłość od swych przełożonych.

Przypomnijmy, że instytucja sędziego śledczego została wprowadzona do nowoczesnego procesu karnego przez Napoleoński Code d'Instruction Criminelle z 1808 r. Sprawa przywrócenia tej instytucji w Polsce powracała w czasie każdego przełomu i już w 1957 r. prof. S. Śliwiński zgłosił propozycję ponownego wprowadzenia jej do polskiego systemu prawnego. Upominali się o nią teoretycy i niektórzy praktycy prawa karnego procesowego: S. Waltoś, A. Kaftal, A. Murzynowski, P. Kruszyński i in.⁵

Chodzi o to, aby głównemu organowi śledczemu przyznać atrybuty sędziowskiej niezawisłości i bezstronności we wstępnym okresie procesu karnego, to jest w fazie postępowania przygotowawczego, aby pewne ważne czynności poddać kontroli niezawisłego sędziego, aby wreszcie wyeliminować podejrzenia, że Prokurator

Generalny może wywierać wpływ na podległych mu prokuratorów w najbardziej istotnych procesowo sprawach i wpływać prokuraturę w polityczne rozgrywki.

Jaki więc miałby być ten model kontroli sądowej w czasie postępowania przygotowawczego? Wydaje się, iż – za prof. Andrzejem Murzynowskim – zgodzić się trzeba, że do wyłącznej kompetencji sędziego śledczego powinno należeć: przeprowadzenie dowodów, które na wnioski stron mogłyby być wykorzystane jako dowody na rozprawie, podejmowanie decyzji w sprawach dotyczących pozbawienia i ograniczenia wolności osobistych i praw majątkowych, rozpoznawanie zażaleń na najważniejsze decyzje prokuratora, podejmowanie decyzji o warunkowym umorzeniu postępowania oraz kontrola formalna i merytoryczna oskarżenia w stadium oddania pod sąd po wpłynięciu sprzeciwu oskarżonego do aktu oskarżenia.

Najważniejszą sprawą spośród wyżej podanych jest przekazanie niezawisłemu sędziemu śledczemu prawa zastosowania tymczasowego aresztowania. Podkreślam to szczególnie w kontekście ostatnich wydarzeń i zarzutów, iż prokuratura wnioskując o tymczasowe aresztowanie, nie zawsze kieruje się względami pewnej konieczności procesowej, że pozbawienie wolności w czasie śledztwa niektórych osób jest efektem nacisków i pewnej gry politycznej. Są i odwrotne zarzuty, iż na wolności są tacy podejrzani, którzy powinni być, już w toku postępowania przygotowawczego, tymczasowo aresztowani. Zarzuty te, często padające z wysokich gremiów politycznych, są faktem i chociażby tylko dla ich wyeliminowania powinno się czym prędzej przywrócić instytucję sędziego śledczego wyposażonego w atrybut niezawisłości.

Wydawanie poleceń przez przełożonego prokuratora swemu podwładnemu jest czymś oczywistym, często wprost, a czasem w formie zawołowanej, np. przez publiczne wypowiedzanie swego poglądu dotyczącego kontrowersyjnej sprawy prowadzonej przez prokuraturę w mieście X. Wpływanie na wydawanie decyzji przez sędziego jest o wiele trudniejsze, bo takie wywieranie nacisku w zasadzie stanowi przestępstwo i prędzej czy później sprawca tego, bez względu na pełniony urząd, będzie pociągnięty do odpowiedzialności. Jest to tylko sprawa czasu; tak i dzisiaj ścigamy łamiących prawo byłych stalinowskich sędziów czy prokuratorów.

Argument, że obecnie to sąd wydaje postanowienie, np. o tymczasowym aresztowaniu, nie wytrzymuje krytyki w świetle praktyki. Oto bowiem młody sędzia-asesor w czasie dyżuru otrzymuje wniosek prokuratora o tymczasowe aresztowanie podejrzanego wraz np. z 10 tomami

⁵ J. Musioł, Sędziego śledczego chroni inaczej niż prokuratora, zasada niezawisłości, „Rzeczpospolita” z 7.07.2007 r.

akt. I wtedy ten młody, jeszcze niedoświadczony sędzia, najczęściej kobieta, albo ze strachu areszt stosuje, albo ze strachu odmawia wnioskowi prokuratora. Ten sędzia nie jest w stanie w tak krótkim czasie ani dokładnie zapoznać się z aktami, ani podjąć prawidłowej decyzji. Tu muszę przyznać, że łatwiej było to czynić nawet dawniej prokuratorowi śledzącemu gromadzenie lub samemu gromadzącemu materiał dowodowy. Wiem, jaką gehennę przeżywali nawet sędziowie Sądu Najwyższego, gdy nie tak dawno należało do nich przedłużenie tymczasowego aresztowania w sytuacji podrzucania im dziesiątków akt. Cóż więc dopiero mówić o młodym, niedoświadczonym zawodowo i życiowo sędzi, który w krótkim czasie ma podjąć decyzję w sprawie wolności człowieka. Za omyłki w tym względzie odpowiada państwo, czasem może również i sędzia przy zmiennych warunkach politycznych w państwie. Sędzia śledczy niejako śledzi i zapoznaje się ze sprawą w dłuższym czasie, towarzyszy postępowaniu przygotowawczemu. Chodzi również o to, aby podejrzany, który powinien być aresztowany, został aresztowany, a ten, który na to nie zasługuje, nie powinien być w toku tego postępowania pozbawiony wolności. Decyzję w tym względzie podejmować powinien sędzia śledczy, na którego nikt nacisków wywierać nie może i który ponosi sam za tę swoją decyzję pełną odpowiedzialność, nie mogąc zasłaniać się poleceniem lub sugestią przełożonego.

Przywrócenie instytucji sędziego śledczego jest obecnie w Polsce sprawą pilniejszą, niż się to wielu wydawać może, bo jest związane m.in. z bezpieczeństwem i to również tych, którzy dzisiaj są u władzy, a jutro mogą być w opozycji. Ma to szczególne znaczenie w tak zagorzałej walce politycznej i transformacji ustrojowej i gospodarczej. Dobrze by było, aby to zrozumieli aktualnie sprawujący władzę, po których mogą przejąć ster rządów ich dzisiejsi przeciwnicy polityczni. Podatnika pragnę uspokoić, iż przywrócenie urzędu sędziego śledczego nie powinno go obciążać, ponieważ wystarczy przerzucić część etatów prokuratorskich na rzecz tej ważnej dla praworządności instytucji – instytucji sędziego śledczego. Jest ona w Polsce bardziej niż gdziekolwiek indziej potrzebna.

Pisałem o tym na łamach „Rzeczypospolitej” (27.07.2007 r.). Poważna dyskusja na ten temat odbyła się w czasie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa, która w listopadzie 2007 r. podjęła uchwałę w sprawie potrzeby zmian w organizacji prokuratury i przywrócenia instytucji sędziego śledczego.⁶

KONDYCJA SĘDZIÓW

Jak ważną sprawą jest autorytet sądów i sędziego, nie trzeba dodatkowo nikogo przekonywać. Winni o to

dbać wszyscy, którzy chcą żyć w państwie prawa z niezawisłym sądownictwem. Ale prawda jest też taka, że autorytet ten budować muszą sami sędziowie. Muszą być mądrzy, dobrze przygotowani merytorycznie, pełni godności, ale nie napuszeni, wszystko wiedzący, pokorni wobec tak trudnej materii, jaką jest wyrokowanie. Musi ich cechować wysoka kultura w sprawowaniu urzędu. Pokrzykiwanie sędziego na sali rozpraw już go degraduje. Od jego głębokiej wiedzy i doświadczenia życiowego głównie zależy atmosfera procesu sądowego, w której powinna dominować pełna swoboda wypowiedzi. Niechaj sędziowie, ale i prokuratorzy czy funkcjonariusze uprawnieni do przesłuchiwania ludzi zapomną o skandalicznych formach przesłuchań świadków w komisjach śledczych przypominających o zgrozo przesłuchania przez oficerów śledczych Urzędów Bezpieczeństwa.⁷ Sędzia musi być nade wszystko człowiekiem odważnym, nie oglądającym się, skąd w danym czasie wiatr wieje. Obserwując niektóre procesy sądowe, szczególnie te o podłożu politycznym, które się obecnie toczą, dostrzec można, jak na dłoni, to poddawanie się sędziów „oczekiwaniom pewnej politycznej poprawności”. W pisemnych uzasadnieniach wydawanych orzeczeń, i to nawet w najwyższej instancji sądów powszechnych (apelacyjnych), nie rozprawiają się z istotą sprawy, a kluczą po obszarach niemających zgoła związku z meritem sprawy. Tacy sędziowie też u nas są i tacy powinni ten zawód sami opuścić. Może i znają prawo, ale nie mają wymaganego do tego zawodu charakteru. Są jak plastelina, którą trudna rzeczywistość, szczególnie w rozkojarzonym moralnie i psychicznie społeczeństwie, lepi na karykaturalne figurki ubrane w togi i birety.

Czas więc najwyższy zrealizować takie założenie szkolenia na sędziego, a nawet badania specjalistyczne, które do tego trudnego zawodu dopuszczaliby prawników, którzy sprostają wyzwaniu, jakie niesie zawód sędziego. Urząd sędziego, który jako jedyny w Polsce wydaje wyroki wprost w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Trzeba przystąpić do takich rozwiązań prawnych, aby urząd sędziego był koroną zawodu prawniczego. Temu tematowi poświęciła Krajowa Rada Sądownictwa jedną z ostatnich konferencji (22.04.2008 r.). Zdaję sobie jednak sprawę, ile problemów jest z tym związanych, od tych organizacyjnych, finansowych – bo nikt do źle opłacanego zawodu sędziego się nie garnie, po te psychologiczne, wynikające wprost z azjatyckiej podejrzliwości, z jaką się spotykamy. Jeżeli dzisiaj atakuje się Ministra Sprawiedliwości za to, że przedtem wykonywał

⁶ Uchwała nr 177/2007 Krajowej Rady Sądownictwa z 7.11.2007 r. w sprawie potrzeby zmiany w organizacji prokuratury i przywrócenia instytucji sędziego śledczego.

⁷ J. Musioł, Co wolno przesłuchującemu, „Rzeczypospolita” z 26.05.2000 r.

zawód adwokata, to coś dopiero myśleć, gdy niemal regułą będzie, iż za stołem sędziowskim zasiadą byli adwokaci, choć np. w Anglii jest to rzeczą normalną. Przed nami gigantyczne zadanie zmiany mentalności naszego społeczeństwa, a przede wszystkim samych polityków i środków masowej informacji. Aby to zrealizować, trzeba ogromnej konsekwencji i determinacji.

Gdy już prawnik zostanie sędzią, to obowiązkiem państwa jest zapewnienie mu godziwych warunków życia, płacy, aby mógł żyć bez kompleksów. Frustracja wywołana upokarzającymi wynagrodzeniami, przy równoczesnym powierzeniu ogromnej odpowiedzialności, nie sprzyja dobremu wykonywaniu zawodu sędziego. W tym kontekście, biorąc pod uwagę realny stan materialnego usytuowania sędziów, powstaje moje zdziwienie, że jeszcze jest tak jak jest, a nie gorzej. Wszelkie porównania płacowe

sędziów w państwach Unii Europejskiej są poważnym *mementem* dla władzy ustawodawczej i wykonawczej w Polsce. Nikt państwa polskiego – jego władzy ustawodawczej i wykonawczej – nie zwolni od odpowiedzialności za kondycję polskiego wymiaru sprawiedliwości. I póki co niech tej odpowiedzialności władze naszego państwa nie przerzucają tylko na sądownictwo.

Jeżeli ta władza nie zdecyduje się na radykalne decyzje, to zapis o państwie prawa będzie pustym zapisem w Konstytucji, a kondycja wymiaru sprawiedliwości w Polsce znajdzie się na szarym końcu Unii Europejskiej.

Józef Musioł

*Sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku.
Przewodniczący Stowarzyszenia Sędziów SN
w stanie spoczynku.*

Obowiązki informacyjne w umowach z udziałem konsumentów na tle prawa Unii Europejskiej

Przemysław Mikłaszewicz

2008, format B5, oprawa twarda, s. 376,
cena: 89 zł

NOWOŚĆ!

Oficyna
a Wolters Kluwer business

Zagadnienie obowiązków informacyjnych w tzw. obrocie mieszanym, w ramach stosunków umownych między przedsiębiorcą a konsumentem nie zostało dotychczas w Polsce monograficznie opracowane. Jest natomiast żywo dyskutowane w doktrynie różnych państw, a także w doktrynie europejskiego prawa prywatnego.

O atrakcyjności niniejszej książki decyduje nie tylko jej pionierski charakter, lecz także oryginalne i kompleksowe ujęcie zagadnień informacyjnych w kontekście całego systemu prawa, z uwzględnieniem analizy konstytucyjnej i przy zastosowaniu instrumentów ekonomicznej analizy prawa.

Książkę znajdziesz w księgarni internetowej www.profinfo.pl

„PRZEDSĄD REFERENDARSKI” ALTERNATYWĄ DLA KONCEPCJI „SĘDZIEGO GRODZKIEGO” Zarys modelu i zasad funkcjonowania

Grzegorz Karcz

I. Nie budzi kontrowersji i jest aprobowane przez wszystkich, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego kwestionujące konstytucyjność dotychczasowych rozwiązań związanych z funkcjonowaniem asesury w sądach powszechnych wymusza potrzebę przeprowadzenia reformy systemowej.

Reforma systemowa nie może być jednak rozpatrywana bez odniesień do konkretnych modeli organów, które ewentualnie mają funkcjonować. Nadto każde rozwiązanie systemowe wymaga przejścia ewolucyjnego. Przy tych założeniach punktem wyjścia staje się potrzeba zdefiniowania pozycji i postrzegania urzędu sędziego. Jest to bowiem element kluczowy.

Powiada się, że sędzia to zawód, mówi się o służbie sędziowskiej. To nie do końca oddaje istotę bycia sędzią.

Postrzeganie sędziego przez pryzmat „służby sędziowskiej” było zasadne w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Taki model ukształtowany bowiem został w latach trzydziestych. Następnie skutek pewnych zależności został transponowany do ustroju Polski Ludowej. Postrzeganie sędziego przez ten pryzmat uległo jednak załamaniu w momencie uchwalenia obecnie obowiązującej Konstytucji. Aktualnie przepis art. 178 Konstytucji nie pozwala na żadne paralele by wywodzić, że sędzia to rodzaj służby.

Nie za bardzo można też postrzegać sędziego jako rodzaju wykonywanego zawodu. Okoliczność, że przepisy Konstytucji wzmiankują o wynagrodzeniu jest tutaj całkowicie drugorzędna.

Tak naprawdę to co w roli sędziego wybija się na plan pierwszy to spełnianie urzędu. Owo spełnienie urzędu jest bardzo charakterystyczne bo wynika z „honoru powierzenia” jakim dysponent wszelkiej władzy, w tym władzy sądowniczej - Naród - za pośrednictwem Prezydenta obdziela nominowanego kompetencją do działania w jego - społeczeństwa - imieniu. Ów „honor powierzenia” jest nader istotny. Z niego wpływa bowiem możliwość kreowania rzeczywistości społecznej, która nie jest immanentną cechą jakiegokolwiek zawodu. Zarazem stanowi uzasadnienie dla wysokich aspiracji tej grupy dostojników państwowych.

Wszystko to razem wzięte powoduje, że urząd sędziego należy postrzegać przez pryzmat dygnitarstwa. Takiego dygnitarstwa jak mandat posła, senatora, członka rządu.

II. Wychodząc z takich założeń, oczywistym staje się, że elitarność kadry sędziowskiej nie powinna budzić większych wątpliwości. Problemem pozostaje jednak to, jaka droga powinna prowadzić do tego szczytu? Jak ma wyglądać ścieżka i dotarcie do tego momentu?

Generalnie raczej sceptycznie należy spojrzeć na wszelkie próby ograniczania i redukcji liczby osób przyjmowanych na aplikację. Tak postrzegana elitarność nie spełni pokładanych nadziei po prostu dlatego, że wbrew deklaracjom nie jest nastawiona na rzeczywiste wyłonienie odpowiednich kandydatów do objęcia urzędu sędziego lecz koncentruje się na preselekcji. Pomijając w tym miejscu kwestie związane ze społecznym odbieraniem takiej redukcji, jako swoistej hermetyzacji środowiska, wypada zwrócić uwagę na to, co jest o wiele istotniejsze. Mianowicie tą drogą sądowy wymiar sprawiedliwości w sposób najzupełniej niezrozumiały sam odcina sobie szeroki dopływ kadr i to w sytuacji gdy z uwagi na znaczny wzrost zadań sądów potrzeba jak największej liczby wysoko kwalifikowanych prawników.

Podobnie rzecz się przedstawia z akcentowanym założeniem konkurencyjności. Z zasad doświadczenia życiowego wynika, że niekoniecznie umiejętność łatwego przyswajania wiedzy, skutkująca dobrymi czy wręcz bardzo dobrymi wynikami w nauce pokrywa się z umiejętnością dyskursywnego rozumowania. To na dobrą sprawę wychodzi dopiero przy normalnej pracy, gdy na tle rozważanych rzeczywistych stanów faktycznych pojawiają się doniosłe dla rozstrzygnięcia pytania, na które należy poszukiwać odpowiedzi. Wszystko to razem wzięte prowadzi ku wstępnej konkluzji, że do elitarności kadr sędziowskich powinien prowadzić egalitaryzm przy naborze kandydatów na aplikację. Jeśli zaś chodzi o zakładaną konkurencyjność to akcent powinien ulec przesunięciu z etapu szkolenia aplikantów na pracę osób już egzaminowanych w sądach.¹

W przypadku prawników sądowych oznaczać to powinno zachowanie kolejności przy przechodzeniu ze stanowiska na stanowisko w szeroko rozumianym ustroju organów ochrony prawnej których wymiar sprawiedliwości jest kwintesencją.

Początkiem kariery młodego prawnika sądowego po aplikacji powinien być zawsze etat asystenta sędziego. Jest to pożądane dla trzech zasadniczych powodów. **Po pierwsze** pozwala odczuć młodemu człowiekowi nawał pracy i odpowiedzialności stojący przed sędzią. **Po drugie** pozwala na samokształcenie pod okiem doświadczonego praktyka. W sprzężeniu zwrotnym dla tego ostatniego jest zaś zapowiedzią rzeczywistej pomocy. Faktem bowiem pozostaje, że po egzaminie młody adept Temidy posiada, naprawdę rozległą wiedzę ze wszystkich dziedzin prawa. **Po trzecie** wreszcie stanowi najbardziej naturalny sprawdzian dla wykazania nieskazitelności charakteru, mającej cechować sędziów i referendarzy sądowych.

Kolejnym etapem rozwoju zawodowego prawnika sądowego powinno być stanowisko referendarza sądowego. Aby okres piastowania tego urzędu spełnił pokładane w nim nadzieje potrzebna jest jednak zmiana postrzegania funkcji referendarza sądowego z urzędnika spełniającego zadania pomocnicze w kierunku urzędu odpowiedzialnego za realizację zadań z zakresu ochrony prawnej.²

III. Dlaczego należały zachować kolejność w przechodzeniu ze stanowiska asystenta na referendarza a nie tworzyć alternatywy zajmowania tych stanowisk jak się to niekiedy pojawia w innych propozycjach?

Po pierwsze dla trzech wzmiankowanych wyżej powodów.

Po drugie taki model wprowadza uporządkowanie. Potrzebę zachowania kolejności zajmowanych stanowisk opieram na swoim własnym doświadczeniu i poczynionych obserwacjach. Stanowisko asystenta sędziego tworzy dobrą a nawet bardzo dobrą atmosferę dla odważniejszych przemyśleń intelektualnych. Projekt orzeczenia jest weryfikowany przez doświadczonego sędziego co stwarza młodemu adeptowi Temidy poczucie dużego komfortu. Z drugiej strony w sposób naturalny przeciwstawia się kształtowaniu i utrwalaniu u niego postaw zachowawczych. Asystent nie jest rozliczany ze stabilności orzecznictwa i generalnie jest mu obca obawa „co powie góra na moje rozstrzygnięcie”. Drugostronnie, dla sędziego któremu asystent został przydany do pomocy jest to użyteczne. Nawet jeśli nie zgodzi się z projektem czy powołaną przez asystenta argumentacją wartością istotną pozostaje, że niejako siłą faktu dysponuje szerszą perspektywą spojrzenia na problem. To pozwala na głębsze przeświadczenie dla swych racji. Dozwala również odnaleźć kontrargumenty których być może nie brałoby się nigdy pod uwagę.

Mankamentem stanowiska asystenckiego jest jednak to, że nie uzmysławia w stopniu wystarczającym odpowiedzialności spoczywającej na decydencie. Siłą faktu tę bierze na siebie sędzia.

Dlatego asystentowi potrzebne jest przejście na stanowisko samodzielnie - Referendarskie. Dlaczego nie od razu sędziowskie? Z prostej przyczyny. Dla miarkowania zakresu przydanego imperium. Jest coś w paremii „Roma dicta causa soluta” a tak może powiedzieć młody sędzia. Taki zakres imperium może jednak oszołomić 27/28- latka nie dysponującego z przyczyn oczywistych niezbędnym doświadczeniem życiowym, zawodowym, znajomością funkcjonujących realiów i to zakładając jego najlepsze intencje. Ujmują rzecz lapidarniej. Po aplikacji i egzaminie sędziowskim młody sędzia z pewnością „mówi co wie”. Jest tylko jedno ale za to zasadnicze pytanie, które należy postawić. Czy zawsze, w każdym przypadku „wie co mówi”? To odnosi się bowiem do istoty pojęcia wymiaru sprawiedliwości gdyż sztuka sądzenia jest również sztuką rozumienia drugiego człowieka. Żeby wszechstronnie ocenić jego działanie doświadczenie życiowe jest niezbędne.³

IV. Dlaczego przy reformowaniu systemu powoływania osób sprawujących władzę sądowniczą oprzeć się na korpusie referendarskim? Przyczyn jest kilka.

Najważniejsze z nich to po pierwsze, że referendarze już obecnie mają cechy sądu w znaczeniu jakim nadaje temu pojęciu ETS bo wykonują funkcje orzecznicze, działają na podstawie ustawy, funkcjonują w sposób stały, ich orzecznictwo jest obowiązkowe, orzekają na podstawie prawa a nie zasad słuszności, są niezależni w orzekaniu. Kwestią otwartą pozostaje czy rozstrzygają spory. Nie można jednak tracić z pola widzenia, że dla ETS pojęcie sporu tak jak sądu jest autonomiczne, w swej istocie zbliżone do desygnatu załatwienia sprawy. Po drugie oparcie się na korpusie referendarskim, nie będzie prowadzić do poważnych perturbacji i dylematów Konstytucyjnych na kanwie art. 175 Konstytucji.

Po co tworzyć karkołomne konstrukcje „sędziego grodzkiego” skoro korpus referendarski nadaje się do wykorzystania od zaraz. Należy bowiem powtórzyć, że - referendarze już teraz wykazują cechy sądu wg ETS – choć co oczywiste nie są sądem w znaczeniu konstytucyjnym.

Funkcjonujący referendarz nie przysparza też kłopotów jeśli chodzi o zdefiniowanie jego pozycji ustrojowej. Referendarz nie aspiruje do niezawisłości. Jest niezależny. Przy orzekaniu podlega obowiązującym powszechnie prze-

¹ G. Karcz, „Przedsady referendarskie” jako głos w dyskusji nad unormowaniem systemu powoływania osób sprawujących władzę sądowniczą, „Monitor Prawniczy” 2008/11, s. 583.

² G. Karcz, „Przedsady referendarskie”..., s. 583.

³ T. Pietryga, Potrzebni sędziowie bogatsi w doświadczenie, „Rzeczpospolita” z 8.02.2008 r.

pisom prawa. Przydana tak niezależność jest wystarczająca dla sprawdzianu jego „bezstronności”. „Bezstronność” a nie „niezawisłość” jest zaś cechą najważniejszą, immanentną, istotową szeroko rozumianego Wymiaru Sprawiedliwości. Potwierdzeniem tego jest wizerunek Temidy a w zasadzie jej opaska na oczach. W prawidłowym ujęciu niezawisłość jest tylko narzędziem gwarancyjnym. Ważnym, nawet bardzo – ale tylko narzędziem.

V. Wskazując na ów sprawdzian bezstronności należy w tym miejscu przybliżyć zarys zasad funkcjonowania „przedsądu referendarskiego” bo to wchodzi w zakres reformy systemowej, której nie da się przeprowadzić bez określenia modelu.

Generalnie „Przedsąd referendarski” polegałby na uzależnieniu dopuszczalności drogi sądowej od obligatoryjnego wyczerpania postępowania przed urzędującym przy sądzie (rejonowym) referendarzem. Dla sądu zasadnicza funkcja postępowania prowadzonego w ramach „przedsądu referendarskiego” objawiałaby się jako funkcja przygotowawcza polegająca na zebraniu i utrwalaniu przez referendarza materiału dowodowego na użytek sądu i przyszłej rozprawy sądowej oraz zreferowaniu mu w uzasadnieniu stanu sprawy.

W swojej istocie „przedsąd referendarski” powinien stanowić kombinację rokowań z udziałem mediatora oraz postępowania sądowego.

Podstawowym celem „przedsądu referendarskiego” powinna być likwidacja bariery niepewności stron, co do prawdopodobnego werdyktu sądowego, a co za tym idzie nakłonienie stron do racjonalnej oceny swych szans w ewentualnym procesie sądowym poprzez otwartość na racje i argumenty adwersarza. Ponieważ do zadań referendarza sądowego należeć powinno kontrolowanie pod kątem zgodności z prawem realności oraz wykonalności propozycji stron, więc w zakresie sprawowanego urzędu podlegałyby tylko przepisom powszechnie obowiązującego prawa. Z tego względu dla koncepcji „przedsądu referendarskiego” kluczowy jest zarazem warunek profesjonalizmu referendarza.

W wyniku zastosowania procedury „przedsądu referendarskiego” strony powinny sobie uświadomić realność swoich szans w postępowaniu przed sądem, także przez pryzmat aspektów związanych z trudnościami dowodowymi oraz innymi ograniczeniami formalnymi i kosztami.

Procedura „przedsądu referendarskiego” powinna mieć charakter jawny, odzwierciedlać przebieg rozprawy sądowej. Zrezygnować należałoby jednak z większości obostrzeń znanych procedurom sądowym. Tu jest miejsce znakomite do uwzględnienia postulatów środowiska radców prawnych i adwokatów dotyczących uproszczenia procedur, które zostały zgłoszone w ramach komisji „Przyjazne państwo” co do prekluzji dowodowej w sprawach gospodarczych,

możliwości ilościowego rozszerzenia powództwa, rozszerzyć znaczenie w postępowaniu przez referendarzem zasady prawdy materialnej, dopuszczenia w szerszym zakresie dowodów z opinii prywatnych, możliwości rozszerzenia obowiązków „informacyjnych”. O ile bowiem można mieć wątpliwości co do realności i zasadności wprowadzenia takich zmian w ramy procedur postępowania stricte sądowego opartych rygorystycznie na zasadach kontrydiktoryjności związanej z władczym rozstrzygnięciem to jednak propozycje te nadają się do zastosowania w modelu, którego istota sprowadza się na rozpoznanie sprawy i wypracowanie perspektywnego rozwiązania. Gdzie rozstrzygnięcie pozostaje tylko refleksem ubocznym i czerpie charakterystyczną legitymację w postaci domniemanej zgody stron na określone załatwienie sprawy (*volenti non fiat iniuria*).

W rachubę powinny wchodzić następujące sposoby zakończenia postępowania prowadzonego w ramach „przedsądu referendarskiego”:

- **po pierwsze**, zawarcie przez strony ugody i jej zatwierdzenie przez referendarza;
- **po drugie**, umorzenie postępowania;
- **po trzecie**, o ile strony nie dojdą do porozumienia referendarz uprawniony byłby do merytorycznego zakończenia postępowania poprzez wydanie orzeczenia wraz z uzasadnieniem.

Uzasadnienie orzeczenia referendarskiego powinno zawierać dokładne zreferowanie sprawy, ze szczególnym uwzględnieniem zaprezentowanych przez strony stanowisk, przeprowadzonych dowodów.

Orzeczenie nie miałooby charakteru wiążącego o ile w przepisanej ustawowo terminie zostałoby zaskarżone sprzeciwem. W przypadku złożenia sprzeciwu od orzeczenia referendarskiego orzeczenie referendarskie traciłoby moc a sprawa zostawałaby poddana do jurysdykcji sądowi.

Przedstawione powyżej zasady „przedsądu referendarskiego” ustrojowo nawiązują i do historycznych tradycji instytucji referendarza w dawnej Polsce, jakim było zreferowanie stanu sprawy organowi rozstrzygającemu, i do modelu urzędu, jaki jest znany w Niemczech (pogranicze działalności sędziego, jeśli chodzi o zakończenie postępowania w przypadku konieczności wydania orzeczenia). Z cech, które są zaś kluczowe dla tej koncepcji i modelu „Przedsądu referendarskiego” należy wymienić następujące zasady.

☞ **Prostota postępowania** – związana z uwzględnieniem wzmiankowanych wyżej postulatów adwokatury i radców prawnych komisji „Przyjazne Państwo”.

☞ **Zwiększone obowiązki informacyjne referendarza** – w powszechnym odczuciu człowiek idący do sądu chce

załatwić sprawę zarazem oczekuje, że zostanie mu wyjaśnione jak powinien pokierować swoim postępowaniem aby do tego doprowadzić. Prawidłowość ta jest zauważalna dla każdego kto ma bliższy kontakt z sądownictwem. Z tego też względu nie najlepiej zostały przyjęte zmiany w zakresie art. 5 k.p.c. Zarazem przepis ten w brzmieniu uchylonym funkcjonuje nadal na gruncie postępowania sądowoadministracyjnego jako art. 6 p.p.s.a. i tam dość dobrze się sprawdza. Taki jego kształt odpowiada zarazem postępowaniu opartemu na modelu dyskursywnym nakierowanemu na zrozumienie wzajemnych stanowisk.

Zasada domniemanej zgody stron na sposób załatwienia sprawy w przypadku konieczności wydania rozstrzygnięcia (która wydaje się najistotniejsza). Wychodzi ona z założenia, że brak sprzeciwu jest przejawem aprobaty stron dla sposobu załatwienia sprawy przez referendarza. Legitymacja orzeczenia referendarskiego wynika więc bardziej z woli stron aniżeli jest przejawem władczego imperium. Stanowi to kwintesencję „kultury dialogu” i „społeczeństwa obywatelskiego”. Wydaje się, że dla partii które na sztandarach mają wypisane hasła „obywatelskości”, „sprawiedliwości” cecha ta powinna być atrakcyjna, a przy najmniej nie powinny przejść nad nią do porządku.

VI. Wobec tego, że model „przedsądu referendarskiego” oparty ma być na kombinacji mediacji i postępowania cywilnego wypada odnieść się jeszcze do zarzutu, że jak dotąd mediacja nie za bardzo się sprawdza. Statystyki pokazują bowiem, że nie chcą jej ani sędziowie ani strony.

To prawda. Sęk jednak w tym, dlaczego się tak dzieje. Otóż mediacja w sprawach cywilnych jest nieefektywna, bo wybrano nieadekwatny do warunków polskich kształt rozwiązań. W polskich warunkach nie tyle potrzebny jest tryb mediacji charakteryzujący się swobodą stron co do zasad i procedury oraz udziału mediatora pozbawionego uprawnień władczych, którego rola ogranicza się w zasadzie do doradztwa, ile tryb adiudykacyjny który cechuje – toczenie sporu przed z góry wskazaną osobą, która działa na podstawie ustalonych reguł i procedur. Ten tryb ADR najbardziej, bowiem odpowiada polskiemu systemowi prawnemu zorientowanemu na respektowanie norm prawnych, gdzie przyjmuje się, że sformalizowanie procedur ogranicza nadużycia a orzekanie w oparciu o prawo materialne ma zapewnić równość wobec prawa.

Koncepcja „przedsądu referendarskiego” nawiązuje właśnie do trybu respektującego te wartości a właściwie jego hybryd. Najbliższej mu do formuły – mini trial oraz summary jury trial. Taki tryb sprawdzi się. Jest przy tym dopuszczalny. Dowodem na to jest choćby funkcjonujące od wielu lat postępowanie o aktualizację opłaty

z tytułu użytkowania wieczystego. Potwierdzeniem jego skuteczności są zaś prawidłowości statystyczne. Tylko znikomym odsetek spraw trafia do sądu. Sporo jest załatwianych ugodą. Znakomita większość orzeczeń wydawanych przez samorządowe kolegia odwoławcze jest zaś akceptowana przez strony, które podczas tego postępowania mają okazję przekonać się z jakimi trudnościami dowodowymi i kosztami mogą się spotkać w przyszłości. Aprobując załatwienie uzmysławiając sobie trudności dowodowe i koszty z tym związane. Tu zaczyna działać racjonalizacja działania bo człowiek to istota taktyczna. Podejmuje działania, które są dla niego korzystne.

VII. Wszystko co zostało powiedziane było zarazem przyczynkiem do wyrażenia obaw w stosunku do proponowanej przez Krajową Radę Sądowniczą koncepcji „sędziego grodzkiego”.

Choć nie ulega wątpliwości, że propozycja KRS powołowana jest rzeczywistą, szlachetną troską o sądownictwo to jednak niepokój wzbudza, że akcentując nadmiernie narzędzie w stosunku do istoty zaburza naturalną prawidłowość ustroju. W prawidłowym ujęciu, o czym była już mowa niezawisłość jest tylko narzędziem gwarancyjnym bezstronności. Cecha „bezstronności” stanowi zaś istotę wymiaru sprawiedliwości.

Z pewnością koncepcja KRS nie dzieli sędziów na lepszych i gorszych bo tych na próbę i na stałe. Mimowolnie czyni jednak takie rozróżnienie w stosunku do podsądnych argumentując, że są sprawy ważniejsze i mniej istotne, które z tej racji będą pełnić rolę sprawdzianu dla przydatności kandydata. Stanowisko takie trudno zaakceptować. Nie ma żadnych podstaw Konstytucyjnych dla obniżenia standardów w jakiegokolwiek sprawie.

Wreszcie koncepcja „sędziego grodzkiego” nie udziela odpowiedzi i pozostawia otwartym pytanie, co w sytuacji, gdy dana osoba nie sprawdzi się na tym stanowisku dysponując równocześnie pełnią imperium związanego z tym urzędem oraz wszystkimi gwarancjami ustrojowymi przynależnymi sędziemu?

Wszystko to razem wzięte prowadzi do wniosku, że przy najlepszych intencjach lansowana przez Krajową Radę Sądownictwa koncepcja „sędziego grodzkiego” obarczona jest nazbyt dużym ryzykiem. W skrajnych przypadkach prowadzić może ona do arbitralności, która stanowi zaprzeczenie „wymiaru sprawiedliwości”, bo nie ustala tej ostatniej, a tylko stwarza jej formalny pozór.

Grzegorz Karcz

Referendarz Sądowy w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Krakowie; Członek Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych.

URZĄD SĘDZIEGO KORONĄ ZAWODÓW PRAWNICZYCH

Ewa Stryczyńska

Tekst wystąpienia wygłoszonego 22 kwietnia 2008 r. w ramach konferencji „Urząd sędziego koroną zawodów prawniczych”.

Hasło stanowiącemu myśl przewodnią konferencji można nadać różne znaczenia zależne od tego, jakim znakiem interpunkcyjnym zostanie ono zwieńczone. Nasuwają się przynajmniej trzy takie możliwości. Hasło to może stanowić zdanie twierdzące - oznajmujące, wyrażające istniejący stan rzeczy (co do tego jednakże jesteśmy zgodni, że nie jest on bliski obecnej polskiej rzeczywistości); może być zakończone znakiem zapytania i wyrażać wątpliwość, swoiste *quo vadis*, co do przyszłości tej instytucji, a może też być sformułowane w postaci stanowczo wypowiedzianego postulatu i wówczas powinno zostać opatrzone wykrzyknikiem.

To, które spośród możliwych znaczeń hasła będącego motywem przewodnim konferencji znajdzie realny wymiar w polskiej rzeczywistości, pozostaje w gestii podmiotów, które Konstytucja RP wyposażyła w inicjatywę ustawodawczą, a ostatecznie w rękach ustawodawcy. Jest rzeczą oczywistą, że stoimy w przededniu wielkiej reformy wymiaru sprawiedliwości, oby jej owocem było hasło stanowiące motto tej konferencji bez wątpliwości wyrażonej znakiem zapytania.

Trybunał Konstytucyjny nie pozostawił wątpliwości dyskwalifikując normę wyposażającą Ministra Sprawiedliwości w kompetencję powierzania asesorum pełnienia czynności sędziowskich. Regulacja ta, funkcjonująca od bardzo wielu lat, miała specyficzny wymiar oddając w istocie dyskrejonalnej władzy Ministra Sprawiedliwości niezwykle ważną kompetencję powierzania władzy sądowniczej w imieniu państwa mianowanym asesorum sądowym. Asesor uprawniony do wykonywania czynności orzeczniczych został zatem uznany za podmiot nie odpowiadający konstytucyjnym wymogom stawianym urzędowi sędziego i od 6 maja 2009 r. nie będzie mógł wykonywać czynności sędziowskich.

Zagadnienie to nie jest nowe, stanowi bowiem przedmiot szerokiej dyskusji od czasu złożenia skarg konstytucyjnych, które stanęły u podstaw orzeczenia Trybunału z 24 października 2007 r. Prawdą jest, że znacznie wcześniej, bo na etapie przygotowywania projektu obecnie obowiązującej ustawy Prawo o ustroju sądów powszech-

nych, pojawiła się już wątpliwość, co do zgodności z Konstytucją RP instytucji asesury. Wówczas jednak zwyciężył szacunek dla tradycji i pragmatyka. Instytucja asesury uznana została bowiem jako dobry sprawdzian wiedzy, kwalifikacji i predyspozycji przyszłego sędziego.

Dla potrzeb konferencji i wypracowania jej najlepszych rezultatów warto odnieść się do propozycji, które zostały już przedstawione w debacie nad wyborem optymalnej alternatywy dla asesury, cenna będzie również analiza rozwiązań zastosowanych w innych krajach.

Modele funkcjonujące w Europie są bardzo różne. Wskazać należy, że nie ma uniwersalnej zasady wynikającej z prawa europejskiego o charakterze wiążącym państwa członkowskie Unii Europejskiej, która wskazywałaby konieczny do wyboru kierunek reformy. W większości państw europejskich sędziowie są powoływani na czas nieokreślony przy spełnieniu różnych warunków wynikających z konstytucji poszczególnych państw. Instytucja sędziego na próbę istnieje tylko w ustroju niemieckim, choć standardy europejskie dopuszczają funkcjonowanie takiej instytucji. Wzorzec niemiecki przewiduje pierwsze powołanie na czas oznaczony do 5 lat. W praktyce poszczególnych państw okres ten kształtuje się w granicach od 3 do 5 lat. W innych krajach europejskich, takich jak Hiszpania, czy Francja powołanie następuje po zakończonej pomyślnie aplikacji, która ma jednakże inny przebieg, znacznie wyższy próg wymagań, odmienną zawartość programową i inne podporządkowanie, niż w Polsce.

Podkreślić jedynie należy, że z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu jednoznacznie wynika obowiązek ustawodawcy krajowego wyposażenia sądów i sędziów w przymiot niezależności, niezawisłości i bezstronności. Jest to kierunek, którego nikt nie kwestionuje, a który winien stanowić wyznacznik poszukiwania nowych rozwiązań ustrojowych.

Analizując dotychczas pojawiające się koncepcje ustrojowych zmian w sądownictwie powszechnym, wskazać należy, że najdalej idącą była koncepcja nowelizacji Konstytucji, zgłoszona jako inicjatywa ustawodawcza przez Prezydenta RP w marcu 2007 r., która nie uzyskała poparcia Krajowej Rady Sądownictwa. Przewidywała ona wprowadzenie instytucji sędziego powoływanego po raz pierwszy do sądu najniższego szczebla na czas

oznaczony. Zgodnie z tym projektem mianowanie następowałoby postanowieniem Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa na czas określony od 2 do 4 lat. Powołanie na urząd w tym trybie mogłoby nastąpić zatem wyłącznie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa bez możliwości rozwiązania stosunku służbowego w czasie jego trwania. Koncepcja pierwszego powołania do sądu najniższego szczebla na czas oznaczony od 2 do 4 lat nie byłaby zatem nową odmianą asesury, gdyż powołanie to miałoby zupełnie inny wymiar instytucjonalny, a byłoby ono swoistym okresem próby, wszechstronnym weryfikatorem kwalifikacji co do poziomu wiedzy, predyspozycji, postawy etycznej i kultury osobistej.

O tej koncepcji wspomnieć należy jednak wyłącznie w aspekcie historycznym, przedstawiając ją jako jedną z kilku, które pojawiły się w debacie publicznej nad nowym modelem dochodzenia do urzędu sędziego.

Krajowa Rada Sądownictwa odniosła się z dezaprobatą do propozycji wprowadzenia instytucji powołania sędziego na czas oznaczony, opiniując ją negatywnie i uznając, że niezgodność ustawy z Konstytucją RP powinna być usunięta poprzez dostosowanie ustawy do wymagań Konstytucji, a nie przez zmianę ustawy zasadniczej. Ponieważ nie do pogodzenia z obecnym brzmieniem Konstytucji RP jest instytucja powołania sędziego na czas oznaczony, czyli tzw. próbę, dlatego też rozważania powinny pójść w kierunku dostosowania proponowanego modelu do wzorca konstytucyjnego. Inicjatywa zmiany Konstytucji RP złożona Sejmowi poprzedniej kadencji, z racji dyskontynuacji prac Sejmu, straciła moc.

Krajowa Rada Sądownictwa, kierując się dbałością o dobro wymiaru sprawiedliwości, zwróciła się do Prezydenta RP o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu dostosowanie przepisów ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych do Konstytucji RP w zakresie, w jakim zostały one uznane za niezgodne z ustawą zasadniczą. Prezydent RP zdecydował się poprzeć koncepcję Krajowej Rady Sądownictwa uznając, że kwestia wypracowania odpowiedniego modelu dojścia do zawodu sędziego jest zagadnieniem, które powinno być oparte na szerokim porozumieniu. Dostrzegając zatem w dalszym ciągu wiele zalet, jakie posiada model pierwszego powołania na czas oznaczony, Prezydent RP zaakceptował koncepcję instytucji sędziego grodzkiego jako najniższego szczebla w hierarchii stanowisk sędziowskich, sędziego powołanego do rozpoznawania spraw o kognicji ograniczonej, jednakże poszerzonej w porównaniu z obecnym zakresem przedmiotowym spraw rozpoznawanych przez wydziały grodzkie. Rozwiązanie to poprzez stworzenie dodatkowego, niejako wstępnego stanowiska w sądzie rejonowym, daje możliwość oceny predyspo-

ycji sędziego przed powierzeniem mu pełni kompetencji orzeczniczych.

Wybór optymalnego rozwiązania co do przyszłości sądownictwa powinien zostać wypracowany w drodze szerokiego konsensu podmiotów i organów, którym leży na sercu dobro i jak najlepsza przyszłość wymiaru sprawiedliwości.

W dotychczasowej debacie poza wskazanymi w największym skrócie propozycjami pojawiła się także koncepcja, aby dojście do zawodu sędziego możliwe było jedynie poprzez inne zawody prawnicze. Można zgodzić się z tezą, że taki model najbardziej odpowiada koronie zawodów, wymaga jednak spełnienia niezwykle ważnej przesłanki zapewnienia odpowiednio wysokiego stopnia atrakcyjności zawodu nie tylko poprzez wysoki jego prestiż i godność urzędu, ale także poprzez odpowiednio wysoki status materialny, co niewątpliwie nie pozostaje bez znaczenia przy wyborze drogi zawodowej. Nie oczekiwałabym przy tym, że do zawodu sędziego będą pretendowali najlepsi adwokaci i radcowie prawni, bo byłoby to oczekiwanie nierealne, ale że będą to osoby reprezentujące wysoki poziom kwalifikacji zawodowych. Obecne realia nie dają podstaw do wyrażania optymizmu w tym zakresie.

Biorąc pod uwagę wskazane modele, określenie urzędu sędziego koroną zawodów prawniczych wydaje się adekwatne jedynie w odniesieniu do rozwiązania przewidującego odbycie odpowiednio długiego np. dziesięcioletniego stażu pracy w zawodzie stricte prawniczym tzn. adwokata, radcy prawnego, czy prokuratora przy jednoczesnym spełnieniu wymogu odpowiedniej cezur wieku. To rozwiązanie w obecnej debacie nie zostało dotychczas przedstawione w formie konkretnej inicjatywy ustawodawczej, a jest jedynie głosem w dyskusji. Należy w tym miejscu wspomnieć, że przy pracach nad ustawą - Prawo o ustroju sądów powszechnych w 2000 r. koncepcja ta miała wymiar realnego projektu ustawy. Wskazać bowiem należy, że projekt, zgodnie z którym dojście do urzędu sędziego następowałoby poprzez inne zawody prawnicze, nie jest propozycją nową. Koncepcja ta znalazła bowiem wyraz w formie projektu ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych przygotowanego pod kierunkiem ówczesnego Ministra Sprawiedliwości Pani Hanny Suchockiej, gorącego zwolennika uczynienia z urzędu sędziego korony zawodów prawniczych na wzór anglosaski.

Skoro doszło do zawarcia *consensu* w przedmiocie wyboru rozwiązania nie wymagającego nowelizacji Konstytucji RP, lecz dostosowującego ustrój sądów powszechnych do jej obecnego brzmienia, to wydaje się, że istnieje otwarta droga do opracowania koncepcji i wypracowania modelu, który byłby wyrazem porozumienia

w szerszej płaszczyźnie. Pozwoli to na odpowiednie sformułowanie wymogów, jakie powinien spełnić kandydat do pełnienia urzędu sędziego, aby móc skutecznie ubiegać się o powołanie.

Biorąc pod uwagę dwa projekty, przygotowane przez podmioty wyposażone w prawo zgłaszania inicjatywy ustawodawczej, a więc Prezydenta RP i Radę Ministrów, należy podkreślić, że dla obu tych różniących się wprawdzie koncepcji, niezwykle istotne znaczenie będzie miała aplikacja sądowa, gdyż powołanie na czas nieoznaczony nie zostanie poprzedzone żadnym okresem próby.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej złoży w ramach przysługującej mu inicjatywy ustawodawczej projekt nowelizacji ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, przewidującej możliwość powołania do pełnienia urzędu sędziego poprzez powołanie na stanowisko sędziego grodzkiego, przy czym podstawową drogą dojścia do tego powołania będzie pozytywnie zakończona aplikacja sądowa. Kandydatami do stanowisk sędziów grodzkich będą mogli być również adwokaci, radcy prawni, prokuratorzy, referendarze, pracownicy nauki. Aby jednak zmotywować te kategorie osób do podjęcia starań o powołanie do pełnienia urzędu sędziego, trzeba niewątpliwie zreformować obecny system nie zapewniający odpowiednich zachęt.

Jeśli powołanie do pełnienia urzędu sędziego ma nastąpić bezpośrednio po zakończonej aplikacji z pozytywnie złożonym egzaminem sędziowskim, czy też z obowiązkiem zaliczenia krótkiego stażu na stanowisku asystenta czy referendarza, to kluczem do sukcesu tej koncepcji jest należyte przygotowanie poprzez aplikację. Aplikacja powinna z jednej strony służyć przygotowaniu zawodowemu na bardzo wysokim poziomie merytorycznym, ale także kształtowaniu postaw wewnętrznej niezależności i nieskazitelnosci moralnej. To jest bowiem klucz do właściwego przygotowania kandydata do powołania na urząd sędziego.

W rozważaniach nad nowym modelem dojścia do zawodu sędziego nie należy stracić z pola widzenia osób, które obecnie zajmują stanowiska asesorów sądowych w liczbie około 1300. Ponad połowa z tej liczby nie osiągnie wymaganych obecnie ustawą trzech lat asesury do ubiegania się o powołanie na urząd sędziego. Niezwykle ważną i pilną rzeczą jest zatem opracowanie takiego rozwiązania ustawowego o charakterze przejściowym, które umożliwi tym osobom wcześniejsze – przed upływem 36 miesięcy pracy na stanowisku asesora, zgłoszenie się na wolne stanowisko sędziowskie.

Nie możemy zapominać również o tym, że zarówno w roku bieżącym, jak też w 2009 i 2010 r. do egzaminu sędziowskiego przystąpi bardzo wiele osób, które obecnie są aplikantami sądowymi, a którym w chwili rozpoczęcia aplikacji nie był znany werdykt Trybunału Konstytucyjnego. Tym osobom należy również stworzyć perspektywę realizacji wybranej drogi zawodowej.

W konkluzji należałoby raz jeszcze pochylić się nad dumnie brzmiącym hasłem konferencji, pamiętając o tym, że korona może mieć różne znaczenia. Może być bowiem symbolem władzy monarszej wyrażanym zwykle w postaci złotej obręczy bogato zdobionej liliami i krzyżem, wysadzanej klejnotami. Korona nie zawsze jednak oznacza blask chwały i wielką godność, korona może być bowiem również cierniowa, a wówczas staje się zupełnie innym symbolem. Oby w wyniku reformy, która niewątpliwie musi nastąpić, korona jako uwieńczenie kariery prawniczej nie uwierała, ale była powodem do dumy i chwały.

Pozostaję w głębokim przekonaniu, że zorganizowana przez Krajową Radę Sądownictwa konferencja jest ważnym wydarzeniem w publicznej debacie nad przyszłością ustroju sądów powszechnych, pozwalającym na głęboką refleksję nad rozwiązaniem najlepszym dla przyszłości wymiaru sprawiedliwości. Ta przyszłość to obowiązek zapewnienia takiego modelu dojścia do zawodu sędziego, który zapewni najwyższy wymiar profesjonalizmu: kompetencji merytorycznych, poziomu etyki i predyspozycji do wykonywania tego zawodu rozumianych nie tylko w kategoriach nabytej wiedzy, praktycznych umiejętności, ale również poczucia odpowiedzialności za podejmowane rozstrzygnięcia, umiejętności podejmowania decyzji, niezależności mentalnej, wierności pryncypiom, wolności od jakichkolwiek wpływów zewnętrznych, a przez to zdolności do właściwego sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Celem wyboru ostatecznego modelu powinno być bowiem zachowanie wysokich standardów konstytucyjnych w odniesieniu do osób, którym powierza się wykonywanie władzy sądowniczej. Zapewnienie standardów, stanowiących gwarancje niezawisłości sędziowskiej, będzie służyć realizacji wyrażonego w Konstytucji prawa obywateli do rozpoznawania ich spraw przez niezawisły sąd, a to jest cel nadrzędny.

Ewa Stryczyńska

*Sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie.
Przedstawiciel Prezydenta RP
w Krajowej Radzie Sądownictwa.*

ZAPROSZENIE

II KONGRES SĘDZIÓW POLSKICH

Marek Celej

Z inicjatywy Krajowej Rady Sądownictwa odbywa się w październiku w Warszawie II Kongres Sędziów Polskich. Poprzedni Kongres odbył się pod patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego w dniach 27-29.09.1999 r. i upłynęło od niego dużo czasu. Warto jednak przypomnieć proponowane wtedy kierunki reformy wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza że obecnie stoimy również wobec konieczności zmian w modelu sprawowania urzędu sędziowskiego - części problemów niestety nie udało się przez te lata rozwiązać, a pojawiły się też nowe, istotne zagadnienia wymagające pilnego rozwiązania. Z pewnością mogą być w tym bardzo pomocne zdobyte przez te lata doświadczenia.

Sądownictwo polskie było „permanently reformowane”, ale następstwem tamtej reformy miało być usprawnienie i przyspieszenie postępowań sądowych, łatwiejszy dostęp do sądu, przeznaczenie na potrzeby sądownictwa powszechnego środków finansowych właściwych dla stale zwiększających się zadań sądów oraz dla zapewnienia godziwych warunków pracy i wynagrodzenia dla sędziów. Reforma wymagała więc porozumienia i merytorycznego dialogu między przedstawicielami wszystkich trzech władz państwowych.

Krajowa Rada Sądownictwa wiązała z Kongresem Sędziów Polskich duże nadzieje i widziała szanse na wyjście polskiego sądownictwa z głębokiego kryzysu. Uznała, że pomyślność realizacji reformy będzie zależała od przychylnego stosunku do niej i związanych z nią zagadnień przedstawicieli władzy wykonawczej i ustawodawczej. Do udziału w Konferencji Rada zaprosiła w charakterze gości honorowych: Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego, Prezesa Rady Ministrów Jerzego Buzka, Marszałka Sejmu Macieja Płażyńskiego i Ministra Sprawiedliwości Hannę Suchocką. Zaproszeni zostali także przewodniczący klubów parlamentarnych: Jerzy Wierchowicz, Leszek Miller i Marian Krzaklewski, Prezes Trybunału Konstytucyjnego Marek Safjan, Prezes Najwyższej Izby Kontroli Janusz Wojciechowski, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Lech Gardocki. Nie zabrakło również gości zagranicznych. Udział w Kongresie wzięli: Pál Solt – Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa Republiki Węgierskiej, Jaime Octávio Ferreira – Przewodniczący Najwyższej Rady Sądowniczej

Republiki Portugalii oraz Lord Slynn of Hadley i Georg Dobry – z Wielkiej Brytanii.

W inauguracyjnym wystąpieniu Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski wskazał, że władza wykonawcza i ustawodawcza powinny dążyć do stworzenia „układu partnerskiego z władzą sądowniczą, opartego na wzajemnym poszanowaniu i odmiennych rolach w Państwie” i że na tym powinny polegać właściwe relacje pomiędzy władzami. Zaznaczył też szczególną pozycję Krajowej Rady Sądownictwa jako strażnika niezależności i niezawisłości sędziów, którą należy traktować jako „miarodajnego przedstawiciela poglądów i przedstawiciela środowiska sędziów we wszystkich sprawach, które ich dotyczą”. Prezydent wypowiedział też znamieny pogląd, który niestety nigdy nie był i obecnie również nie jest realizowany przez czynniki państwowe, że „tylko wtedy, gdy zmiany dokonywane będą w konsultacji ze środowiskiem sędziowskim, będzie szansa, by wypracowane przepisy były wolne od nadmiernego formalizmu i zapewniły oczekiwaną sprawność postępowania sądowego”.

W programowym wystąpieniu ówczesny Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa sędzia Włodzimierz Olszewski, ukazując „czarny” obraz sądownictwa, przypomniał wszystkie jego aktualne bolączki. Przewodniczący zabrał głos w dyskusji nie dla zobrazowania przyczyn zapaści, bo te były znane i widoczne, ale w celu zaproponowania sposobów wyjścia z kryzysu. Zaapelował też do przedstawicieli władzy ustawodawczej i wykonawczej o wspólne poszukiwanie rozwiązań, które mogą przynieść pozytywne skutki i zapewnić powodzenie reformie.

Nie sposób jest omówić wystąpień wszystkich gości. Należy jednak podkreślić, że ich wypowiedzi niosły słowa otuchy i nadziei dla całego środowiska sędziowskiego. Wszyscy deklarowali daleko idącą pomoc i współpracę w wychodzeniu sądownictwa z zapaści. Apelowano o wysoką jakość stanowionego prawa i o podnoszenie kultury prawnej w społeczeństwie. Mówiono o konieczności utrwalenia państwa prawa w poczuciu obywateli. Jednym słowem ówczesna elita polityczna (przedstawiciele władzy wykonawczej i ustawodawczej) uznała, że przemiany w sądownictwie po 1989 r. idą w dobrym kierunku. Nie sposób jednak dokonać reformy sądownictwa bez likwidacji jego niedoinwestowania, które trwa od wielu lat.

Należy też przypomnieć założenia reformy proponowane przez ówczesny rząd. Prezes Rady Ministrów Jerzy Buzek w swoim wystąpieniu przedstawił gotowy plan rządu w zakresie poprawy sytuacji w sądach i usprawnienia sądownictwa. Opierał się on na trzech podstawowych punktach:

- 1) uporządkowanie obowiązującego prawa;
- 2) poprawa infrastruktury, wzmocnienia kadrowego sądownictwa i profesjonalizacji administracji sądowej;
- 3) wprowadzenie uproszczonych procedur sądowych (cywilnych i karnych).

Podczas obrad plenarnych sędziowie dyskutowali o usytuowaniu władzy sądowniczej w systemie trójpodziału władz i analizowali projekt ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Szukając dróg wyjścia z kryzysu wskazano, iż jednym z elementów koniecznych do wprowadzenia jest uproszczenie procedur sądowych. Przedstawiano sposoby uproszczenia procedur zarówno karnych, jak i cywilnych, dyskutowano nad właściwym modelem funkcjonowania sądów powszechnych. Z dużą uwagą sędziowie i goście wysłuchali referatu wiceprzewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa - sędziego Joachima Janika, o stanie polskiego sądownictwa. W raporcie sędziego przedstawił, w sposób niezwykle syntetyczny, przyczyny kryzysu w sądownictwie, który „*narastał latami i ma swoje zakotwiczenie w epoce realnego socjalizmu*”. Zwrócił uwagę na niedoinwestowanie sądownictwa, archaiczną bazę materialną, złe wyposażenie materiałowe sądów, rozszerzenie kognicji sądów, brak etatów sędziowskich i urzędniczych, a także na zwiększenie liczby spraw wpływających do sądów. Uznał, że właśnie te czynniki spowodowały znaczne wydłużenie postępowań sądowych (zwłaszcza karnych), a ten stan rzeczy musiał doprowadzić do upadku autorytetu sądów. Przyczynili się do tego również politycy, poprzez nierealizowanie konstytucyjnej zasady równowagi władz i dokonywanie zmian prawa w parlamencie - wybiórczo, bez wizji reformy całego systemu wymiaru sprawiedliwości.

Na zakończenie raportu wiceprzewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa przedstawił propozycje wyjścia z kryzysu. Uznał, że władza sądownicza powinna być inaczej traktowana przez Parlament i Ministerstwo Finansów. Zaproponował, żeby o budżecie sądownictwa powszechnego (jego tworzeniu i wykonywaniu) decydowała Krajowa Rada Sądownictwa. Zaproponował przeprowadzenie rzeczowej dyskusji nad etatami sędziowskimi pod kątem wykorzystania ich wyłącznie w orzecznictwie.

Zaapelował także do polityków o przyspieszenie prac nad właściwym uproszczeniem procedur. Raport uświadomił zebranym stan kryzysu polskiego sądownictwa, za który odpowiedzialność ponoszą wszyscy, zwłaszcza organy Państwa. To tylko podstawowe, albowiem trudno byłoby omówić wszystkie, jakże słuszne postulaty sędziego Joachima Janika.

Uczestnicy Konferencji uznali za konieczne:

- opracowanie, z udziałem środowiska sędziowskiego, kompleksowego programu wyprowadzenia sądownictwa z kryzysu,
- przeprowadzenie zmian ustrojowych w zakresie uproszczenia procedury karnej i cywilnej przy uwzględnieniu uwag zgłaszanych przez sędziów,
- realizację konstytucyjnej zasady równowagi władz ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej oraz odrębność i niezależność sędziów od innych władz poprzez wyodrębnienie budżetu sądów powszechnych i powierzenie Krajowej Radzie Sądownictwa uchwalenia projektu tego budżetu, włączonego następnie do projektu budżetu Państwa, zaś do czasu wprowadzenia powyższej zasady poprzez przeznaczenie na potrzeby sądownictwa środków odpowiadających stale zwiększającym się zadaniom sądownictwa.

Od władzy ustawodawczej i wykonawczej zgromadzeni żądali konkretnych działań, a nie wyłącznie deklarowanej troski o stan bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli.

Wspomniany Kongres został zorganizowany celem omówienia kierunków zmian przed rozpoczęciem reformy wymiaru sprawiedliwości. Kryzys był widoczny gołym okiem, co przejawiało się gwałtowną krytyką sądownictwa w środkach masowego przekazu i surową oceną w głosach opinii publicznej z jednej strony, z drugiej zaś - odchodzeniem sędziów z urzędu. Sędziowie dyskutowali nie tylko o kryzysie, jego przyczynach i skutkach, ale mieli też możliwość - po raz pierwszy i jak dotąd ostatni - przedstawienia swoich propozycji wyjścia z impasu przedstawicielom najwyższych władz państwa.

Jednym z powodów, dla których powstała inicjatywa Krajowej Rady Sądownictwa, było uświadomienie pozostałym władzom: ustawodawczej i wykonawczej, że sprawne wychodzenie sądownictwa z kryzysu nie może odbyć się bez udziału i akceptacji środowiska sędziowskiego. Dyskusje i wręcz gorące polemiki pozwoliły w ciągu niespełna trzech dni na wypracowanie dezyderatów, których adresatami byli rządzący.

Zamykając Kongres Sędziów Polskich, Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa sędzia Włodzimierz Olszewski zapytał retorycznie „Czy

Konferencja nasza przyniesie konkretne skutki? Mam nadzieję, że tak. Te skutki oczywiście będzie można dostrzec i ocenić dopiero w przyszłości”.

Minęło 9 lat i patrząc z perspektywy czasu na tamten jakże ważny Kongres Sędziów Polskich należy stwierdzić, iż szereg problemów udało się rozwiązać, choć zmiany nie nastąpiły natychmiast. Należą do nich: uzyskanie przez Krajową Radę Sądownictwa względnej autonomii budżetowej (Rada składa wniosek do Ministra Sprawiedliwości o opracowanie projektu dochodów i wydatków sądów powszechnych wraz ze swoimi uwagami i zastrzeżeniami), uchwalenie w 2001 r. nowej ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawodawca skutecznie wprowadzał zmiany w przepisach proceduralnych w postępowaniach cywilnych i karnych, modyfikując je i dostosowując do nowych wymagań. Skróceniu uległ czas trwania postępowań sądowych, a sądownictwo począwszy od 2003 r. nareszcie miało budżet, który pozwolił na stopniowe wychodzenie z zadłużenia. Wprowadzano coraz szerzej komputeryzację sekretariatów i sal sądowych. Pojawili się asystenci i referendarze. Jednakże na te pozytywne rozwiązania trzeba było czekać latami, a Krajowa Rada Sądownictwa i środowisko sędziowskie często walczyły o poprawę warunków pracy i lepszą organizację zarządzania procesami.

Pamiętając o pozytywnych rozwiązaniach wprowadzonych po Kongresie Sędziów Polskich, należy też nieustępliwie uświadomić wszystkim, że przez 9 lat nie stworzono dobrego modelu polskiego sądownictwa. Zmieniające się rządy, w tym Ministrowie Sprawiedliwości, to nowe wizje i koncepcje, nierzadko niweczące projekty czy rozwiązania wypracowane przez poprzedników.

Poważnym problemem jest to, że żaden z dotychczasowych Ministrów nie przedstawił realnego, długofalowego programu dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Cele i interesy polityczne rządzących uniemożliwiają spojrzenie polityków na władzę sądowniczą jako na władzę niezależną, apolityczną i rządzącą się odrębnymi prawami od pozostałych władz, choć gwarantuje to Konstytucja.

Zbliżający się II Kongres Sędziów Polskich poświęcony będzie relacjom między władzą ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, wzrostowi pozycji trzeciej władzy, systemowi szkolenia sędziów w Polsce i w Europie oraz poszukiwaniom nowego modelu sprawowania urzędu sędziego - jako ukoronowania kariery prawniczej i związanej z nim kwestii wynagrodzenia sędziów. Wynagrodzenie sędziów, ujęte normą konstytucyjną art. 178 w ust. 2 mówiącym o godnym wynagrodzeniu sędziów, jest problemem nierozwiązanym od początku nowego ustroju Rzeczypospolitej Polskiej i istnienia Krajowej Rady Sądownictwa. Ostatnie decyzje rządu, a właściwie ich brak, w sprawie podwyżki wynagrodzeń sędziowskich świadczą o braku koncepcji rozwiązań finansowych - są szczególnie dotkliwe dla sędziów i niebezpieczne dla lansowanego powszechnie modelu „urząd sędziego koroną kariery prawniczej”.

Czy sądy mogą być puste? Kto powinien wymierzać sprawiedliwość? Czy sędziów mogą zastąpić inni prawnicy, a może politycy? Co będzie, kiedy sędziowie zaczną odchodzić do innych, lepiej płatnych zawodów prawniczych? To tylko nieliczne pytania, na które niewątpliwie spróbują znaleźć odpowiedź uczestnicy najbliższej Konferencji, która odbędzie się w dniach 22-23.10.2008 r.

Na zakończenie przypomnieć trzeba znamienne słowa Przewodniczącego Klubu Parlamentarnego Unii Wolności, a zarazem członka Krajowej Rady Sądownictwa, Jerzego Wierchowicza, wypowiedziane w trakcie Konferencji w 1999 r.:

„I gdziekolwiek jesteś panie Prezydencie, gdziekolwiek jesteś panie Premierze proszę pamiętać, że w wymierzaniu sprawiedliwości sędziów nikt nie zastąpi i zastąpić nie może”. ■

Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa
STANISŁAW DĄBROWSKI

ma zaszczyt zaprosić
na II KONGRES SĘDZIÓW POLSKICH,

który odbędzie się w dniach 22-23.10.2008 r., w Hotelu InterContinental w Warszawie, ul. Emilii Plater 49.
Rozpoczęcie Kongresu nastąpi o godzinie 10:00.